Gemeente Losser

Gemeentebegroting

2027-2030

“Een pas op de plaats”

losser.nl

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave **2**

Inleiding **3**

Leeswijzer **5**

1. Financieel perspectief **7**

1.1. Financieel perspectief 7
1.2. Verloop incidenteel en structureel saldo 19

Beleidsbegroting **20**

2. Programmaplan **21**

2.1. Programma Sociaal domein 23
2.2. Programma Wonen en leven 42
2.3. Programma Economie, ondernemen en werkgelegenheid 51
2.4. Programma Landelijk gebied 57
2.5. Programma Bestuur en ondersteuning 62

3. Paragrafen **81**

3.1. Lokale heffingen 82
3.2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing 90
3.3. Onderhoud kapitaalgoederen 96
3.4. Financiering 100
3.5. Bedrijfsvoering 104
3.6. Verbonden partijen 108
3.7. Grondbeleid 124
3.8. Openbaarheidsparagraaf Woo 127

Financiële Begroting **129**

4. Financiële positie **130**

4.1. Overzicht van baten en lasten 131
4.2. Geprognosticeerde balans 132
4.3. Staat van reserves en voorzieningen 137
4.4. Incidentele baten en lasten 145
4.5. Geautoriseerde kredieten 148

5. Bijlagen **149**

5.1. Beleidsindicatoren 150
5.2. Financiële uitgangspunten 156
5.3. Taakvelden overzicht 158
5.4. Organisatieoverzicht 161
5.5. Actuele beleidsdocumenten 162

Inleiding

Losser, 6 oktober 2026

Voor u ligt de gemeentebegroting 2027-2030, de eerste begroting van dit college. De kracht van en het respect voor de samenleving vormen ons vertrekpunt voor de bestuursperiode 2026-2030. Vanuit die overtuiging bieden wij u een begroting aan die een realistisch beeld schetst van wat de gemeente Losser de komende jaren daadwerkelijk kan waarmaken.

De gemeente Losser staat voor grote maatschappelijke opgaven. De woningbouwopgave, een veilige en aantrekkelijke leefomgeving, het behoud van voorzieningen, betaalbare en passende zorg, perspectief voor agrariërs en ondernemers en een gezonde financiële positie vragen om zorgvuldige afwegingen en ook scherpe keuzes. Keuzes die de komende jaren gemaakt moeten worden. Maar daarvoor is allereerst voor 2027 een pas op de plaats nodig. Tegelijkertijd nemen de financiële uitdagingen toe. Rijksmiddelen ontwikkelen zich onvoldoende mee met de groei van kosten en taken, terwijl de vraag naar ondersteuning en zorg blijft stijgen. Ook zijn investeringen nodig om onze voorzieningen en leefomgeving op peil te houden.

Het meerjarenperspectief liet zien dat financiële maatregelen noodzakelijk zijn om onze gezonde uitgangspositie te behouden. Daarom hebben wij bij het opstellen van deze begroting kritisch gekeken naar bestaande budgetten, ambities en werkwijzen. Daarbij hebben wij niet alleen gekeken naar wensen en eerdere voornemens, maar vooral naar haalbaarheid, betaalbaarheid, maatschappelijke meerwaarde en de gevolgen op langere termijn. Het resultaat is een meerjarig structureel sluitende begroting die de basis legt voor een financieel gezonde en toekomstbestendige gemeente Losser.

Voor 2027 kiezen wij bewust voor realisme en focus. De basis moet verder op orde worden gebracht, zowel binnen onze organisatie als in de manier waarop wij prioriteiten stellen. Dat betekent dat niet alles tegelijk kan. Soms is "ja" een passend antwoord, maar soms ook "nee". Door nu duidelijke keuzes te maken, creëren we de ruimte om vanaf 2028 onze ambities verder vorm te geven. Uitstel betekent daarbij niet automatisch afstel, maar wel dat we zorgvuldig prioriteren en faseren waar dat nodig is.

Bij deze keuzes blijft de menselijke maat leidend. Wij realiseren ons dat maatregelen en ombuigingen gevolgen hebben voor inwoners, ondernemers, verenigingen en maatschappelijke organisaties. Daarom houden wij oog voor goede dienstverlening, sterke basisvoorzieningen en ondersteuning voor inwoners die dat het hardst nodig hebben. Tegelijkertijd doen wij een beroep op de kracht van onze samenleving. Juist daar ligt een belangrijk deel van het vermogen van de gemeente Losser om uitdagingen om te zetten in kansen.

Om de financiële weerbaarheid van de gemeente te behouden, ontkomen wij niet aan maatregelen die ook inwoners raken. Een verhoging van de onroerendezaakbelasting is daarbij onvermijdelijk. Tegelijkertijd kijken wij nadrukkelijk naar onze eigen organisatie en naar mogelijkheden om efficiënter te werken. Financiële gezondheid is voor ons geen doel op zichzelf, maar een noodzakelijke voorwaarde om ook in de toekomst te kunnen blijven investeren in wat voor de gemeente Losser van waarde is.

Daarbij blijven wij investeren in wat de gemeente Losser sterk maakt: voldoende en passende woningen, een aantrekkelijke en veilige leefomgeving, toekomstbestendige voorzieningen, een sterke sociale basis en ruimte voor ondernemerschap en initiatieven vanuit de samenleving. Eerder genomen besluiten respecteren wij. Ambities en eerdere besluiten gaan we toekomstproof maken.

Tegelijkertijd blijven er onzekerheden bestaan waarop wij slechts beperkt invloed hebben. Ontwikkelingen in Den Haag, de toekomstige financiering van de jeugdzorg en de voorgenomen herverdeling van het gemeentefonds kunnen de financiële positie van gemeenten, en daarmee ook die van de gemeente Losser, de komende jaren beïnvloeden. Juist daarom achten wij het van belang voldoende financieel weerbaar te blijven en een passende buffer op te bouwen voor de toekomst.

Met deze begroting kiezen wij voor een koers van realisme én perspectief. Door nu verantwoorde keuzes te maken, leggen wij een solide basis voor de komende jaren. Zo zorgen wij ervoor dat de gemeente Losser ook in de toekomst een gemeente blijft waar het prettig wonen, werken en leven is.

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Losser

Leeswijzer

De gemeentebegroting bestaat uit een beleidsdeel en een financieel deel.

- Financieel perspectief: hoofdstuk 1
- Beleidsbegroting, bestaande uit: het Programmaplan (hoofdstuk 2) en de verplichte paragrafen (hoofdstuk 3).
- Financiële positie: hoofdstuk 4
- Bijlagen.

Financieel perspectief
In hoofdstuk 1 wordt een toelichting gegeven op het verloop van het middelenkader en het financieel perspectief. In de Financiële verordening is vastgesteld dat de financiële gevolgen van de meicirculaire meerjarig worden verwerkt in de gemeentebegroting. In dit hoofdstuk gaan we ook verder in op de wijze waarop we invulling hebben gegeven aan de opdracht uit de Voorjaarsnota 2026 (VJN26) om budgettaire ruimte te creëren.

Beleidsbegroting
De beleidsbegroting bestaat uit het programmaplan en de verplichte paragrafen.

Hoofdstuk 2 bevat het programmaplan dat is ingedeeld in vijf programma's:

1. Programma Sociaal domein
2. Programma Wonen en leven
3. Programma Economie, ondernemen en werkgelegenheid
4. Programma Landelijk gebied
5. Programma Bestuur en ondersteuning

Binnen de eerste vier programma’s is een gelijknamige (strategische) opgave opgenomen.

De belangrijkste beleidsmatige en financiële ontwikkelingen voor de periode 2027-2030 zijn per opgave in een samenvatting weergegeven. Deze samenvatting vormt een startpunt voor de lezer/gebruiker. Vervolgens is de structuur voor de programma's opgebouwd volgens de 3 W-vragen, te weten;

- Wat willen we bereiken?
- Wat gaan we daarvoor doen?
- Wat mag het kosten?

Voor het opstellen van de gemeentebegroting 2027 (GB27) is de besluitvorming over de gemeentebegroting 2026 (GB26) en de voorjaarsnota 2026 (VJN26) maatgevend. De wijzigingen die zich nadien hebben voorgedaan, zijn aangegeven in paragraaf 1.1 (Financieel perspectief) en zijn daar ook toegelicht.

Naast de inhoudelijke toelichting per opgave bevat elk programma ook het verplichte overzicht per taakveld, inclusief een toelichting. Deze toelichting bestaat uit twee tabellen:

- In de eerste tabel wordt per taakveld de ontwikkeling van de budgetten weergegeven: van de Begroting 2026 (GB26), via de Voorjaarsnota 2026 (VJN26) en de ontwikkelingen daarna, naar de bedragen in de Begroting 2027 (GB27).
- In de tweede tabel worden per taakveld de wijzigingen gespecificeerd die in de Begroting 2027 zijn verwerkt. Deze wijzigingen sluiten aan op de mutaties in de eerste tabel en op de verklaring van het begrotingsresultaat in paragraaf 1.1 ‘Financieel perspectief’.

In de financiële toelichting op het programma ‘Bestuur en ondersteuning’ wordt inzicht gegeven in de "verdeelde kosten". Deze bestaan uit rente en afschrijving enerzijds en de doorberekening van bedrijfsvoeringskosten anderzijds.
Het betreft kosten die niet rechtstreeks aan één taakveld kunnen worden toegerekend, zoals personeelskosten en rentelasten op langlopende leningen. Deze kosten worden op basis van vastgestelde verdeelsleutels over de verschillende taakvelden verdeeld. In afzonderlijke tabellen wordt deze kostenverdeling inzichtelijk gemaakt.

Hoofdstuk 3 bevat de op grond van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) verplichte paragrafen. Deze paragrafen behandelen programma-overstijgende onderwerpen en vormen daarmee een dwarsdoorsnede van de begroting. Ze bieden aanvullend inzicht in de financiële positie van de gemeente.

Financiële begroting
Hoofdstuk 4 bevat de financiële begroting en geeft inzicht in de financiële positie van de gemeente Losser. Het hoofdstuk bestaat uit het overzicht van baten en lasten en de uiteenzetting van de financiële positie. Het overzicht van baten en lasten geeft onder meer inzicht in de algemene dekkingsmiddelen, de overhead, de incidentele baten en lasten en de baten en lasten per taakveld. In de uiteenzetting van de financiële positie zijn onder andere de geprognosticeerde balans, de meerjarige berekening van het EMU-saldo, het verloop van de reserves en voorzieningen, de investeringen en de arbeidsgerelateerde kosten opgenomen.

De begroting is opgesteld in duizenden euro’s. Door afrondingsverschillen kunnen kleine afwijkingen ontstaan in de totaaltellingen van baten en lasten.

Bijlagen
Bij deze gemeentebegroting zijn een aantal bijlagen opgenomen met achtergrondinformatie of informatie die verplicht is in het kader van het BBV:

- Beleidsindicatoren
- Financiële uitgangspunten
- Taakvelden overzicht
- Organisatieoverzicht
- Ombuigingen
- Actuele beleidsdocumenten

1. Financieel perspectief

De gemeentebegroting wordt opgesteld:

- met als uitgangspunt de besluitvorming van de raad over de Gemeentebegroting 2026 (GB26) en de Voorjaarsnota 2026 (VJN26);
- met als uitgangspunt het coalitieakkoord 2026-2030 "Samen bouwen aan een krachtige gemeente";
- met verwerking van de mutaties uit de meicirculaire 2026;
- met actualisatie van de prijs- en loonindex, personeelskosten, rente en afschrijving;
- met doorbelasting van kosten en overhead, inclusief de mutaties als gevolg van ombuigingen.

1.1. Financieel perspectief

In deze paragraaf schetsen we het financiële beeld van de Gemeentebegroting 2027.

Begrotingsbeeld

Tabel 1.1.1 (bedragen x 1.000)

Onderdeel	2027	2028	2029	2030
1. Gemeentebegroting 2026	-751	-566	642	1.400
2. Voorjaarsnota 2026	-2.423	-2.074	-2.017	-2.146
Begrotingssaldo na VJN26	-3.174	-2.640	-1.375	-745
3. Ontwikkelingen na VJN26	3.195	2.999	2.648	2.290
Begrotingssaldo 2027 tot en met 2030	**21**	**359**	**1.273**	**1.544**

Verklaring van de bedragen in de tabel 1.1.1:

Ad 1 en 2: Uitgangspunt zijn de door de gemeenteraad vastgestelde GB26 en VJN26.

Ad 3: Dit zijn de financiële ontwikkelingen die zich na het vaststellen van de Voorjaarsnota hebben voorgedaan. Deze worden hierna verder toegelicht.

Tabel 1.1.2 (bedragen x € 1.000)

Verklaring Ontwikkelingen na VJN2026	2027	2028	2029	2030
1. Meicirculaire 2026	298	597	130	-219
2. Autonome ontwikkelingen	330	161	92	135
3. Nieuwe wensen	-263	-253	-253	-253
4. Ombuigingen	2.830	2.494	2.679	2.626
Totaal Ontwikkelingen na VJN2026	**3.195**	**2.999**	**2.648**	**2.290**

Ad. 1 Meicirculaire

Na het afronden van de VJN26 is de meicirculaire door het Rijk gepubliceerd. De meicirculaire zelf laat geen echt grote financiële wijzigingen zien. Het voordelige effect voor de jaren 2027 tot en met 2029 komt vooral doordat de tweede fase van de herverdeling van het gemeentefonds is uitgesteld. Met het voor gemeente Losser te verwachten nadelige effect van ongeveer € 700.000 hadden wij in de GB26 al rekening gehouden. Het uitstel levert nu voor deze jaren een voordeel op.

Tabel 1.1.3: Financiële gevolgen van de meicirculaire 2026 (bedragen x € 1.000)

Mutatie meicirculaire	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Algemene uitkering meicirculaire	-60	-63	-175	-219
Uitstel 2e tranche herverdeling	358	660	305	0
Saldo na meicirculaire 2026	**298**	**597**	**130**	**-219**

Ad. 2 Autonome ontwikkelingen

De actualisatie van de formatie, het personeelsbudget, leidt ook tot een nadelig effect. In onderstaande tabel treft u een overzicht van alle ontwikkelingen en de bijbehorende bedragen. In de toelichting op de programma's en taakvelden wordt dit verder inhoudelijk toegelicht.

Tabel 1.2.1: Autonome ontwikkelingen per programma (bedragen x € 1.000)

Overzicht autonome ontwikkelingen	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Overhead	181	191	179	173
Kostenverdeling	247	240	240	234
Rente en afschrijving	-119	-13	-280	-613
Kapitaallasten Aloysius	0	13	209	209
Loon- en prijsindexatie	-62	-62	-62	-62
Personeelskosten	-60	-60	-60	0
Correctie index Twente board	53	53	53	53
Gemeentelijke bijdrage stadsbank	-14	-14	-14	-14
Gas, water, elektra	-52	-52	-52	-52
Afval en riolering	57	94	138	176
Kapitaallasten pitstop	148	100	71	71
Brandstofkosten materieel SB	-27	-27	-27	-27
Onderhoudskosten materieel SB	-33	-33	-33	-33
Omgevingswet	-10	-290	-290	0
Vergoeding woon- werkverkeer	-26	-26	-26	-26
Bijdrage exploitatietekort Aloysius	45	45	45	45
Totaal autonome ontwikkelingen	**330**	**161**	**92**	**135**

Kostenverdeling en overhead

Kostenverdeling is het proces van het toewijzen van kosten aan specifieke producten en diensten. Hieronder leest u de verschillende redenen die invloed hebben gehad op het uiteindelijke resultaat van de kostenverdeling.

Kosten die niet direct aan de taakvelden kunnen worden toegerekend, zoals personeels-, huisvestings- en ICT-kosten, worden op zogenaamde kostenplaatsen verzameld en via een vaste verdeelsleutel toegerekend aan de taakvelden. Na het verwerken van de laatste mutaties voor de GB26 zijn ook de kostenverdeling en de toerekening van de overhead geactualiseerd.

De kostenverdeling heeft, omdat het een interne verrekening van kosten betreft, geen effect op het resultaat. Een uitzondering op deze regel is dat een hogere of lagere toerekening van kosten en overhead aan afval, riolering, kredieten en grondexploitatie uit de betreffende onderdelen wordt gedekt en wel tot een resultaat leidt. Omdat wij juist aan deze onderwerpen meer kosten hebben toegerekend, is sprake van een voordelig effect.

Rente en afschrijving

Door het ineens afschrijven van de pitstopprojecten levert ook de actualisatie van rente en afschrijving in 2027 een nadeel op. Bovendien is de jaarschijf 2030 aangevuld met nieuwe investeringen. Het gaat dan vooral om jaarlijks beschikbare budgetten voor vervanging van wegen, bruggen, openbaar groen en verlichting. De jaarschijf 2030 was nog niet in de GB26 opgenomen. Ook dat levert een nadeel op.

De Pitstopprojecten vormden een tijdelijk versnellingsprogramma van de gemeente Losser, bedoeld om bestuurlijke opdrachten, verdeeld over meerdere projecten, binnen de toenmalige raadsperiode versneld tot uitvoering of tot een concrete mijlpaal te brengen. Het gaat onder meer om kwaliteitsimpulsen en herinrichtingen in Beuningen, De Lutte en Glane, de gebiedsopgave Overdinkel, woningbouw- en locatieontwikkelingen en beleidsopgaven zoals speelvoorzieningen en ruimtelijke kwaliteit in het buitengebied.

Verder is de investering voor de verbouwing van de Aloysiusschool in lijn gebracht met de eerdere besluitvorming door de raad. Tegelijkertijd hebben we, door kritisch naar de planning van de investeringen te kijken, al een groot deel van de openstaande taakstelling kapitaallasten uit de GB26 weten in te vullen.

Actualisatie loon- en prijscompensatie

Het indexeren van alle budgetten valt iets hoger uit dan waar we in de VJN26 rekening mee hadden gehouden. Dit leidt tot een nadeel.

Personeelskosten

In de GB27 hebben we met een iets hogere loonstijging rekening gehouden dan waar we in de VJN26 nog van uit gingen. Dit leidt tot een nadeel van € 60.000.

Diverse autonome ontwikkelingen

Na het afronden van de VJN26 hebben zich nog enkele ontwikkelingen voorgedaan die tot een budgettair effect leiden, zowel voordelig als nadelig. Zo moet er extra geld naar de Stadsbank, vallen de kosten van gas, water en elektra van gemeentelijke panden hoger uit en hebben we de vergoeding voor de kosten van woon-werkverkeer voor het personeel verhoogd. De bijdrage aan Twente Board is juist te hoog ingeschat terwijl de toerekening van

kosten aan afval en riolering juist een voordeel laat zien. Een aantal van deze onderwerpen lichten we hier nog afzonderlijk toe:

Brandstofkosten materieel Servicebedrijf

Door blijvende prijsstijgingen en beleidswijzigingen m.b.t het maaibeleid is een tekort ontstaan. Omdat het tekort, ondanks elektrificatie waar mogelijk, structureel van aard is worden nu voor de jaren 2027 en verder de benodigde middelen in de begroting opgenomen.

Onderhoudskosten materieel Servicebedrijf

Door nieuw maaibeleid voor bermen en sloten moet er meer en ander materieel ingezet worden. Dit heeft structureel invloed op de onderhoudskosten van het materieel.

Kosten omgevingswet

Het beschikbaar stellen van dit budget is noodzakelijk om te kunnen voldoen aan de wettelijke verplichtingen die voortvloeien uit de Omgevingswet. Zonder aanvullend budget kan de implementatie niet worden uitgevoerd. Dit heeft onder andere gevolgen voor het opstellen van de omgevingsvisie en het laten bouwen van het omgevingsplan. Binnen de eigen organisatie is hiervoor onvoldoende capaciteit en specialistische expertise beschikbaar. Daarnaast is aanvullende inhuurcapaciteit nodig om, naast deze extra werkzaamheden, het reguliere werk door te laten lopen.

Ad 3. Nieuwe wensen

Wij hebben bij een aantal ontwikkelingen in de VJN26 al aangegeven dat nog nader onderzocht moest worden of voor deze onderwerpen extra budget nodig zou zijn of dat er andere oplossingen te vinden waren. Voor een aantal onderwerpen blijkt nu dat we hierin echt moeten investeren om het gewenste kwaliteitsniveau op peil te houden.

Tabel 1.3.1 (Bedragen x € 1.000)

Overzicht nieuwe wensen	2027	2028	2029	2030
Extra handhavingsjurist	-115	-115	-115	-115
Terugvordering en herstel gemeentegrond	-48	-48	-48	-48
Archief dienstverlening Losser	-60	-50	-50	-50
Archief werken met vrijwilligers	-40	-40	-40	-40
Eindtotaal	**-263**	**-253**	**-253**	**-253**

Extra handhavingsjurist

Nieuwe wetgeving als wet betaalbare huur en de toename van bestuurlijke rapportages van de politie geven een groter werkaanbod. Uitbreiding van de juridische capaciteit is wenselijk. Hiermee kunnen de huidige werkzaamheden beter worden verdeeld, worden achterstanden voorkomen of weggewerkt en blijft de continuïteit van de dienstverlening gewaarborgd. Daarnaast zorgt extra capaciteit ervoor dat wettelijke termijnen beter worden bewaakt.

Terugvordering en herstel gemeentegrond

Dit betreft een wettelijke taak. Oneigenlijk gebruik van gemeentegrond door particulieren en ondernemers komt veel voor. De afgelopen jaren is hierop ingezet met een incidentele

financiering. Om te zorgen dat we deze taak blijven uitvoeren wordt voorgesteld hier structureel voor te begroten. Het niet uitvoeren van deze taak leidt tot ongewenste effecten zoals precedentwerking en rechtsongelijkheid. Ook loopt de gemeente bij niet handhaven het risico op verjaring waardoor de gemeente haar eigen grond kan verliezen.

Archief

De raad heeft met de aangenomen motie archief (motienummer 22000) het college de opdrachtgegeven onderzoeken te doen naar de verruiming van de openingstijden (50K) én het werken met vrijwilligers (40k). De resultaten van dit onderzoek zijn u per raadinformatiebrief aangeboden. Zoals gemeld in de raadsinformatiebrief worden de financiële consequenties meegenomen bij de integrale afweging in de P&C-cyclus.

Ad 4. Ombuigingen

In de VJN26 hebben wij al aangegeven dat de huidige financiële situatie, mede door het achterblijven van extra middelen van het Rijk, noopt tot het treffen van maatregelen. Uit de VJN blijkt dat alle jaren sluiten met een structureel nadeel. De provincie verwacht, in haar rol als toezichthouder, dat minimaal de jaarschijf 2029 weer sluitend is. Wij hebben in de VJN26 dan ook aangekondigd met een pakket maatregelen te komen waarmee we de financiën van gemeente Losser weer op orde krijgen.

In onderstaande tabel geven wij aan welke ombuigingen we volgend jaar willen doorvoeren.

Tabel 1.4.1 (Bedragen x € 1.000)

Overzicht ombuigingen	2027	2028	2029	2030
Dekking vrije ruimte algemene reserve – structureel resultaat	240	0	0	0
Dekking vrije ruimte algemene reserve – incidenteel resultaat	266	0	0	0
Privaatrechtelijke handhaving	10	10	10	10
AVOI leges kabels en leidingen	60	60	60	60
Verhoging OZB	963	963	963	963
Kosten SB voor evenementen	30	30	30	30
Niet aanleggen hondenvelden.	25	0	0	0
Stoppen met fashioncheques	20	20	20	20
Duurzaamheid	230	230	230	230
Budget ongediertebestrijding	50	50	50	50
Niet meer afnemen groen gas	26	26	26	26
Budget straatverlichting verlagen	50	50	50	50
Afroming reserve nieuwe inkoop	100	0	0	0
Uitvoering inburgering	0	35	50	50
Beveiligingsuren gemeenteljke locaties	50	50	50	50
Stoppen inclusie	0	0	45	45

Kachel gemeentelijke panden lager	3	3	3	3
Afromen reserve sociaal domein	100	0	0	0
Inkoop- en Contractmanagement	50	75	75	75
Erfgoed vacature niet invullen	50	50	50	50
Projectleider formatie	100	100	100	100
Opdracht Humanitas afschalen	37	37	37	37
Middelen Sociale Infrastructuur	50	25	25	25
Subsidie Fundament	55	55	55	55
Preventie alcohol/middelengebruik	78	78	78	0
Taakstelling WMO/Jeugd	0	150	150	150
Taakstelling DVO	0	115	140	165
Post onvoorzien personeelskosten	100	100	100	100
Onderhoudsniveau openbare ruimte	0	0	100	100
Inkomensafhankelijke grenzen minima	0	80	80	80
Economische promotie	40	40	40	40
Taakstelling bestuur	25	25	25	25
Exploitatie gemeentelijk vastgoed	23	38	38	38
Eindtotaal	**2.830**	**2.494**	**2.679**	**2.626**

Dekking algemene reserve

In 2027 zetten we € 240.000 van het surplus van de algemene reserve (Het surplus is het deel van de algemene reserve dat resteert nadat de volledige benodigde weerstandscapaciteit is afgedekt) in om de begroting structureel sluitend te maken. Aanvullend zetten we in 2027 € 266.000 van de algemene reserve incidenteel in waarmee het gehele begrotingssaldo 2027 (structureel + incidenteel) positief sluit. Hiermee benutten we verantwoord € 506.000 van onze financiële ruimte, terwijl voldoende weerstandsvermogen en solvabiliteit behouden blijven. De inzet vindt plaats binnen de voorwaarden van het Gemeenschappelijk financieel toezichtkader 2026 en wordt vooraf afgestemd met de provincie Overijssel.

Privaatrechtelijke handhaving – € 10.000 structureel

Door sterker in te zetten op privaatrechtelijke handhaving kunnen opbrengsten ontstaan uit bijvoorbeeld verkoop van gemeentelijk bezit. Voor inwoners is geen direct effect voorzien. Het bedrag betreft bovendien een inschatting van mogelijke baten en is daarmee minder hard dan een structurele belastingopbrengst. Het risico is dat de daadwerkelijke opbrengsten lager uitvallen dan geraamd.

Verhoging leges kabels en leidingen – € 60.000 structureel

De tarieven voor kabelbedrijven en andere partijen die gebruikmaken van de openbare ruimte worden verhoogd richting het niveau van omliggende gemeenten. Voor inwoners is het effect naar verwachting indirect. De lasten komen primair bij bedrijven en nuts-/infrapartijen terecht.

Mogelijk kunnen dergelijke kosten uiteindelijk gedeeltelijk worden doorberekend. Het risico op lagere opbrengsten wordt beperkt geacht, mits de verordening tijdig wordt aangepast en de tarieven juridisch houdbaar zijn.

Verhoging OZB – circa € 962.500 structureel per jaar

De OZB-opbrengst wordt aanzienlijk verhoogd door de tarieven vanaf 2027 te verhogen. Dit is de financieel omvangrijkste inkomstenverhogende maatregel. Het voordeel is dat de gemeente structurele en vrij besteedbare inkomsten genereert zonder rechtstreeks een gemeentelijke voorziening te beëindigen. Voor inwoners betekent dit hogere woonlasten voor eigenaren. Ook eigenaren en gebruikers van niet-woningen kunnen met hogere lasten worden geconfronteerd. Voor 2027 wordt voor de onroerendezaakbelastingen uitgegaan van een tariefstijging van 7% ten opzichte van tarieven 2026. Voor woningen in Losser wordt voor 2027 daarnaast uitgegaan van een gemiddelde stijging van de WOZ-waarde met 10,2%. Inwoners gaan hiermee ten opzichte van 2026 gemiddeld 17,2% meer onroerendezaakbelasting betalen. De belangrijkste risico's zijn meer bezwaren en kwijtscheldingsaanvragen, met extra uitvoeringskosten.

Doorberekenen kosten Servicebedrijf bij evenementen – € 30.000 structureel

Diensten die het gemeentelijke Servicebedrijf momenteel kosteloos aan evenementen levert, worden gedeeltelijk in rekening gebracht. Voor inwoners verandert de dienstverlening niet noodzakelijk. Wel kunnen organisatoren van evenementen hogere kosten krijgen. Het risico is dat bepaalde evenementen de extra kosten niet kunnen of willen dragen en daardoor worden afgeschaald of niet meer worden georganiseerd. Daarmee kan indirect een effect ontstaan op het lokale evenementenaanbod.

Geen aanleg van hondenvelden – € 25.000 incidenteel

Een eerder voorgenomen voorziening wordt niet gerealiseerd. Voor inwoners betekent dit dat de betreffende hondenvelden niet worden aangelegd. De consequenties zijn daarmee vooral lokaal en voorzieningsgericht. Het financiële risico is beperkt, maar het voorstel betekent wel dat een eerder voorgenomen ontwikkeling niet wordt uitgevoerd.

Stoppen met lokale fashioncheques – € 20.000 structureel

De regeling voor fashioncheques voor gezinnen met een laag inkomen wordt beëindigd. De ervaring is dat hier weinig gebruik van gemaakt wordt. De inwoners die hier wel gebruik van maken verliezen deze financiële ondersteuning en worden aangewezen op alternatieven, zoals de kledingbank en andere laagdrempelige initiatieven.

Duurzaamheid: van programma naar lijn – circa € 230.000 structureel

De gemeentelijke bijdrage aan het programma duurzaamheid wordt verminderd. Wettelijke klimaat- en energietaken blijven behouden, terwijl met name bovenwettelijke, regionale en programmatische activiteiten worden versoberd of beëindigd. Voor inwoners blijven belangrijke wettelijke voorzieningen, zoals het energieloket en onderdelen van de wijkgerichte aanpak, beschikbaar. Tegelijkertijd wordt de inzet op de regionale samenwerking en diverse projecten verminderd. Het grootste risico is financieel. De besparing veronderstelt dat resterende programmakosten kunnen worden gedekt uit rijksmiddelen, terwijl de structurele beschikbaarheid en toekomstige voorwaarden van deze middelen nog niet volledig vaststaan. Als deze financiering verandert, kan een aanvullend gemeentelijk budget nodig zijn.

Verminderen budget ongediertebestrijding – circa € 50.000 structureel

Het beschikbare budget voor ongediertebestrijding wordt verlaagd, omdat de uitgaven de afgelopen jaren lager zijn geweest. Voor inwoners blijft de gemeente plagen bestrijden. Bij een onverwachte plaag kan echter meer geld nodig zijn dan in de begroting beschikbaar is. Het risico bestaat daarom vooral uit incidentele overschrijdingen. Een grote of plotselinge plaag kan ertoe leiden dat de geraamde besparing niet volledig wordt gerealiseerd.

Stoppen met aankoop certificaten groen gas – € 26.000 structureel

De gemeente stopt met de aankoop van certificaten die de herkomst van het gebruikte gas verduurzamen. Voor inwoners zijn geen directe gevolgen voor de dienstverlening. De gemeente blijft gas gebruiken, maar de verduurzaming van de gasinkoop wordt beperkt. Het belangrijkste gevolg is dat de gemeente op papier minder duurzaam opereert. Dit kan relevant zijn voor de eigen duurzaamheidsdoelstellingen en voorbeeldfunctie van de gemeente.

Verlaging budget straatverlichting – € 50.000 structureel

Het budget wordt verlaagd op basis van de ontwikkeling van lagere energiekosten, mede door de overgang naar Ledverlichting. De openbare verlichting blijft gehandhaafd. Voor inwoners zijn daarom geen directe gevolgen voorzien. Het risico is beperkt zolang de geraamde daling van de energiekosten zich voortzet.

Afroming incidentele reserve nieuwe inkoop – € 100.000 incidenteel

Een restant van het budget voor nieuwe inkoop wordt niet langer beschikbaar gehouden. Hierdoor ontstaat minder ruimte om extra capaciteit in te huren voor borging en monitoring. Voor inwoners zijn de gevolgen naar verwachting beperkt, omdat de reguliere werkzaamheden door de eigen organisatie worden uitgevoerd. Wel vraagt dit extra inzet van bestaande medewerkers. Het belangrijkste risico is dat de borging en monitoring minder aandacht krijgen. Echter is de verwachting dat dit verwaarloosbaar is.

Wet inburgering terughalen naar de eigen organisatie – € 35.000 in 2028, € 50.000 structureel vanaf 2029

De maatschappelijke begeleiding van nieuwkomers wordt niet langer door Fundament uitgevoerd, maar binnen de gemeentelijke organisatie georganiseerd. Voor inwoners verandert vooral de wijze waarop de begeleiding wordt georganiseerd. Het financiële voordeel is gebaseerd op de veronderstelling dat uitvoering door eigen personeel goedkoper is dan uitbesteding. Daar staat tegenover dat de gemeente zelf verantwoordelijk wordt voor onder meer ziekte en vervanging van personeel. Het risico is daarmee dat de geraamde besparing lager uitvalt als de personele inzet duurder blijkt of capaciteit elders nodig is.

Vermindering beveiligingsuren gemeentelijke locaties – € 50.000 structureel

Het aantal beveiligingsuren bij gemeentelijke locaties wordt verminderd. De verwachting is dat met een meer gerichte inzet kan worden volstaan. Voor inwoners zijn geen directe gevolgen voorzien. Wel kan een vermindering van toezicht leiden tot een beperkte toename van overlast of incidenten. Het risico wordt in het voorstel als gering beoordeeld. Een aandachtspunt is dat bij een stijging van overlast alsnog extra beveiliging nodig kan zijn, waardoor een deel van de besparing teniet kan worden gedaan.

Stoppen met afzonderlijk inclusiebeleid – € 45.000 structureel vanaf 2029

Het afzonderlijke programma voor inclusie wordt beëindigd en inclusie wordt voortaan zoveel mogelijk onderdeel van de reguliere dienstverlening. Voor inwoners kan dit betekenen dat er minder specifieke aandacht en ondersteuning is voor inclusievraagstukken. Ook vervalt de rol van de inclusiewerkgroep met lokale ervaringsdeskundigen. Het belangrijkste risico is dat inclusie in de reguliere processen minder expliciet aandacht krijgt. Daarmee kan kennis en betrokkenheid van ervaringsdeskundigen verloren gaan en kan de kwaliteit van beleidsvorming op dit terrein afnemen.

Kachel één graad lager – € 3.000 structureel

In het Lossers Hoes wordt de temperatuur in de winter één graad lager ingesteld. De directe gevolgen voor inwoners en medewerkers zijn naar verwachting beperkt. Het voorstel is bedoeld om energie te besparen. Het financiële risico is dat de gasprijzen zich anders ontwikkelen dan verwacht. De maatregel verlaagt dan wel het energieverbruik, maar leidt niet noodzakelijk tot eenzelfde financiële besparing.

Afroming innovatiebudget sociaal domein – € 100.000 incidenteel

Een deel van het innovatiebudget binnen het sociaal domein wordt niet langer beschikbaar gesteld. Voor inwoners kan dit indirect gevolgen hebben, omdat innovatie juist kan bijdragen aan het voorkomen of verminderen van duurdere geïndiceerde ondersteuning. Minder innovatieruimte kan betekenen dat nieuwe werkwijzen minder snel worden ontwikkeld of ingevoerd. Het belangrijkste risico is daarom een financieel waterbedeffect. Een besparing op innovatie kan op termijn leiden tot hogere uitgaven aan geïndiceerde jeugdhulp- of Wmo-voorzieningen. De lopende en geplande innovaties voor volgend jaar en het jaar erna kunnen doorgang vinden, daarvoor blijft voldoend budget beschikbaar.

Inkoop- en contractmanagement – € 50.000 in 2027 oplopend tot € 75.000 structureel

In dit voorstel investeert de gemeente eerst in capaciteit voor inkoop en contractmanagement en verwachten vervolgens besparingen door betere aanbestedingen, contractafspraken en leveranciersmanagement. Voor inwoners zijn geen directe negatieve gevolgen voorzien. Integendeel, de maatregel is gericht op een professionelere organisatie en betere beheersing van publieke middelen. Het belangrijkste risico is dat de verwachte besparing niet volledig wordt gerealiseerd. De structurele opbrengst is afhankelijk van de daadwerkelijk gerealiseerde inkoopvoordelen.

Niet invullen vacature erfgoed – € 50.000 structureel

Een vacature van circa 0,67 fte wordt niet ingevuld. De werkzaamheden moeten binnen de bestaande formatie worden opgevangen. Voor inwoners kan dit gevolgen hebben voor de uitvoering van erfgoedtaken, vergunningverlening en archeologische monumentenzorg. Het risico is dat het wettelijk vereiste minimumniveau niet wordt gehaald. Voordat de maatregel wordt doorgevoerd is daarom inzicht nodig in de wettelijke vereisten en de capaciteit die daarvoor noodzakelijk is.

Vermindering projectleidersformatie – € 100.000 structureel

Eén formatieplaats voor een projectleider wordt geschrapt. Voor de reguliere dienstverlening en wettelijke taken worden geen directe gevolgen verwacht. Wel kan de gemeente minder projecten tegelijkertijd uitvoeren. Voor inwoners kunnen de gevolgen daarom vooral indirect zijn: projecten kunnen worden uitgesteld, vervallen of minder snel worden gerealiseerd. Het risico is vooral dat bestuurlijke ambities moeten worden bijgesteld.

Afschalen opdracht Humanitas – € 37.000 structureel

De gemeente koopt de dienst Thuisadministratie niet langer in bij Humanitas, omdat eigen consulenten inwoners inmiddels ondersteunen bij geldproblemen. De ondersteuning blijft daarmee beschikbaar. De capaciteit van de consulenten kan onder druk komen te staan. Op dit moment past het binnen de formatieruimte. Bij een toenemende vraag bestaat het risico op een hogere werkdruk, wachtlijsten en minder vroeg signalering. Als problemen daardoor later en ernstiger bij de gemeente terugkomen, kan de besparing alsnog tot hogere kosten leiden.

Niet benutten rijksmiddelen sociale infrastructuur – € 50.000 in 2027, daarna € 25.000

Rijksmiddelen die bedoeld zijn voor trajecten, werk- en ontwikkelplekken worden niet direct ingezet, maar toegevoegd aan de reserve. Voor inwoners betekent dit dat er niet extra of minder wordt geïnvesteerd in preventieve ondersteuning van mensen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt. Minder preventieve inzet kan leiden tot hogere kosten binnen participatie, Wmo, jeugd of bijstandsverlening. Daarnaast is nog niet duidelijk of toekomstige gebruikers-, energie- en inrichtingskosten van Uniqo binnen de bestaande financiële kaders kunnen worden opgevangen, waardoor dit budget noodzakelijk blijft.

Subsidie Fundament – € 55.000 structureel

De subsidie aan Fundament wordt verlaagd. Hoewel de wettelijke en bovenwettelijke taken formeel onderdeel van de opdracht blijven, zal Fundament binnen de lagere financiële ruimte keuzes moeten maken over omvang, uitvoering en kwaliteit van haar dienstverlening. Voor inwoners kan dit leiden tot minder of kwalitatief andere dienstverlening. In het sociaal domein kan een vermindering van ondersteuning van Fundament leiden tot meer druk op de gemeentelijke toegang en mogelijk tot duurdere maatwerkvoorzieningen. Het risico is dat deze besparing leidt tot hogere uitgaven binnen andere gemeentelijke budgetten, omdat we nu nog onvoldoende resultaatgericht sturen.

Stoppen preventie alcohol- en middelengebruik – € 78.000 structureel

Het preventieproject alcohol- en middelengebruik wordt beëindigd. Voor inwoners betekent dit minder preventieve voorlichting, advisering en ondersteuning, met name gericht op jeugd en huishoudens. De reguliere toezicht- en handhavingstaken blijven bestaan. Een belangrijk aandachtspunt is dat de gemeente volgens het voorstel nog steeds moet beschikken over een preventie- en handhavingsplan alcohol. Daarnaast kan het beëindigen van preventieve activiteiten de gewenste gedrags- en cultuurverandering vertragen. De maatschappelijke effecten kunnen zich bovendien pas op langere termijn manifesteren.

Taakstelling Jeugd/Wmo

De taakstellingen op jeugd en Wmo vragen bijzondere aandacht. Het gaat hier niet om concrete efficiencymaatregelen, maar in belangrijke mate om financiële taakstellingen die moeten worden gerealiseerd binnen wettelijke taken. Binnen de Wmo wordt een besparing op geïndiceerde ondersteuning verondersteld door meer gebruik te maken van lichte en algemene voorzieningen. Voor inwoners kan dit betekenen dat vaker wordt gekeken naar inzet vanuit het toegangsteam, algemene voorzieningen en eigen mogelijkheden voordat geïndiceerde ondersteuning wordt toegekend. Het risico is dat de ruimte voor verdere besparing beperkt is, omdat de afgelopen jaren al sterk hierop is gestuurd. Investeringen in het voorliggend veld lijken met name bij de jeugdzorg ook in financieel opzicht vruchten af te werpen: in de GB27 zien we een daling van de kosten voor de jeugdzorg. De kosten van de Wmo, en dan met name de Huishoudelijke ondersteuning, stijgen juist. Het voordelig effect vanaf 2027 hebben we nu gebruikt om de wettelijk voorgeschreven kostenstijging, die hoger

is dan de 2% loon- en prijsstijging waar wij rekening houden, te dekken. Daarnaast kunnen bezwaarprocedures, zwaardere ondersteuningsvragen en personele druk leiden tot hogere kosten. Ook hier geldt het waterbedeffect: minder ondersteuning binnen de Wmo kan bijvoorbeeld leiden tot extra druk op jeugd, werk en inkomen of andere onderdelen van het sociaal domein.

Taakstelling DVO

De taakstelling moet onder meer worden gerealiseerd door efficiënter gebruik van accounts en een verminderde inzet op bepaalde taken. Voor inwoners zijn de gevolgen niet direct zichtbaar. Binnen de organisatie en samenwerking kan echter minder flexibiliteit ontstaan. Het risico is dat de samenwerking verder verzakelijkt en voor meer diensten afzonderlijk moet worden betaald. De daadwerkelijke invulling moet daarom worden betrokken bij de herijking van de dienstverleningsovereenkomst.

Verlaging post onvoorzien personeelskosten – € 100.000 structureel

De personele buffer voor incidentele personeelskosten wordt verlaagd. Voor inwoners zijn geen directe gevolgen. Het risico is vooral financieel en organisatorisch. Bij onverwachte personele problemen resteert minder ruimte om deze snel op te vangen. De maatregel levert daarmee direct budget op, maar vermindert tegelijkertijd de financiële weerbaarheid van de organisatie.

Verlaging onderhoudsniveau openbare ruimte – € 100.000 vanaf 2029

Vanaf 2029 wordt een taakstelling opgenomen voor het onderhoud van de openbare ruimte. Dit is een maatregel met een zichtbare potentiële consequentie voor inwoners. Het onderhoudsniveau van wegen, groenvoorzieningen, maaien en andere onderdelen van de openbare ruimte kan worden verlaagd. Het risico is dat achterstallig onderhoud op langere termijn leidt tot een slechtere kwaliteit van de openbare ruimte en uiteindelijk tot hogere kosten voor herstel of vervanging. Voorafgaand aan deze maatregel is daarom een expliciete keuze nodig over het gewenste kwaliteitsniveau.

Verlagen inkomens- en vermogensgrenzen bijzondere bijstand – € 80.000 vanaf 2028

De verruiming van de inkomens- en/of vermogensgrenzen voor bijzondere bijstand wordt teruggedraaid naar het wettelijke minimum. Voor inwoners betekent dit dat een deel van de huishoudens die sinds 2024 wel voor bijzondere bijstand in aanmerking komt, deze ondersteuning niet langer ontvangt wanneer zij het opnieuw aanvragen. Vooral huishoudens die net boven het sociaal minimum zitten kunnen hierdoor worden geraakt. Het risico is een mogelijke armoedeval: voor sommige werkende inwoners kan het verschil tussen werken en niet werken financieel kleiner worden. Daarnaast is de financiële opbrengst onzeker, omdat het aantal aanvragen en de individuele draagkracht jaarlijks varieert en persoonsafhankelijk is.

Economische promotie – € 40.000 structureel

We stellen de doelstellingen zoals opgenomen in de Uitvoeringsagenda Recreatie & Toerisme bij en zorgen voor heldere communicatie richting ondernemers, stakeholders en regionale samenwerkingspartners over de gewijzigde koers waarin we komen tot herprioritering van lopende projecten en samenwerkingsafspraken

Taakstelling taakveld bestuur – € 25.000 structureel

Er wordt bespaard op representatiekosten. Voor inwoners zijn geen directe gevolgen. De bestuurlijke activiteiten blijven doorgaan, maar worden soberder georganiseerd.

Besparing exploitatie gemeentelijk vastgoed – € 22.500 in 2027 en € 37.500 structureel

Deze besparing hangt vooral samen met verduurzaming van de gemeentewerf en lagere energiekosten. Voor inwoners worden geen directe gevolgen verwacht. Omdat de maatregel grotendeels voortkomt uit een autonome ontwikkeling en verduurzaming, is het risico beperkt. Wel is het van belang dat de geraamde energiebesparing daadwerkelijk wordt gerealiseerd.

1.2. Verloop incidenteel en structureel saldo

Vertrekpunt van tabel 1.2.1 is de regel 'Begrotingssaldo 2027 tot en met 2030' uit tabel 1.1.1.

Tabel 1.2.1 Structureel en incidenteel begrotingssaldo (bedragen x € 1.000)

Structureel en incidenteel saldo GB2027	2027	2028	2029	2030
Totaal saldo	21	359	1.273	1.544
waarvan incidenteel	-399	-430	-295	-83
waarvan structureel	420	789	1.568	1.627

Toelichting:

Het BBV schrijft voor dat de meerjarenraming in de begroting ook een overzicht bevat van de geraamde incidentele baten en lasten per programma. Dit overzicht is opgenomen in hoofdstuk 4.4. Het saldo van incidentele baten en lasten is van belang. Dit om aan te kunnen tonen dat zowel op de korte als de lange termijn geen structurele lasten worden gedekt met incidentele baten. Dit structurele saldo is ook voor de provincie van belang in het kader van het Interbestuurlijk toezicht (IBT) en dient positief te zijn. Het structurele saldo blijkt uit de regel 'waarvan structureel' in de tabel hier boven.

Alle jaren sluiten dankzij het pakket aan ombuigingen met een structureel sluitend perspectief. Voor alle duidelijkheid: in de VJN26 was het structurele saldo voor zowel de jaarschijf 2027 en 2028 nog ruim € 2 mln. nadelig. Dit betekent dat alle structurele lasten vanaf 2027 ook gedekt zijn door structurele baten. Voor het te voeren financieel begrotingsbeleid is het structureel evenwicht van belang. Dit criterium is ook de invalshoek voor de beoordeling van onze begroting door de toezichthouder (college van Gedeputeerde Staten).

Het toezicht kader van de toezichthouder biedt gemeenten de mogelijkheid om (een deel van) het surplus van de algemene reserve in te zetten voor structurele dekking. Met een algemene risicoreserve van € 4,8 mln. en een noodzakelijke weerstandscapaciteit van € 2,4 mln. is het surplus in 2027 € 2,4 mln. Hiervan zetten we 10%, ofwel € 240.000, in als structurele dekking.

Met de in deze GB27 voorgestelde ombuigingen maken we onze financiële huishouding weer robuust. Ondanks het achterblijven van de rijksbijdrage én de korting als gevolg van de tweede tranche van de herijking van het gemeentefonds kunnen we op deze manier blijven investeren in Losser. Met gerichte maatregelen is het bovendien gelukt om de weerstandsratio weer op peil te krijgen: die stijgt van 2,1 in 2027 naar 4,0 in 2030.

Beleidsbegroting

De beleidsbegroting bestaat uit twee onderdelen: het programmaplan en de verplichte paragrafen.

2. Programmaplan

De gemeentebegroting is opgebouwd volgens de programma-indeling:

1. Programma Sociaal domein
2. Programma Wonen en leven
3. Programma Economie, ondernemen en werkgelegenheid
4. Programma Landelijk gebied
5. Programma Bestuur en ondersteuning

Binnen de eerste vier programma's is een gelijknamige (strategische) opgave opgenomen. Deze begrotingsprogramma's bestaan daarmee uit twee onderdelen:

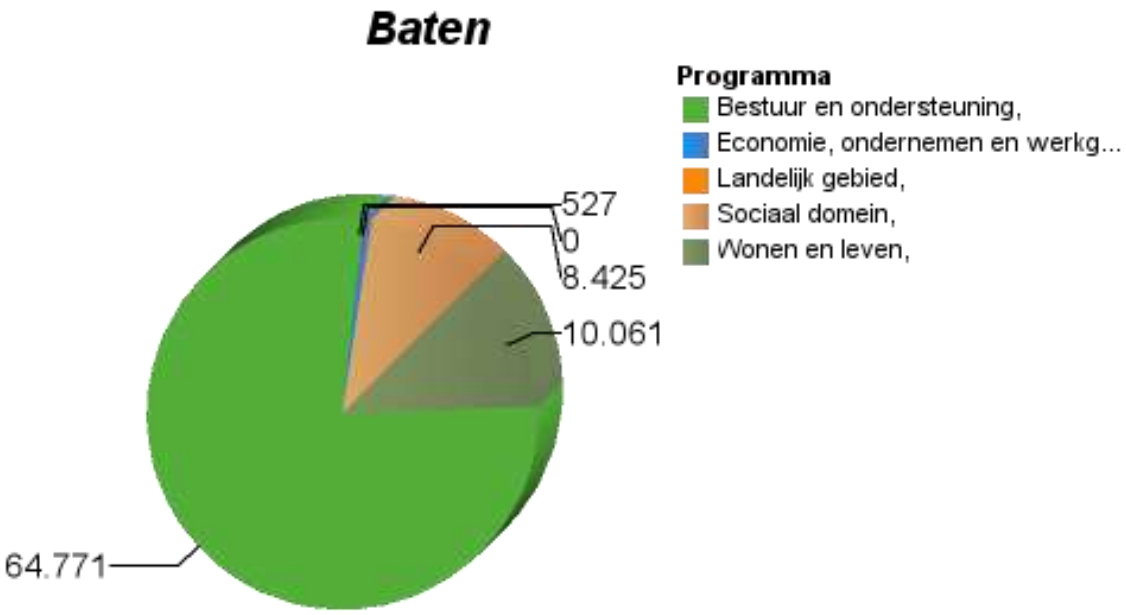
- een 'going concern' deel (instandhouding, reguliere werkzaamheden en/of beheer) en;
- een 'opgaven' deel (dynamische werkzaamheden en (beleidsrijke) ontwikkeling).

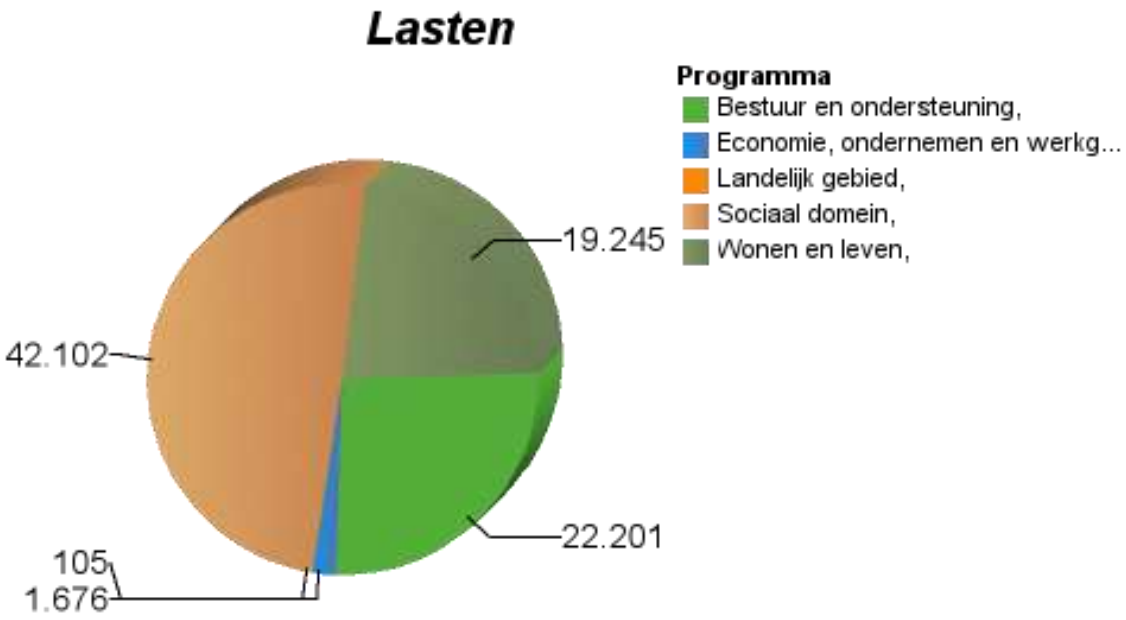
De structuur voor de vijf programma's is opgebouwd volgens de 3 W-vragen, te weten:

- Wat willen we bereiken?
- Wat gaan we daarvoor doen?
- Wat mag het kosten?

Verdeling van de baten en lasten per programma

In onderstaande grafieken is het totaal van alle baten en lasten per programma opgenomen.

Lasten
Programma
Bestuur en ondersteuning,
Economie, ondernemen en werkg...
Landelijk gebied,
Sociaal domein,
Wonen en leven,
19.245
42.102
22.201
105
1.676

2.1. Programma Sociaal domein

Een sterk en zelfstandig Losser

De druk op het sociaal domein neemt toe. Toenemende zorgvragen, vergrijzing, bestaansonzekerheid, mentale gezondheidsproblemen en maatschappelijke ontwikkelingen vragen om een aanpak die inwoners ondersteunt én de houdbaarheid van het sociaal domein versterkt. De gemeente Losser streeft naar een sterk en zelfstandig Losser, waarin inwoners zoveel mogelijk kunnen meedoen, zich kunnen ontwikkelen en op eigen kracht of met hulp van hun omgeving kunnen functioneren. De gemeente zet daarom in op het versterken van de sociale basis, het bevorderen van gezondheid en bestaanszekerheid, kansrijk opgroeien, zelfstandig wonen en leven en een succesvolle integratie van nieuwkomers.

Daarbij kiest de gemeente nadrukkelijk voor een preventieve en integrale aanpak. Problemen worden zoveel mogelijk vroegtijdig gesignaleerd en aangepakt binnen de leefwereld van inwoners, gezinnen en gemeenschappen. Verenigingen, vrijwilligers, maatschappelijke organisaties, onderwijs, zorg en inwoners zelf vormen samen de basis van een sterke en veerkrachtige samenleving. Beleidsontwikkeling, uitvoering en financiële sturing werken daarbij vanuit dezelfde maatschappelijke doelen. Hierdoor worden mensen en middelen doelgericht ingezet, worden maatschappelijke effecten beter zichtbaar en ontstaat een duurzamer evenwicht tussen preventie, lichte ondersteuning en zwaardere zorg.

Belangrijkste programmaresultaat 2027:

- Het strategisch beleidsplan sociaal domein is vastgesteld en vormt de basis voor de verdere inrichting, uitvoering en sturing van het sociaal domein.
- Het beleidshuis voor het sociaal domein is ontwikkeld, zodat visie, doelen, beleid, uitvoering en middelen vanuit dezelfde maatschappelijke opgaven worden verbonden.
- De strategische agenda met Fundament is vastgesteld, waarmee richting wordt gegeven aan de huidige en toekomstige inrichting van het sociaal werk.
- De herijking van het subsidiebeleid is voorbereid met duidelijke kaders voor maatschappelijke effecten, sturing en verantwoording.
- De samenhang tussen beleid, uitvoering en middelen is versterkt door de belangrijkste doelen, activiteiten en financiële inzet integraal te verbinden in de begroting en programmasturing.

Doel A: Sterke sociale basis en vitale gemeenschappen

Niet iedere inwoner beschikt over voldoende sociale verbindingen om op anderen terug te kunnen vallen. De opgave is om sociale netwerken te versterken en te voorkomen dat inwoners sociaal geïsoleerd raken.

Wat willen we bereiken?

- Inwoners lossen meer vragen op binnen hun eigen netwerk of gemeenschap.
- Ernstige en langdurige eenzaamheid neemt af.
- Meer inwoners dragen actief bij aan hun omgeving en gemeenschap.
- Vrijwilligersorganisaties, verenigingen en maatschappelijke initiatieven zijn toekomstbestendiger.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We stellen een strategische agenda vast met Fundament die richting geeft aan de huidige en toekomstige inrichting van het sociaal werk.
- De Inclusieagenda 2026-2027 wordt afgerond en inclusie wordt organisatie breed verankerd binnen beleid, uitvoering en dienstverlening.

Belangrijkste resultaten 2027

- In 2027 stellen we samen met Fundament een strategische agenda vast waarin onze visie, doelen, rollen, randvoorwaarden en sturingsafspraken voor het sociaal werk zijn vastgelegd.
- De Inclusieagenda is eind 2027 afgerond en geëvalueerd.

Doel B: Gezond en veerkrachtig leven

Niet iedere inwoner beschikt over voldoende gezondheid en veerkracht om zelfstandig mee te doen. De opgave is om gezondheidsachterstanden te verkleinen, problemen eerder te signaleren en te voorkomen dat inwoners door gezondheidsproblemen onvoldoende kunnen functioneren.

Wat willen we bereiken?

- Problematische gezondheidsachterstanden worden kleiner.
- Meer inwoners beschikken over voldoende mentale en fysieke veerkracht om zelfstandig te functioneren.
- Gezondheidsproblemen worden eerder gesignaleerd, voorkomen of beperkt.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We starten lokaal met de ketenaanpak Kansrijke Start en koppelen hier al bestaande dienstverlening aan.
- Met de projecten Kinderen naar Gezond Gewicht (KnGG) en Volwassenen naar Gezond Gewicht (VnGG) pakken we overgewicht en obesitas duurzaam aan, zodat passende ondersteuning en zorg voor iedereen toegankelijk is.
- De ketenaanpak (gewichts- en) gezondheidsproblematiek is neergezet.
- We doen mee aan het regionale project Mentaal Gezond Twente. Mentale gezondheid wordt stevig verankerd wordt in de brede gezondheidsaanpak, met toegankelijke ondersteuning en meer openheid om het gesprek te voeren.
- In 2027 voeren we de Suïcidepreventiewet uit.

Belangrijkste resultaten 2027

- In 2027 start een werkgroep voor de projecten KnGG en VnGG.
- In 2027 richten we een lokale werkgroep in en stellen we een projectleider aan voor de lokale uitvoering van Mentaal Gezond Twente.
- In 2027 wordt een communicatieplan opgeleverd voor de uitvoering van de Suïcidepreventiewet.

Doel C: Bestaanszekerheid en meedoen

Niet iedere inwoner heeft voldoende bestaanszekerheid om zelfstandig mee te doen. De opgave is te voorkomen dat inwoners door financiële problemen, beperkte vaardigheden of afstand tot participatie onvoldoende in hun bestaan kunnen voorzien.

Wat willen we bereiken?

- Meer inwoners zijn financieel zelfredzaam.
- Minder huishoudens hebben problematische schulden.
- Meer inwoners werken en participeren naar vermogen.
- Meer inwoners beschikken over basisvaardigheden.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We implementeren de volgende fase van de vernieuwde Participatiewet ‘Participatie in balans’. Hiermee maken we de uitvoering van de wet eerlijker, eenvoudiger en menselijker zoals de wet ons voorschrijft.
- Inwoners die ondersteuning nodig hebben bij hun onderneming, of het starten van een onderneming, kunnen terecht bij de Regionale Organisatie Zelfstandigen (ROZ). Er wordt in 2027 een nieuw kostenverdeelmodel vastgesteld voor deze regionale samenwerking.
- We ontwikkelen een integrale aanpak voor lage basisvaardigheden, zodat inwoners eerder in beeld komen en tijdig passende ondersteuning ontvangen.

Belangrijkste resultaten 2027

- De volgende fase van de vernieuwde Participatiewet is verankerd in het lokale beleid.
- Het nieuwe bekostigingsmodel voor ROZ is regionaal vastgesteld.
- In 2027 geven we uitvoering aan het plan van aanpak "Integrale werkwijze aanpak lage basisvaardigheden".

Doel D: Kansrijk opgroeien

Niet alle kinderen groeien op onder omstandigheden die voldoende zijn voor een veilige en gezonde ontwikkeling. De opgave is om ontwikkelingsrisico's eerder te signaleren, ouders nadrukkelijker aan te spreken op hun opvoedverantwoordelijkheid en te voorkomen dat kinderen onder een maatschappelijke ondergrens terechtkomen.

Wat willen we bereiken?

- Minder kinderen groeien op in omstandigheden die hun ontwikkeling belemmeren.
- Meer kinderen ontwikkelen zich naar vermogen.
- Meer ouders worden geholpen en gehouden aan hun opvoedverantwoordelijkheid wanneer deze tekortschiet.
- Problemen worden eerder gesignaleerd en aangepakt binnen gezin, school en sociale omgeving.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We versterken taalklassen in Overdinkel
- We starten de pilot Speelhuis: een speel- en ontmoetingsplek waar kinderen van 0 tot 2,5 jaar zich spelenderwijs kunnen ontwikkelen en waar ouders ondersteuning, advies en ontmoeting vinden.
- We blijven de expertise en regierol van het Toegangsteam optimaal benutten, waardoor meer ondersteuningsvragen vroegtijdig en integraal worden beoordeeld, het aandeel externe verwijzingen afneemt en jeugdigen en gezinnen vaker worden ondersteund vanuit normaliseren, preventie en lokale voorzieningen, zodat zware specialistische jeugdhulp niet meer nodig is.

- Medio 2027 ligt er een gezamenlijk plan voor een duurzame versterking van cultuureducatie, gekoppeld aan de wettelijke kerndoelen en Kansrijk Opgroeien.

Belangrijkste resultaten 2027

- De Taalklassen zijn centraal in Overdinkel georganiseerd.
- Voor alle scholen is NT2 begeleiding beschikbaar.
- De pilot Speelhuis, die meerjarig loopt, wordt in 2027 voor geëvalueerd.
- Het aantal externe verwijzingen daalt in 2027 t.o.v. 2026.
- Het plan van aanpak voor cultuureducatie is eind Q2 vastgesteld.

Doel E: Zelfstandig wonen & leven met passende ondersteuning

Niet iedere inwoner beschikt over de mogelijkheden, ondersteuning of woonomgeving om zelfstandig te blijven functioneren. De opgave is om wonen, welzijn, zorg en ondersteuning beter op elkaar af te stemmen, zodat meer inwoners langer zelfstandig kunnen functioneren in hun eigen leefomgeving.

Wat willen we bereiken?

- Ondersteuning sluit tijdig en passend aan bij de behoefte van de inwoner.
- Meer inwoners kunnen langer zelfstandig functioneren in hun eigenleefomgeving.
- Meer inwoners kunnen door een betere samenwerking tussen wonen, welzijn en zorg zelfstandig blijven functioneren in hun eigen leefomgeving.

Wat gaan we ervoor doen?

- We richten ons op het beheersen van de gevolgen van de vergrijzing en de toenemende vraag naar huishoudelijke ondersteuning.

Belangrijkste resultaat 2027

- In 2027 starten we met de pilot 'Huishoudondersteuner' om de vraag naar huishoudelijke ondersteuning te stabiliseren en waar mogelijk te laten afnemen.

Doel F: Integratie en inburgering van nieuwkomers

Nieuwkomers vinden niet vanzelf hun weg naar taal, werk, onderwijs, sociale netwerken en maatschappelijke deelname. Daardoor bestaat het risico op langdurige afhankelijkheid, beperkte integratie en verminderde sociale samenhang.

Wat willen we bereiken?

- Meer nieuwkomers beheersen de Nederlandse taal.
- Meer nieuwkomers zijn zelfredzaam.
- Meer nieuwkomers nemen actief deel aan onderwijs, werk en de Losserse samenleving.

Wat gaan we ervoor doen?

- Vanaf 2027 voeren we de maatschappelijke begeleiding van statushouders zelf uit, omdat de opdracht aan Fundament eind 2026 stopt. Tegelijkertijd onderzoeken we hoe we deze dienstverlening nog slimmer en efficiënter kunnen organiseren de komende jaren.
- We bieden extra overstapbegeleiding aan leerlingen die vanuit De Globe doorstromen naar het reguliere onderwijs, zodat zij succesvol kunnen instromen en uitval wordt voorkomen.

- We ontwikkelen een alternatieve opvanglocatie, omdat de noodopvang in Dinkeloord eind mei sluit.

Belangrijkste resultaten 2027

- Consulenten uit Team Werk en Inkomen voeren de maatschappelijke begeleiding van statushouders uit.
- Eind 2027 evalueren we de uitvoering van maatschappelijke begeleiding.
- Leerlingen die vanuit de Globe doorstromen naar regulier onderwijs ontvangen overstapbegeleiding.
- Er is een alternatieve opvanglocatie beschikbaar na de sluiting van de noodopvang in Dinkeloord op 30 mei 2027.

Wat mag het kosten?

Lasten en baten per taakveld, programma Sociaal Domein

Tabel 2.1.1 (bedragen x € 1.000)

Programma Sociaal domein	Realisatie 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Lasten						
4.2 Onderwijshuisvesting	913	929	954	977	1.141	1.265
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.893	1.749	1.634	1.630	1.629	1.626
5.1 Sportbeleid en activering	118	120	233	232	232	231
5.2 Sportaccommodaties	2.304	2.103	2.054	2.055	1.982	1.938
5.6 Media	536	605	505	505	505	505
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	6.735	3.537	2.335	2.274	2.245	2.239
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	2.415	2.504	979	188	187	185
6.21 Toegang en eerstelijnsvrz WMO	110	0	71	69	69	68
6.3 Inkomensregelingen	7.886	8.124	9.064	8.951	8.949	8.947
6.4 WSW en beschut werk	3.799	3.588	3.235	3.141	2.924	2.927
6.5 Arbeidsparticipatie	1.020	1.215	1.039	1.032	858	740
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.679	2.890	2.177	2.172	2.170	2.167
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	7	517	-19	-19	-19	-19
6.712 Begeleiding (WMO)	742	469	1.486	1.486	1.486	1.486
6.713 Dagebesteding (WMO)	302	267	360	360	360	360
6.71a Huishuishoudelijke hulp (WMO)	3.028	3.265	3.949	3.533	2.356	2.444
6.71b Begeleiding (WMO)	1.342	1.434	536	536	536	536
6.71c Dagbesteding (WMO)	472	535	0	0	0	0
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	718	1.559	345	345	345	345
6.72a Jeugdzorg begeleiding	570	522	0	0	0	0

6.72b Jeugdzorg behandeling	723	732	0	0	0	0
6.72c Jeugdhulp dagbesteding	113	69	0	0	0	0
6.72d Jeugdhulp zonder verblijf overig	161	219	0	0	0	0
6.73b Gezinsgericht	314	247	0	0	0	0
6.73c Jeugdhulp met verblijf overig	171	103	0	0	0	0
6.74a Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	603	652	8	8	8	8
6.74b Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	58	0	0	0	0	0
6.74c Gesloten plaatsing	-13	0	0	0	0	0
6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal	3.842	2.815	5.700	5.700	5.700	5.700
6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	2.877	2.679	3.552	3.552	3.552	3.552
6.791 PGB WMO	199	145	148	148	148	148
6.792 PGB Jeugd	46	236	240	241	241	241
6.811 Beschermd wonen (WMO)	143	94	96	96	96	96
6.812 Maatschappelijke en vrouwenopvang (WMO)	34	10	10	10	10	10
6.82a Jeugdbescherming	0	8	0	0	0	0
6.82b Jeugdreclassering	0	1	0	0	0	0
6.91 Coordinatie en Beleid WMO	1.717	0	0	0	0	0
6.92 Coordinatie en beleid Jeugd	147	0	105	102	102	100
7.1 Volksgezondheid	1.598	1.256	1.303	1.300	1.300	1.376
Totaal - Lasten	49.323	45.199	42.102	40.627	39.113	39.220
Baten						
4.2 Onderwijshuisvesting	23	30	31	31	31	31
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	765	487	487	487	487	487
5.1 Sportbeleid en activering	12	0	0	0	0	0
5.2 Sportaccommodaties	1.050	713	828	828	828	828
5.6 Media	23	0	0	0	0	0
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	4.523	1.182	59	59	59	59
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	8	0	0	0	0	0
6.21 Toegang en eerstelijnsvrz WMO	-3	0	0	0	0	0
6.3 Inkomensregelingen	6.521	6.221	6.221	6.221	6.221	6.221
6.4 WSW en beschut werk	211	260	210	210	190	190
6.5 Arbeidsparticipatie	4	1	1	1	1	1
6.6 Maatwerkvoorzieningen	723	593	575	575	575	575

(WMO)						
6.71b Begeleiding (WMO)	1	0	0	0	0	0
6.92 Coordinatie en beleid Jeugd	-4	0	0	0	0	0
7.1 Volksgezondheid	458	14	14	14	14	14
Totaal - Baten	14.313	9.500	8.425	8.425	8.405	8.405
Storting reserves						
0.10 Mutatie reserves	1.568	2.500	0	0	0	0
Totaal - Storting reserves	1.568	2.500	0	0	0	0
Onttrekking reserves						
0.10 Mutatie reserves	2.483	178	378	178	178	178
Totaal - Onttrekking reserves	2.483	178	378	178	178	178
Sociaal domein	34.094	38.022	33.299	32.024	30.530	30.637

Toelichting

In onderstaande tabel (2.1.2) ziet u de herkomst van de bedragen (Gemeentebegroting 2026, Voorjaarsnota 2026 en ontwikkelingen na VJN26), gevolgd door tabel 2.1.3 met een specificatie van de ontwikkelingen na de VJN2026.

Een nadere toelichting op de werkwijze treft u in de Leeswijzer.

Tabel 2.1.2 (bedragen x € 1.000)

		2026				Totaal 2026	2027			Totaal 2027
Actuele Taakveld	**Onderdeel**	**Baten**	**Lasten**	**Onttrekking reserves**	**Storting reserves**		**Baten**	**Lasten**	**Onttrekking reserves**	
0.10 Mutatie reserves	1. Gemeentebegroting 2026	0	0	-178	2.500	2.322	0	0	-178	-178
	3. Ontwikkelingen na VJN26	0	0	0	0	0	0	0	-200	-200
Totaal 0.10 Mutatie reserves		0	0	-178	2.500	2.322	0	0	-378	-378
4.2 Onderwijshuisvesting	1. Gemeentebegroting 2026	-30	929	0	0	899	-30	953	0	923
	2. Voorjaarsnota 2026	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	3. Ontwikkelingen na VJN26	0	0	0	0	0	-1	1	0	0
Totaal 4.2 Onderwijshuisvesting		-30	929	0	0	899	-31	954	0	923
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1. Gemeentebegroting 2026	-487	1.751	0	0	1.265	-487	1.576	0	1.089
	2. Voorjaarsnota 2026	0	-3	0	0	-3	0	0	0	0
	3. Ontwikkelingen na VJN26	0	1	0	0	1	0	58	0	58
Totaal 4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken		-487	1.749	0	0	1.262	-487	1.634	0	1.147
5.1 Sportbeleid en activering	1. Gemeentebegroting 2026	0	122	0	0	122	0	121	0	121

	2. Voorjaarsnota 2026	0	-2	0	0	-2	0	0	0	0
	3. Ontwikkelingen na VJN26	0	0	0	0	0	0	112	0	112
Totaal 5.1 Sportbeleid en activering		0	120	0	0	120	0	233	0	233
5.2 Sportaccommodaties	1. Gemeentebegroting 2026	-713	1.926	0	0	1.213	-813	1.938	0	1.125
	2. Voorjaarsnota 2026	0	176	0	0	176	0	89	0	89
	3. Ontwikkelingen na VJN26	0	0	0	0	0	-15	28	0	13
Totaal 5.2 Sportaccommodaties		-713	2.103	0	0	1.390	-828	2.054	0	1.226
5.6 Media	1. Gemeentebegroting 2026	0	605	0	0	605	0	505	0	505
Totaal 5.6 Media		0	605	0	0	605	0	505	0	505
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	1. Gemeentebegroting 2026	-1.182	3.398	0	0	2.217	-57	2.263	0	2.206
	2. Voorjaarsnota 2026	0	100	0	0	100	0	2	0	2
	3. Ontwikkelingen na VJN26	0	39	0	0	39	-1	71	0	69
Totaal 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie		-1.182	3.537	0	0	2.355	-59	2.335	0	2.277
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	1. Gemeentebegroting 2026	0	2.505	0	0	2.505	0	2.359	0	2.359
	2. Voorjaarsnota 2026	0	0	0	0	0	0	75	0	75
	3. Ontwikkelingen na VJN26	0	-1	0	0	-1	0	-1.455	0	-1.455

Totaal 6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen		0	2.504	0	0	2.504	0	979	0	979
6.21 Toegang en eerstelijnsvrz WMO	1. Gemeentebegroting 2026	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	3. Ontwikkelingen na VJN26	0	0	0	0	0	0	71	0	71
Totaal 6.21 Toegang en eerstelijnsvrz WMO		0	0	0	0	0	0	71	0	71
6.3 Inkomensregelingen	1. Gemeentebegroting 2026	-6.221	8.054	0	0	1.833	-6.221	7.918	0	1.697
	2. Voorjaarsnota 2026	0	0	0	0	0	0	-6	0	-6
	3. Ontwikkelingen na VJN26	0	70	0	0	70	0	1.152	0	1.152
Totaal 6.3 Inkomensregelingen		-6.221	8.124	0	0	1.904	-6.221	9.064	0	2.844
6.4 WSW en beschut werk	1. Gemeentebegroting 2026	-260	3.523	0	0	3.263	-210	3.167	0	2.957
	2. Voorjaarsnota 2026	0	52	0	0	52	0	0	0	0
	3. Ontwikkelingen na VJN26	0	13	0	0	13	0	68	0	68
Totaal 6.4 WSW en beschut werk		-260	3.588	0	0	3.328	-210	3.235	0	3.025
6.5 Arbeidsparticipatie	1. Gemeentebegroting 2026	-1	1.072	0	0	1.071	-1	1.071	0	1.070
	3. Ontwikkelingen na VJN26	0	143	0	0	143	0	-32	0	-32
Totaal 6.5 Arbeidsparticipatie		-1	1.215	0	0	1.214	-1	1.039	0	1.038
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1. Gemeentebegroting	-593	2.835	0	0	2.242	-593	2.783	0	2.190

	2026									
	2. Voorjaarsnota 2026	0	50	0	0	50	0	50	0	50
	3. Ontwikkelingen na VJN26	0	5	0	0	5	18	-656	0	-639
Totaal 6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)		-593	2.890	0	0	2.297	-575	2.177	0	1.601
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	1. Gemeentebegroting 2026	0	517	0	0	517	0	498	0	498
	3. Ontwikkelingen na VJN26	0	0	0	0	0	0	-517	0	-517
Totaal 6.71 Maatwerkdienstverlening 18+		0	517	0	0	517	0	-19	0	-19
6.712 Begeleiding (WMO)	1. Gemeentebegroting 2026	0	469	0	0	469	0	469	0	469
	3. Ontwikkelingen na VJN26	0	0	0	0	0	0	1.017	0	1.017
Totaal 6.712 Begeleiding (WMO)	0	0	469	0	0	469	0	1.486	0	1.486
6.713 Dagebesteding (WMO)	1. Gemeentebegroting 2026	0	267	0	0	267	0	267	0	267
	3. Ontwikkelingen na VJN26	0	0	0	0	0	0	93	0	93
Totaal 6.713 Dagebesteding (WMO)	0	0	267	0	0	267	0	360	0	360
6.71a Huishuishoudelijke hulp (WMO)	1. Gemeentebegroting 2026	0	3.265	0	0	3.265	0	2.798	0	2.798
	2. Voorjaarsnota 2026	0	0	0	0	0	0	165	0	165
	3. Ontwikkelingen na	0	0	0	0	0	0	987	0	987

	VJN26									
Totaal 6.71a Huishuishoudelijke hulp (WMO)		0	3.265	0	0	3.265	0	3.949	0	3.949
6.71b Begeleiding (WMO)	1. Gemeentebegroting 2026	0	1.434	0	0	1.434	0	1.434	0	1.434
	3. Ontwikkelingen na VJN26	0	0	0	0	0	0	-898	0	-898
Totaal 6.71b Begeleiding (WMO)		0	1.434	0	0	1.434	0	536	0	536
6.71c Dagbesteding (WMO)	1. Gemeentebegroting 2026	0	535	0	0	535	0	535	0	535
	3. Ontwikkelingen na VJN26	0	0	0	0	0	0	-535	0	-535
Totaal 6.71c Dagbesteding (WMO)		0	535	0	0	535	0	0	0	0
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	1. Gemeentebegroting 2026	0	141	0	0	141	0	141	0	141
	2. Voorjaarsnota 2026	0	1.500	0	0	1.500	0	1.500	0	1.500
	3. Ontwikkelingen na VJN26	0	-82	0	0	-82	0	-1.297	0	-1.297
Totaal 6.72 Maatwerkdienstverlening 18-		0	1.559	0	0	1.559	0	345	0	345
6.72a Jeugdzorg begeleiding	1. Gemeentebegroting 2026	0	522	0	0	522	0	522	0	522
	3. Ontwikkelingen na VJN26	0	0	0	0	0	0	-522	0	-522
Totaal 6.72a Jeugdzorg begeleiding		0	522	0	0	522	0	0	0	0
6.72b Jeugdzorg behandeling	1. Gemeentebegroting	0	732	0	0	732	0	732	0	732

	2026									
	3. Ontwikkelingen na VJN26	0	0	0	0	0	0	-732	0	-732
Totaal 6.72b Jeugdzorg behandeling		0	732	0	0	732	0	0	0	0
6.72c Jeugdhulp dagbesteding	1. Gemeentebegroting 2026	0	69	0	0	69	0	69	0	69
	3. Ontwikkelingen na VJN26	0	0	0	0	0	0	-69	0	-69
Totaal 6.72c Jeugdhulp dagbesteding		0	69	0	0	69	0	0	0	0
6.72d Jeugdhulp zonder verblijf overig	1. Gemeentebegroting 2026	0	219	0	0	219	0	219	0	219
	3. Ontwikkelingen na VJN26	0	0	0	0	0	0	-219	0	-219
Totaal 6.72d Jeugdhulp zonder verblijf overig		0	219	0	0	219	0	0	0	0
6.73a Pleegzorg	1. Gemeentebegroting 2026	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal 6.73a Pleegzorg		0	0	0	0	0	0	0	0	0
6.73b Gezinsgericht	1. Gemeentebegroting 2026	0	247	0	0	247	0	247	0	247
	3. Ontwikkelingen na VJN26	0	0	0	0	0	0	-247	0	-247
Totaal 6.73b Gezinsgericht		0	247	0	0	247	0	0	0	0
6.73c Jeugdhulp met verblijf overig	1. Gemeentebegroting 2026	0	103	0	0	103	0	103	0	103
	3. Ontwikkelingen na	0	0	0	0	0	0	-103	0	-103

	VJN26									
Totaal 6.73c Jeugdhulp met verblijf overig		0	103	0	0	103	0	0	0	0
6.74a Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	1. Gemeentebegroting 2026	0	652	0	0	652	0	652	0	652
	3. Ontwikkelingen na VJN26	0	0	0	0	0	0	-644	0	-644
Totaal 6.74a Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf		0	652	0	0	652	0	8	0	8
6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal	1. Gemeentebegroting 2026	0	2.815	0	0	2.815	0	2.815	0	2.815
	3. Ontwikkelingen na VJN26	0	0	0	0	0	0	2.885	0	2.885
Totaal 6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal		0	2.815	0	0	2.815	0	5.700	0	5.700
6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	1. Gemeentebegroting 2026	0	2.679	0	0	2.679	0	2.679	0	2.679
	3. Ontwikkelingen na VJN26	0	0	0	0	0	0	873	0	873
Totaal 6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal		0	2.679	0	0	2.679	0	3.552	0	3.552
6.791 PGB WMO	1. Gemeentebegroting 2026	0	145	0	0	145	0	145	0	145
	3. Ontwikkelingen na VJN26	0	0	0	0	0	0	3	0	3
Totaal 6.791 PGB WMO		0	145	0	0	145	0	148	0	148
6.792 PGB Jeugd	1. Gemeentebegroting	0	236	0	0	236	0	236	0	236

	2026									
	3. Ontwikkelingen na VJN26	0	0	0	0	0	0	5	0	5
Totaal 6.792 PGB Jeugd		0	236	0	0	236	0	240	0	240
6.811 Beschermd wonen (WMO)	1. Gemeentebegroting 2026	0	94	0	0	94	0	94	0	94
	3. Ontwikkelingen na VJN26	0	0	0	0	0	0	2	0	2
Totaal 6.811 Beschermd wonen (WMO)		0	94	0	0	94	0	96	0	96
6.812 Maatschappelijke en vrouwenopvang (WMO)	1. Gemeentebegroting 2026	0	10	0	0	10	0	10	0	10
	3. Ontwikkelingen na VJN26	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal 6.812 Maatschappelijke en vrouwenopvang (WMO)		0	10	0	0	10	0	10	0	10
6.82a Jeugdbescherming	1. Gemeentebegroting 2026	0	8	0	0	8	0	8	0	8
	3. Ontwikkelingen na VJN26	0	0	0	0	0	0	-8	0	-8
Totaal 6.82a Jeugdbescherming		0	8	0	0	8	0	0	0	0
6.82b Jeugdreclassering	1. Gemeentebegroting 2026	0	1	0	0	1	0	1	0	1
	3. Ontwikkelingen na VJN26	0	0	0	0	0	0	-1	0	-1
Totaal 6.82b Jeugdreclassering		0	1	0	0	1	0	0	0	0

6.92 Coordinatie en beleid Jeugd	1. Gemeentebegroting 2026	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	3. Ontwikkelingen na VJN26	0	0	0	0	0	0	105	0	105
Totaal 6.92 Coordinatie en beleid Jeugd		0	0	0	0	0	0	105	0	105
7.1 Volksgezondheid	1. Gemeentebegroting 2026	-14	1.256	0	0	1.242	-14	1.255	0	1.241
	2. Voorjaarsnota 2026	0	0	0	0	0	0	46	0	46
	3. Ontwikkelingen na VJN26	0	0	0	0	0	0	2	0	2
Totaal 7.1 Volksgezondheid		-14	1.256	0	0	1.242	-14	1.303	0	1.290
Eindtotaal		**-9.500**	**45.199**	**-178**	**2.500**	**38.022**	**-8.425**	**42.102**	**-378**	**33.299**

Tabel 2.1.3 (bedragen x € 1.000)

		2027			**Totaal 2027**
Actuele Taakveld	Soort	1. Meicirculaire 2026	2. Autonome ontwikkelingen	4. Ombuigingen	
0.10 Mutatie reserves	Onttrekking reserves	0	0	-200	-200
Totaal 0.10 Mutatie reserves		0	0	-200	-200
4.2 Onderwijshuisvesting	Baten	0	-1	0	-1
	Lasten	0	1	0	1
Totaal 4.2 Onderwijshuisvesting		0	0	0	0

4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	Baten	0	0	0	0
	Lasten	1	58	0	58
Totaal 4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken		1	57	0	58
5.1 Sportbeleid en activering	Lasten	0	112	0	112
Totaal 5.1 Sportbeleid en activering		0	112	0	112
5.2 Sportaccommodaties	Baten	0	-15	0	-15
	Lasten	0	28	0	28
Totaal 5.2 Sportaccommodaties		0	13	0	13
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	Baten	0	-1	0	-1
	Lasten	14	112	-55	71
Totaal 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie		14	111	-55	69
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	Lasten	-1	-1.454	0	-1.455
Totaal 6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen		-1	-1.454	0	-1.455
6.3 Inkomensregelingen	Baten	0	0	0	0
	Lasten	1	1.208	-57	1.152
Totaal 6.3 Inkomensregelingen		1	1.208	-57	1.152
6.4 WSW en beschut werk	Baten	0	0	0	0
	Lasten	13	105	-50	68
Totaal 6.4 WSW en beschut werk		13	105	-50	68
6.5 Arbeidsparticipatie	Baten	0	0	0	0

	Lasten	154	-186	0	-32
Totaal 6.5 Arbeidsparticipatie		154	-186	0	-32
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	Baten	0	18	0	18
	Lasten	1	-658	0	-656
Totaal 6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)		1	-640	0	-639
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	Lasten	0	-517	0	-517
Totaal 6.71 Maatwerkdienstverlening 18+		0	-517	0	-517
6.71a Huishuishoudelijke hulp (WMO)	Lasten	268	719	0	987
Totaal 6.71a Huishuishoudelijke hulp (WMO)		268	719	0	987
6.71b Begeleiding (WMO)	Lasten	0	-898	0	-898
Totaal 6.71b Begeleiding (WMO)		0	-898	0	-898
6.71c Dagbesteding (WMO)	Lasten	0	-535	0	-535
Totaal 6.71c Dagbesteding (WMO)		0	-535	0	-535
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	Lasten	-6	-1.291	0	-1.297
Totaal 6.72 Maatwerkdienstverlening 18-		-6	-1.291	0	-1.297
6.72c Jeugdhulp dagbesteding	Lasten	0	-69	0	-69
Totaal 6.72c Jeugdhulp dagbesteding		0	-69	0	-69
6.72d Jeugdhulp zonder verblijf overig	Lasten	0	-219	0	-219
Totaal 6.72d Jeugdhulp zonder verblijf overig		0	-219	0	-219
6.73b Gezinsgericht	Lasten	0	-247	0	-247

Totaal 6.73b Gezinsgericht		0	-247	0	-247
6.73c Jeugdhulp met verblijf overig	Lasten	0	-103	0	-103
Totaal 6.73c Jeugdhulp met verblijf overig		0	-103	0	-103
6.74a Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	Lasten	0	-644	0	-644
Totaal 6.74a Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf		0	-644	0	-644
6.82a Jeugdbescherming	Lasten	0	-8	0	-8
Totaal 6.82a Jeugdbescherming		0	-8	0	-8
6.82b Jeugdreclassering	Lasten	0	-1	0	-1
Totaal 6.82b Jeugdreclassering		0	-1	0	-1
7.1 Volksgezondheid	Lasten	0	80	-78	2
Totaal 7.1 Volksgezondheid		0	80	-78	2
Eindtotaal		**444**	**-4.405**	**-440**	**-4.401**

2.2. Programma Wonen en leven

Aantrekkelijk wonen en leven in Losser

De druk op wonen, voorzieningen en de leefomgeving neemt toe. De opgave is om groei en ontwikkeling mogelijk te maken én tegelijkertijd de kwaliteit van wonen en leven in de kernen van Losser te behouden en te verbeteren. De gemeente Losser streeft naar een integrale ontwikkeling van de leefomgeving volgens de Omgevingswet met de samenleving als partner. Dit betekent dat ruimtelijke ontwikkelingen integraal worden beoordeeld en afgewogen tenzij en ontwikkelingen aantoonbaar bijdragen aan de doelen voor de leefomgeving. Beleid, uitvoering, vergunningverlening en beheer werken daarbij vanuit dezelfde afwegingen en initiatieven worden eerder en beter integraal besproken aan de intake- en omgevingstafel. Hierdoor ervaren inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners ervaren een transparante en voorspelbare werkwijze.

Doel A: Wonen; passende en betaalbare huisvesting voor iedereen in elke levensfase.

De druk op de woningmarkt blijft groot. Starters, gezinnen, senioren en aandachtsgroepen hebben vaker moeite om een passende woning te vinden. De opgave is om voldoende woningen toe te voegen, het woningaanbod beter te laten aansluiten op de behoefte van verschillende doelgroepen én kernen en de leefbaarheid van de dorpen te versterken.

Wat willen we bereiken?

- Het aanbod van betaalbare woningen neemt toe (starters, talent, gezinnen en senioren).
- Meer flexibele woonvormen worden ontwikkeld en gerealiseerd.
- Doorstroming wordt bevorderd door passende woonvormen voor ouderen te ontwikkelen.
- Meer woningbouwlocaties zijn planologisch gereed voor ontwikkeling.
- De woningvoorraad sluit beter aan op de behoefte van de eigen inwoners van de verschillende kernen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Wij zetten in op betaalbaarheid en flexibele woonvormen in nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen door hierover afspraken te maken met ontwikkelende partijen.
- Wij bevorderen doorstroming op de Lossers woningmarkt door passende woonvormen voor ouderen te laten ontwikkelen.
- Wij maken ontwikkellocaties in Losser inzichtelijk en voorzien deze van een prioritering. Wij betrekken hierbij onze partners zodat duidelijk wordt welke locaties mogelijk te ontwikkelen zijn.

Belangrijkste resultaten 2027

- De bestuurlijke kaders voor de toekomstige ontwikkeling van de locatie aan de Lutterstraat in Losser zijn vastgesteld. Deze kaders vormen de basis voor de verdere planvorming en herontwikkeling van de locatie.
- Een concreet en uitvoerbaar overzicht van toekomstige ontwikkellocaties en gemeentelijk vastgoed is opgeleverd. Kansrijke locaties voor (woningbouw)ontwikkeling zijn vastgesteld en gemeentelijke vastgoedobjecten die niet langer nodig zijn voor de

uitvoering van gemeentelijke taken, dan wel verkoop- of ontwikkelpotentie hebben, worden verkocht of ontwikkeld.
- Voor het Hannekerveld wordt in 2027 het omgevingsplan vastgesteld.
- Voor het terrein aan de Hogeweg wordt een ruimtelijke opzet gemaakt.
- De bouw van woningen in de Lutte Noord is gestart.
- Het volkshuisvestingsprogramma wordt in 2027 vastgesteld door de gemeenteraad.

Doel B. Sterke kernen en toekomstbestendige voorzieningen

Voorzieningen, maatschappelijke accommodaties en ontmoetingsplekken dragen bij aan de leefbaarheid en vitaliteit van de kernen. Veranderende behoeften vragen om voorzieningen die passend blijven bij de verschillende kernen. De opgave is om voorzieningen en accommodaties toekomstbestendig te organiseren, multifunctioneel gebruik te bevorderen en ontmoeting en levendige dorps- en wijkcentra te versterken.

Wat willen we bereiken?

- Voorzieningen blijven behouden of groeien passende bij de identiteit en schaal van de verschillende kernen.
- Meer maatschappelijke functies worden van regie geclusterd of multifunctioneel gehuisvest.
- Maatschappelijke accommodaties sluiten beter aan op de behoeften van inwoners en organisaties.
- Ontmoetingsplekken in de kernen blijven behouden of worden versterkt.
- Dorps- en wijkcentra behouden of versterken hun aantrekkelijkheid en vitaliteit.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Wij inventariseren waar kansen en knelpunten zijn voor behoud of groei van belangrijke voorzieningen in de verschillende kernen.
- Wij onderzoeken welke maatschappelijke functies versterkt kunnen worden door clustering of multifunctionele huisvesting en sturen op toekomstbestendigheid.
- Wij onderhouden nauwe contacten met de dorpsraden en overige groepen inwonersvertegenwoordiging waardoor maatschappelijke accommodaties passend zijn én blijven bij lokale behoeften en waar mogelijk worden versterkt.

Belangrijkste resultaten 2027

- De gemeenteraad heeft een investeringsbeslissing voor de Sporthal de Lutte genomen.
- Voor de Aloysiusschool is een raadsvoorstel opgesteld om op hoofdlijnen kaders vast te stellen over de functionele en de stedenbouwkundige invulling van de locatie. Vervolgens worden enkele scenario's uitgewerkt, inclusief een financiële paragraaf.

Doel C. Een kwalitatieve en toekomstbestendige leefomgeving

De leefomgeving bepaalt in belangrijke mate de kwaliteit van leven van inwoners. Onder andere vragen klimaatadaptatie, bereikbaarheid, toegankelijkheid en zelfstandigheid om een andere inrichting van kernen en buurten. De opgave is om de leefomgeving gebiedsgericht en waarde gedreven te ontwikkelen.

Wat willen we bereiken?

- De openbare ruimte sluit beter aan op het gebruik en de behoeften van inwoners.
- Bereikbaarheid, toegankelijkheid en verkeersveiligheid nemen toe.

- Kernen en buurten worden groener, klimaatadaptiever en aantrekkelijker.
- Nieuwe ontwikkelingen versterken de ruimtelijke kwaliteit en identiteit van kernen en buurten.
- De openbare ruimte nodigt meer uit tot ontmoeten, verblijven en bewegen.

Wat gaan wij daarvoor doen?

- Wij werken gebiedsgericht aan een aantrekkelijke, veilige, toegankelijke en klimaatbestendige openbare ruimte. Dit doen wij onder meer via Centrumplan fase 2 en het uitvoeringsplan klimaatadaptatie.
- Wij beoordelen nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen op hun bijdrage aan ruimtelijke kwaliteit, identiteit, ontmoeting, bereikbaarheid en leefbaarheid.
- Wij ontwikkelen werkprocessen voor de Intake- en Omgevingstafel in Losser.
- Wij actualiseren de omgevingsvisie met duidelijke ambities en afwegingsprincipes voor ruimtelijke initiatieven.
- Wij stellen omgevingsprogramma's op voor prioritaire opgaven in de fysieke leefomgeving.
- Wij werken de onderdelen bouwregels en verordeningen binnen het omgevingsplan verder uit.
- Wij ontwikkelen een beleidshuis voor de fysieke leefomgeving waardoor de samenhang tussen omgevingsvisie, omgevingsprogramma's, omgevingsplan, begroting en uitvoeringsagenda wordt vastgelegd.

Belangrijkste resultaten 2027

- Vanuit Centrumplan fase 2 worden in 2027:
  - De uitvoering van de werkzaamheden in De Brink afgerond;
  - Keuzes over wonen, ondernemen, voorzieningen en evenementen hangen samen met de ruimte voor groen en klimaatadaptatie. Die afwegingen bepalen mede welke inrichting en mobiliteit daarbij passen. Deze keuzes worden ter besluitvorming voorgelegd aan de gemeenteraad;
  - Werkzaamheden aan de HUB in het centrum van de kern Losser gestart.
- Aan de hand van het uitvoeringsplan klimaatadaptatie wordt in 2027 gewerkt aan:
  - Oplevering groen- blauwe subsidieregeling;
  - Uitvoering werkzaamheden Markedal;
  - Voorbereiding klimaatadaptieve werkzaamheden Markebeek en Pastoor Schaafsplein.
- Het vernieuwde Afvalbrengpunt wordt in het eerste kwartaal van 2027 opgeleverd.
- De verduurzaming van het pand op de gemeentewerf is begin 2027 gereed.
- Het wijkverbeterplan Vogelbuurt is vastgesteld door de gemeenteraad. Het plan legt de uitgangspunten, prioriteiten en maatregelen voor de verdere ontwikkeling van de wijk vast en vormt het kader voor toekomstige investeringen en de uitvoering van projecten in de Vogelbuurt.
- In 2027 zijn in het kader van de Lokale Aanpak Isolatie 200 huishoudens bereikt die minimaal één bouwdeel van hun woning hebben geïsoleerd.
- In 2027 heeft een heroriëntatie plaatsgevonden op de rol, taken en het ambitieniveau t.a.v. grootschalige opwek en circulariteit in Losser.
- In 2027 wordt het warmteprogramma vastgesteld door de gemeenteraad.

Wat mag het kosten?

Lasten en baten per taakveld, programma Wonen en Leven

Tabel 2.2.1 (bedragen x € 1.000)

Programma Wonen en leven	Realisatie 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Lasten						
2.1 Verkeer en vervoer	4.494	4.246	5.293	5.746	5.855	6.070
2.5 Openbaar vervoer	21	29	29	29	29	29
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	2.248	2.199	2.237	2.258	2.185	2.198
7.2 Riolering	3.176	3.790	4.440	4.731	5.014	5.247
7.3 Afval	2.448	2.781	2.412	2.593	2.726	2.854
7.4 Milieubeheer	1.897	2.535	1.574	996	991	984
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	30	42	44	40	40	40
8.1 Ruimte en leefomgeving	1.157	1.198	882	830	890	921
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	2.423	619	334	680	140	140
8.3 Wonen en bouwen	1.776	1.787	2.000	1.867	1.862	1.564
Totaal - Lasten	19.671	19.226	19.245	19.769	19.731	20.046
Baten						
2.1 Verkeer en vervoer	454	77	145	145	145	145
2.5 Openbaar vervoer	7	0	0	0	0	0
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	89	89	141	141	141	141
7.2 Riolering	4.150	4.944	5.444	5.800	6.155	6.405
7.3 Afval	2.837	3.210	3.158	3.334	3.470	3.597
7.4 Milieubeheer	346	29	30	30	30	30
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	4	1	1	1	1	1
8.1 Ruimte en leefomgeving	102	65	66	66	66	66
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	2.627	788	447	785	231	231
8.3 Wonen en bouwen	745	593	630	656	656	656
Totaal - Baten	11.361	9.796	10.061	10.957	10.894	11.272
Storting reserves						
0.10 Mutatie reserves	558	68	39	37	29	29
Totaal - Storting reserves	558	68	39	37	29	29
Onttrekking reserves						
0.10 Mutatie reserves	1.615	994	569	184	184	184
Totaal - Onttrekking reserves	1.615	994	569	184	184	184
Wonen en leven	7.252	8.504	8.654	8.665	8.682	8.619

Toelichting

In onderstaande tabel (2.2.2) ziet u de herkomst van de bedragen (Gemeentebegroting 2026, Voorjaarsnota 2026 en ontwikkelingen na VJN26), gevolgd door tabel 2.2.3 met een specificatie van de ontwikkelingen na de VJN2026.

Een nadere toelichting op de werkwijze treft u in de Leeswijzer.

Tabel 2.2.2 (bedragen x € 1.000)

		2026				Totaal 2026	2027				Totaal 2027
Actuele Taakveld	**Onderdeel**	**Baten**	**Lasten**	**Onttrekking reserves**	**Storting reserves**		**Baten**	**Lasten**	**Onttrekking reserves**	**Storting reserves**	
0.10 Mutatie reserves	1. Gemeentebegroting 2026	0	0	-994	68	-926	0	0	-194	39	-155
	3. Ontwikkelingen na VJN26	0	0	0	0	0	0	0	-375	0	-375
Totaal 0.10 Mutatie reserves		0	0	-994	68	-926	0	0	-569	39	-530
2.1 Verkeer en vervoer	1. Gemeentebegroting 2026	-77	4.281	0	0	4.204	-77	4.650	0	0	4.572
	2. Voorjaarsnota 2026	0	-36	0	0	-36	0	101	0	0	101
	3. Ontwikkelingen na VJN26	0	0	0	0	0	-67	543	0	0	475
Totaal 2.1 Verkeer en vervoer		-77	4.246	0	0	4.168	-145	5.293	0	0	5.148
2.5 Openbaar vervoer	1. Gemeentebegroting 2026	0	29	0	0	29	0	29	0	0	29

	3. Ontwikkelingen na VJN26	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal 2.5 Openbaar vervoer		0	29	0	0	29	0	29	0	0	29
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	1. Gemeentebegroting 2026	-89	2.196	0	0	2.107	-89	2.162	0	0	2.073
	2. Voorjaarsnota 2026	0	3	0	0	3	0	8	0	0	8
	3. Ontwikkelingen na VJN26	0	0	0	0	0	-52	67	0	0	15
Totaal 5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie		-89	2.199	0	0	2.110	-141	2.237	0	0	2.096
7.2 Riolering	1. Gemeentebegroting 2026	-4.944	3.974	0	0	-969	-5.442	4.444	0	0	-998
	2. Voorjaarsnota 2026	0	-184	0	0	-184	0	0	0	0	0
	3. Ontwikkelingen na VJN26	0	0	0	0	0	-3	-4	0	0	-6
Totaal 7.2 Riolering		-4.944	3.790	0	0	-1.153	-5.444	4.440	0	0	-1.004
7.3 Afval	1. Gemeentebegroting 2026	-3.210	2.597	0	0	-613	-3.147	2.530	0	0	-618
	2. Voorjaarsnota 2026	0	184	0	0	184	0	0	0	0	0
	3. Ontwikkelingen na VJN26	0	0	0	0	0	-11	-118	0	0	-128
Totaal 7.3 Afval		-3.210	2.781	0	0	-429	-3.158	2.412	0	0	-746
7.4 Milieubeheer	1. Gemeentebegroting 2026	-459	3.028	0	0	2.569	-459	1.473	0	0	1.014
	2. Voorjaarsnota 2026	0	-63	0	0	-63	0	23	0	0	23

	3. Ontwikkelingen na VJN26	430	-430	0	0	0	429	78	0	0	507
Totaal 7.4 Milieubeheer		-29	2.535	0	0	2.506	-30	1.574	0	0	1.544
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	1. Gemeentebegroting 2026	-1	46	0	0	46	-1	46	0	0	46
	2. Voorjaarsnota 2026	0	0	0	0	0	0	-7	0	0	-7
	3. Ontwikkelingen na VJN26	0	-4	0	0	-4	0	4	0	0	4
Totaal 7.5 Begraafplaatsen en crematoria		-1	42	0	0	42	-1	44	0	0	43
8.1 Ruimte en leefomgeving	1. Gemeentebegroting 2026	-65	1.372	0	0	1.307	-65	1.082	0	0	1.017
	2. Voorjaarsnota 2026	0	-174	0	0	-174	0	0	0	0	0
	3. Ontwikkelingen na VJN26	0	0	0	0	0	-1	-200	0	0	-201
Totaal 8.1 Ruimte en leefomgeving		-65	1.198	0	0	1.133	-66	882	0	0	816
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	1. Gemeentebegroting 2026	-788	619	0	0	-169	-447	335	0	0	-112
	3. Ontwikkelingen na VJN26	0	0	0	0	0	0	-1	0	0	-1
Totaal 8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)		-788	619	0	0	-169	-447	334	0	0	-112
8.3 Wonen en bouwen	1. Gemeentebegroting 2026	-593	1.786	0	0	1.193	-618	1.497	0	0	879
	3. Ontwikkelingen na VJN26	0	1	0	0	1	-12	503	0	0	491

Totaal 8.3 Wonen en bouwen		-593	1.787	0	0	1.194	-630	2.000	0	0	1.370
Eindtotaal	**0**	**-9.796**	**19.226**	**-994**	**68**	**8.504**	**-10.061**	**19.245**	**-569**	**39**	**8.654**

Tabel 2.2.3 (bedragen x € 1.000)

		2027			**Totaal 2027**
Actuele Taakveld	**Soort**	**1. Meicirculaire 2026**	**2. Autonome ontwikkelingen**	**4. Ombuigingen**	
0.10 Mutatie reserves	Onttrekking reserves	0	-375	0	-375
Totaal 0.10 Mutatie reserves		0	-375	0	-375
2.1 Verkeer en vervoer	Baten	0	-7	-60	-67
	Lasten	0	593	-50	543
Totaal 2.1 Verkeer en vervoer		0	585	-110	475
2.5 Openbaar vervoer	Lasten	0	0	0	0
Totaal 2.5 Openbaar vervoer		0	0	0	0
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	Baten	0	-12	-40	-52
	Lasten	0	67	0	67
Totaal 5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie		0	55	-40	15
7.2 Riolering	Baten	0	-3	0	-3
	Lasten	0	-4	0	-4

Totaal 7.2 Riolering		0	-6	0	-6
7.3 Afval	Baten	0	-11	0	-11
	Lasten	0	-118	0	-118
Totaal 7.3 Afval		0	-128	0	-128
7.4 Milieubeheer	Baten	430	-1	0	429
	Lasten	344	14	-280	78
Totaal 7.4 Milieubeheer		773	13	-280	507
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	Lasten	0	-1	0	-1
Totaal 8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)		0	-1	0	-1
8.3 Wonen en bouwen	Baten	0	-12	0	-12
	Lasten	1	502	0	503
Totaal 8.3 Wonen en bouwen		1	490	0	491
Eindtotaal		**774**	**634**	**-430**	**978**

2.3. Programma Economie, ondernemen en werkgelegenheid

Een levendig, ondernemend en verbonden Losser

Ondernemers, recreatie, toerisme, evenementen en culturele voorzieningen leveren een belangrijke bijdrage aan de identiteit en leefbaarheid van Losser. De opgave is om de economische kracht van de gemeente te versterken en te zorgen voor aantrekkelijke kernen waar ondernemers graag ondernemen en inwoners en bezoekers graag verblijven.

Doel A. Sterk en aantrekkelijk ondernemen, verbonden met Losser

Ondernemers zorgen, als belangrijk onderdeel van onze gemeenschap, voor de werkgelegenheid, voorzieningen, identiteit en economische ontwikkeling van Losser. De opgave is om onze ondernemers ruimte te bieden om te groeien, te investeren en toekomstbestendig te ondernemen in de gemeente Losser.

Wat willen we bereiken?

- Bedrijven ervaren meer regelruimte en meer eenvoudige regels bij ontwikkeling.
- Gemeente overstijgende samenwerking (Losser in de Euregio, Twente en landelijk) wordt meer ondersteund.
- Het aantal bedrijfsvestigingen in Losser blijft op peil of groeit.
- Ondernemers worden gefaciliteerd bij gezamenlijke (economische) opgaven.
- De werkgelegenheid in Losser blijft op peil of groeit.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Wij onderhouden nauwe contacten met onze ondernemers en organiseren themabijeenkomsten.
- Wij versterken de zichtbaarheid en toegankelijkheid van het ondernemersloket waardoor ondernemers de weg naar gemeentelijke dienstverlening sneller weten te vinden.
- Wij inventariseren de behoefte aan contact met en ondernemerskansen in aangrenzende Duitse gebieden voor Losserse ondernemers.

Belangrijkste resultaten 2027

- Er wordt verder uitvoering gegeven aan de visie- en investeringsagenda toekomstbestendige bedrijventerreinen, met concrete acties gericht op:
  - Netcongestie
  - Veiligheid
  - Verkeersveiligheid
  - Versterken organisatiegraad
- Besluitvorming over de toekomstige ontwikkelruimte voor bedrijven in Losser is afgerond op basis van het locatieonderzoek bedrijventerreinen.

Doel B. Kernen in eigen kracht

Winkels, horeca, evenementen en activiteiten dragen bij aan de aantrekkelijkheid en levendigheid van de kernen. Veranderend koopgedrag, verschuivende bezoekersstromen en leegstand zetten de centra onder druk. De opgave is om vitale, aantrekkelijke kernen te behouden en hun eigen identiteit te versterken.

Wat willen we bereiken?

- Meer inwoners maken gebruik van voorzieningen, winkels en horeca in de eigen kern.
- Een groeiend aantal bezoekers van buiten de gemeente bezoekt de kernen van Losser.
- De gemeente gaat doelgericht en adaptief om met de uitdagingen in de verschillende kernen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Wij brengen ontwikkelingen en kenmerken van detailhandel per kern in beeld.
- Wij maken afspraken met o.a. Tourist Info De Lutte Losser over groei in aantallen bezoekers van buiten aan de kernen van de gemeente Losser.
- Wij stimuleren dat meer inwoners gebruik van voorzieningen, winkels en horeca in de eigen kern gebruik maken door in te zetten op bereikbaarheid, beleving, kennisontwikkeling, communicatie en samenwerking in de kernen.

Wat zijn de belangrijkste resultaten?

- Standplaatsenbeleid is geactualiseerd en door de gemeenteraad vastgesteld.
- De visie op detailhandel wordt verder uitgewerkt.

Doel C. Grens- en gastvrij Losser

Het landschap, erfgoed, cultuur en recreatieve aanbod bepalen mede de aantrekkelijkheid van Losser voor inwoners en bezoekers. De opgave is om deze kwaliteiten beter zichtbaar en beleefbaar te maken en daarmee de aantrekkingskracht van Losser te versterken.

Wat willen we bereiken?

- Meer inwoners en bezoekers maken gebruik van de recreatieve mogelijkheden en evenementen van Losser.
- Erfgoed, cultuur en landschap vormen een herkenbaarder onderdeel van de identiteit van Losser.
- Groei van recreatie en toerisme zorgen voor extra bestedingen, werkgelegenheid en bedrijvigheid in Losser.
- We profileren en positioneren Losser als een fijne plek om te werken en te wonen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Wij geven uitvoering aan de Uitvoeringsagenda Recreatie & Toerisme.
- Wij versterken culturele netwerken in Losser door samenwerking en kennisdeling te faciliteren en ondersteuning te bieden.
- Wij maken Erfgoed, cultuur en landschap een herkenbaarder onderdeel van de identiteit van Losser door zichtbaarheid en beleving te versterken en te verankeren in beleid.
- Wij zetten in op profilering en positionering van de eigen kernen.

Wat zijn de belangrijkste resultaten?

- Grensoverschrijdende samenwerking/ projecten met onze Duitse buurgemeenten zijn inzichtelijk gemaakt.
- Ontbrekende schakels in routenetwerken zijn toegevoegd.

Wat mag het kosten?

Lasten en baten per taakveld, programma Economie, Ondernemen en Werkgelegenheid

Tabel 2.3.1 (bedragen x € 1.000)

Programma Economie, ondernemen en werkgelegenheid	Realisatie 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Lasten						
2.4 Economische Havens en waterwegen	193	78	80	79	80	80
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	231	472	451	443	443	442
3.4 Economische promotie	508	793	681	677	665	663
5.1 Sportbeleid en activering	0	0	0	0	0	0
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticip	340	381	402	400	400	398
5.4 Musea	34	33	35	35	36	36
5.5 Cultureel erfgoed	0	27	27	27	27	27
Totaal - Lasten	1.306	1.783	1.676	1.663	1.651	1.647
Baten						
2.4 Economische Havens en waterwegen	18	3	3	3	3	3
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	105	141	143	143	143	143
3.4 Economische promotie	401	353	360	360	360	360
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticip	32	0	0	0	0	0
5.4 Musea	1	1	1	1	1	1
5.5 Cultureel erfgoed	6	20	20	20	20	20
Totaal - Baten	564	517	527	527	527	527
Onttrekking reserves						
0.10 Mutatie reserves	42	10	10	10	10	10
Totaal - Onttrekking reserves	42	10	10	10	10	10
Economie, ondernemen en werkgelegenheid	701	1.256	1.140	1.126	1.115	1.110

Toelichting

In onderstaande tabel (2.3.2) ziet u de herkomst van de bedragen (Gemeentebegroting 2026, Voorjaarsnota 2026 en ontwikkelingen na VJN26), gevolgd door tabel 2.3.3 met een specificatie van de ontwikkelingen na de VJN2026.

Een nadere toelichting op de werkwijze treft u in de Leeswijzer.

Tabel 2.3.2 (bedragen x € 1.000)

		2026			Totaal 2026	2027			Totaal 2027
Actuele Taakveld	**Onderdeel**	**Baten**	**Lasten**	**Onttrekking reserves**	**0**	**Baten**	**Lasten**	**Onttrekking reserves**	**0**
0.10 Mutatie reserves	1. Gemeentebegroting 2026	0	0	-10	-10	0	0	-10	-10
Totaal 0.10 Mutatie reserves		0	0	-10	-10	0	0	-10	-10
2.4 Economische Havens en waterwegen	1. Gemeentebegroting 2026	-3	78	0	75	-3	75	0	73
	3. Ontwikkelingen na VJN26	0	0	0	0	0	4	0	4
Totaal 2.4 Economische Havens en waterwegen		-3	78	0	75	-3	80	0	77
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	1. Gemeentebegroting 2026	-141	477	0	336	-141	427	0	286
	2. Voorjaarsnota 2026	0	-5	0	-5	0	0	0	0
	3. Ontwikkelingen na VJN26	0	0	0	0	-3	24	0	22
Totaal 3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen		-141	472	0	331	-143	451	0	308
3.4 Economische promotie	1. Gemeentebegroting 2026	-353	768	0	416	-353	645	0	292
	2. Voorjaarsnota 2026	0	25	0	25	0	54	0	54
	3. Ontwikkelingen na	0	0	0	0	-7	-18	0	-25

	VJN26								
Totaal 3.4 Economische promotie		-353	793	0	440	-360	681	0	321
5.1 Sportbeleid en activering	1. Gemeentebegroting 2026	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal 5.1 Sportbeleid en activering		0	0	0	0	0	0	0	0
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticip	1. Gemeentebegroting 2026	0	381	0	381	0	349	0	349
	3. Ontwikkelingen na VJN26	0	0	0	0	0	54	0	54
Totaal 5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticip		0	381	0	381	0	402	0	402
5.4 Musea	1. Gemeentebegroting 2026	-1	33	0	31	-1	32	0	31
	3. Ontwikkelingen na VJN26	0	0	0	0	0	3	0	3
Totaal 5.4 Musea		-1	33	0	31	-1	35	0	34
5.5 Cultureel erfgoed	1. Gemeentebegroting 2026	-20	27	0	7	-20	27	0	7
	3. Ontwikkelingen na VJN26	0	0	0	0	0	1	0	0
Totaal 5.5 Cultureel erfgoed		-20	27	0	7	-20	27	0	7
Eindtotaal		**-517**	**1.783**	**-10**	**1.256**	**-527**	**1.676**	**-10**	**1.140**

Tabel 2.3.3 (bedragen x € 1.000)

		2027		Totaal 2027
Actuele Taakveld	Soort	2. Autonome ontwikkelingen	4. Ombuigingen	0
2.4 Economische Havens en waterwegen	Baten	0	0	0
	Lasten	4	0	4
Totaal 2.4 Economische Havens en waterwegen		4	0	4
3.4 Economische promotie	Baten	-7	0	-7
	Lasten	22	-40	-18
Totaal 3.4 Economische promotie		15	-40	-25
5.4 Musea	Baten	0	0	0
	Lasten	3	0	3
Totaal 5.4 Musea		3	0	3
5.5 Cultureel erfgoed	Baten	0	0	0
	Lasten	1	0	1
Totaal 5.5 Cultureel erfgoed		0	0	0
Eindtotaal		**23**	**-40**	**-17**

2.4. Programma Landelijk gebied

Programma Buitengebied in Balans

Een aantrekkelijk en toekomstbestendig buitengebied

Het landelijk gebied van Losser staat onder druk door een groeiend aantal ruimteclaims en maatschappelijke opgaven. Ontwikkelingen op het gebied van landbouw, natuur, water, klimaat, energie, recreatie, wonen en leefbaarheid komen steeds vaker samen op dezelfde plek. Tegelijkertijd verandert de landbouwsector, neemt de druk op natuur- en watersystemen toe en komen steeds meer agrarische erven vrij voor nieuwe functies.

De gemeente Losser stuurt op een integraal en toekomstbestendig buitengebied, waarin gebiedskwaliteit, landschap, bodem, water en leefbaarheid richtinggevend zijn voor nieuwe ontwikkelingen. Samen met inwoners, ondernemers, agrariërs en regionale partners werkt de gemeente aan een aantrekkelijk en vitaal buitengebied. Gebiedsgerichte samenwerking, zorgvuldig ruimtegebruik en erftransformatie dragen bij aan het versterken van de kwaliteit van het gebied en het voorkomen van ongewenste ruimtelijke en maatschappelijke ontwikkelingen.

Gebiedsgerichte sturing en capaciteit

De maatschappelijke doelen voor het buitengebied worden in toenemende mate gerealiseerd via gebiedsprocessen, regionale samenwerking, uitvoeringsprogramma's, projecten en externe financieringsstromen. Daarmee verschuift de opgave steeds meer van beleidsontwikkeling naar uitvoering. Het realiseren van de ambities vraagt niet alleen om inhoudelijke keuzes, maar ook om regie, samenwerking, projectontwikkeling, subsidieverwerving en bestuurlijke afstemming.

Hoewel samenwerking en externe programma's kansen bieden, vragen zij ook om gemeentelijke capaciteit en organisatiekracht. De huidige ambtelijke capaciteit voor het buitengebied is onvoldoende om de groeiende omvang en complexiteit van de opgaven structureel op te vangen. Voldoende uitvoeringskracht is noodzakelijk om projecten, gebiedsprocessen, subsidiestromen en regionale samenwerkingen effectief te begeleiden en kansen daadwerkelijk te benutten.

Programmaresultaat 2027

De voor 2027 geprioriteerde projecten, gebiedsprocessen en samenwerkingsafspraken zijn voorzien van een duidelijke gemeentelijke rol, uitvoeringsafspraken en bestuurlijke prioritering. De relatie tussen maatschappelijke ambitie, uitvoerbaarheid en benodigde inzet is daarbij inzichtelijk gemaakt.

Doel A. Meer toekomstperspectief voor de landbouw

De landbouw is een belangrijke drager van het landelijk gebied en de identiteit van Losser. Agrarische ondernemers leveren een waardevolle bijdrage aan economie, landschap en leefbaarheid, maar staan voor grote veranderingen. De gemeente wil bijdragen aan een toekomstbestendige landbouwsector waarin ondernemers duidelijkheid hebben over hun ontwikkelmogelijkheden en ruimte krijgen om nieuwe bedrijfsstrategieën en verdienmodellen te ontwikkelen die passen bij de kwaliteiten van het gebied.

Wat willen we bereiken?

- Agrarische bedrijven hebben meer duidelijkheid over hun ontwikkelmogelijkheden binnen het landelijk gebied.
- Ruimtelijke kaders bieden meer ruimte voor toekomstbestendige agrarische bedrijfsontwikkeling.
- Ontwikkelingen in de landbouw worden beter ingepast binnen de kwaliteiten en opgaven van het gebied.
- Initiatieven vanuit de landbouw dragen vaker bij aan landschap, natuur, water en bodem.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Wij actualiseren de landbouwinventarisatie als feitelijke basis voor beleidsontwikkeling en gebiedsprocessen.
- Wij ondersteunen agrarische ondernemers via netwerkvorming, erfcoaching, sociaal-economische begeleiding en passende ontwikkelperspectieven.
- Wij brengen agrarische belangen en ontwikkelvragen actief in bij regionale en provinciale gebiedsprocessen.
- Wij benutten provinciale, landelijke en Europese subsidieregelingen die bijdragen aan landbouw, leefbaarheid en gebiedsontwikkeling.
- Wij verbinden landbouwontwikkelingen waar mogelijk met opgaven op het gebied van water, bodem, natuur, landschap en klimaat.

Belangrijkste resultaten in 2027

- De landbouwinventarisatie is geactualiseerd en toegepast als onderlegger voor beleidsontwikkeling, gebiedsprocessen en bestuurlijke afwegingen.
- Agrarische ontwikkelmogelijkheden en erftransformatie zijn herkenbaar betrokken bij de voorbereiding van de Visie Landelijk Gebied en het vervolg daarop.
- De regionale aanpak voor sociaal-economische begeleiding en ondersteuning van erven is uitgevoerd en bestuurlijk geëvalueerd.
- De gemeente heeft haar bijdrage geleverd aan projecten en subsidiestromen die landbouwperspectief verbinden met landschap, natuur, water, bodem en leefbaarheid.
- De belangen van agrarische ondernemers uit Losser zijn ingebracht in relevante regionale en provinciale gebiedsprocessen.

Doel B. Een leefbaar, aantrekkelijk en vitaal buitengebied

Wij streven naar een buitengebied waarin bewoners, ondernemers en agrariërs prettig kunnen wonen, werken en ondernemen. Een aantrekkelijk en vitaal buitengebied vraagt om een goede balans tussen leefbaarheid, ruimtelijke kwaliteit, economische vitaliteit en toekomstbestendige ontwikkelingen. Vrijkomende erven en veranderingen in het gebruik van het buitengebied bieden daarbij niet alleen uitdagingen, maar ook kansen om de kwaliteit en vitaliteit van het gebied te versterken. De gemeente wil ontwikkelingen daarom vanuit integraliteit begeleiden en stimuleren waar deze bijdragen aan de leefbaarheid, aantrekkelijkheid en toekomstbestendigheid van het buitengebied.

Wat willen we bereiken?

- De leefbaarheid van het buitengebied blijft aansluiten bij de behoeften van bewoners, ondernemers en agrariërs.
- Vrijkomende erven krijgen een gebiedsgerichte invulling die past bij de kwaliteiten en ontwikkelrichting van het gebied.
- Leegstand en ruimtelijke verloedering in het buitengebied worden beperkt.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Wij betrekken inwoners, ondernemers, agrariërs en maatschappelijke organisaties bij de ontwikkeling van gebiedsgerichte beleidskaders.
- Wij werken samen met de NOT-gemeenten aan een gebiedsgerichte aanpak voor vrijkomende erven en erftransformatie.
- Wij verbinden ruimtelijke ontwikkeling, leefbaarheid, veiligheid en handhaving nadrukkelijker met elkaar.
- Wij benutten gebiedstafels en gebiedsprocessen voor vroegtijdige signalering van ontwikkelingen, kansen en risico's.
- Wij stimuleren functies die bijdragen aan een vitaal buitengebied en passen binnen de kwaliteiten van het gebied.

Belangrijkste resultaten in 2027

- Inwoners, ondernemers en agrariërs zijn betrokken bij de voorbereiding van de Visie Landelijk Gebied en de daaruit voortvloeiende beleidskeuzes.
- Voor vrijkomende erven zijn gebiedsgerichte ontwikkelrichtingen uitgewerkt en betrokken bij concrete initiatieven.
- Bij erftransformatie en nieuwe ontwikkelingen zijn leefbaarheid, ruimtelijke kwaliteit en het voorkomen van leegstand expliciet betrokken in de afweging.
- De verbinding tussen ruimtelijke ontwikkeling, veiligheid en vroegtijdige signalering van ondermijningsrisico's is versterkt.
- De gemeentelijke bijdrage aan het uitvoeringsprogramma van het Gebiedsteam NOT is vertaald naar concrete prioriteiten voor Losser.
- Voor het Plan Lutterzand is in 2027 een nadere uitwerking opgesteld, inclusief de benodigde bestuurlijke keuzes en uitvoeringsstappen voor de verdere ontwikkeling van het gebied.

Doel C. Een herkenbaar landschap en robuuste natuurlijke systemen

Het landschap, de natuur, het water en de bodem vormen de basis voor de kwaliteit van het buitengebied van Losser. Wij willen deze kwaliteiten behouden en versterken en tegelijkertijd ruimte bieden aan ontwikkelingen die bijdragen aan een toekomstbestendig, klimaatadaptief en economisch vitaal buitengebied. Daarbij zijn landschap, natuur, water, bodem en cultuurhistorie niet alleen kwaliteiten op zichzelf, maar ook richtinggevende factoren voor toekomstige gebiedsontwikkeling.

Wat willen we bereiken?

- Het karakteristieke coulisselandschap blijft herkenbaar en wordt versterkt.
- Landschappelijke, cultuurhistorische en natuurlijke kwaliteiten worden behouden en verder ontwikkeld.
- Bodem- en watersystemen vormen een sterkere basis voor toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen.
- Nieuwe ontwikkelingen dragen vaker bij aan landschap, natuur, water en bodem.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Wij voeren projecten uit op het gebied van natuurontwikkeling, landschap en klimaatadaptatie.
- Wij zetten groene en blauwe diensten in als instrument voor beheer en versterking van landschap en natuur.

- Wij benutten landschapscoaching en andere ondersteuningsvormen om grondeigenaren te ondersteunen.
- Wij betrekken water en bodem als richtinggevende uitgangspunten bij gebiedsgerichte plannen en ruimtelijke ontwikkelingen.
- Wij passen de Kwaliteitsimpuls Groene Omgeving toe waar ruimtelijke ontwikkelingen daarom vragen.

Belangrijkste resultaten in 2027

- Voor de in 2027 geprogrammeerde natuur-, landschaps- en klimaatadaptatieprojecten zijn de afgesproken gemeentelijke bijdragen geleverd.
- Water, bodem, landschap en cultuurhistorie zijn herkenbaar verwerkt in relevante gebiedsgerichte beleids- en ontwikkeltrajecten.
- De uitvoering van groene en blauwe diensten is voortgezet en kansen voor landschapscoaching zijn benut of bestuurlijk afgewogen.
- Bij ruimtelijke initiatieven waarop de KGO van toepassing is, is de vereiste investering in omgevingskwaliteit vastgelegd.
- De gemeente heeft haar bijdrage geleverd aan gebiedsgerichte projecten en onderzoeken die bijdragen aan een robuuster landschap en sterker bodem- en watersysteem.

Wat mag het kosten?

Lasten en baten per taakveld, programma Landelijk gebied

Over de hieronder gepresenteerde kosten merken wij nog het volgende op: in de tabel hieronder zijn alleen direct aan het programma Landelijk Gebied toe te rekenen kosten van de gemeentelijke organisatie verwerkt. Maar we maken nog meer kosten, zoals onderhoud van wegen en burgen, openbaar groen, planontwikkeling en grondexploitaties. Deze zijn echter niet specifiek toe te rekenen aan dit programma.

Tabel 2.4.1 (bedragen x € 1.000)

Programma Landelijk gebied	Realisatie 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Lasten						
8.1 Ruimte en leefomgeving	219	184	105	102	102	100
Totaal - Lasten	219	184	105	102	102	100
Baten						
8.1 Ruimte en leefomgeving	6	0	0	0	0	0
Totaal - Baten	6	0	0	0	0	0
Landelijk gebied	213	184	105	102	102	100

Toelichting

In onderstaande tabel (2.4.2) ziet u de herkomst van de bedragen (Gemeentebegroting 2026, Voorjaarsnota 2026 en ontwikkelingen na VJN26), gevolgd door tabel 2.4.3 met een specificatie van de ontwikkelingen na de VJN2026.

Een nadere toelichting op de werkwijze treft u in de Leeswijzer.

Tabel 2.4.2 (Bedragen x € 1.000)

		2026		Totaal 2026	2027		Totaal 2027
Actuele Taakveld	Onderdeel	Baten	Lasten	0	Baten	Lasten	0
8.1 Ruimte en leefomgeving	1. Gemeentebegroting 2026	0	184	184	0	184	184
	3. Ontwikkelingen na VJN26	0	0	0	0	-79	-79
Totaal 8.1 Ruimte en leefomgeving		0	184	184	0	105	105
Eindtotaal		**0**	**184**	**184**	**0**	**105**	**105**

Tabel 2.4.3 (Bedragen x € 1.000)

		2027	Totaal 2027
Actuele Taakveld	**Soort**	**2. Autonome ontwikkelingen**	
8.1 Ruimte en leefomgeving	Lasten	-79	-79
Totaal 8.1 Ruimte en leefomgeving		-79	-79
Eindtotaal		**-79**	**-79**

2.5. Programma Bestuur en ondersteuning

Programma Bestuur en ondersteuning

De gemeente Losser staat voor de opgave om in een steeds complexere en dynamischere omgeving wendbaar, betrouwbaar en toekomstbestendig te blijven opereren. De verwachtingen van inwoners, ondernemers, maatschappelijke partners en bestuur nemen toe, terwijl maatschappelijke vraagstukken steeds vaker een integrale aanpak vragen. Om hier effectief op in te spelen, investeren wij gericht in de verdere ontwikkeling van onze organisatie.

Het programma Bestuur en ondersteuning richt zich op:

- Doel A: Het versterken van het vermogen om maatschappelijke opgaven centraal te stellen;
- Doel B: Het verder verbeteren van de dienstverlening;
- Doel C: Het aantoonbaar op orde houden van de bedrijfsvoering; en
- Doel D: Het stimuleren van de ontwikkeling naar een lerende organisatie.

Daarmee bouwen wij voort op een stevige basis van publieke waarden, betrokken medewerkers en een dienstverlenende organisatiecultuur.

Door middel van portfoliogestuurd werken en kortcyclische sturing brengen wij strategie, uitvoering en leren nadrukkelijk met elkaar in verbinding. Zo vergroten wij de bestuurbaarheid van de organisatie, versterken wij eigenaarschap en realiseren wij duurzame verbeteringen die bijdragen aan een effectieve en slagvaardige gemeentelijke organisatie. Op deze wijze werken wij aan een gemeente die niet alleen vandaag presteert, maar ook klaar is voor de uitdagingen van morgen.

Doel A. Sturen op maatschappelijke opgaven

De gemeente Losser wil zichtbaar en samenhangend sturen op maatschappelijke opgaven.

Wat willen we bereiken?

Bestuurlijke ambities, maatschappelijke effecten, capaciteit en middelen worden integraal afgewogen, zodat keuzes transparant, uitvoerbaar en bestuurbaar zijn. We versterken de verbinding tussen opgaven, uitvoering en planning- en controlinstrumenten, zodat maatschappelijke doelen beter worden gerealiseerd en de organisatie gericht kan inspelen op ontwikkelingen in de samenleving.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We werken verder aan het versterken van opgavegericht werken en portfoliomanagement.
- We herijken de belangrijkste maatschappelijke opgaven en vertalen deze naar concrete resultaten en uitvoeringsafspraken. Daarbij leggen we helder vast wie opdrachtgever, opdrachtnemer en betrokken partners zijn.
- We versterken het opdrachtgeverschap binnen het management, verbeteren we de verbinding tussen opgaven en de P&C-cyclus en richten we een portfoliotafel in voor integrale afweging, prioritering en monitoring van opgaven.
- We verankeren capaciteitsmanagement en prioritering in de reguliere sturingscyclus, zodat beschikbare middelen en personele inzet doelgericht worden ingezet.

Wat zijn de belangrijkste resultaten in 2027?

- Actuele en bestuurlijk vastgestelde maatschappelijke opgaven.
- Vertaling van opgaven naar concrete resultaten en verantwoordelijkheden.
- Duidelijke vastlegging van opdrachtgeverschap, eigenaarschap, capaciteit, planning en resultaten.
- Koppeling tussen opgaven, begroting, bestuursrapportages en jaarrekening.
- Periodieke portfoliorapportage met inzicht in voortgang, risico's, afhankelijkheden en prioriteiten.
- Expliciete besluitvorming over prioriteiten en capaciteit.
- Transparantere, beter navolgbare en effectievere sturing op maatschappelijke opgaven.

Doel B. Interactieve dienstverlening

De gemeente Losser wil dienstverlening bieden die toegankelijk, zorgvuldig, responsief en bestuurlijk betrouwbaar is. Inwoners, ondernemers, verenigingen en de gemeenteraad moeten kunnen rekenen op duidelijke processen, goede bereikbaarheid, betrouwbare informatie en een dienstverlening die aansluit bij hun behoeften en verwachtingen.

Wat willen we bereiken?

- We optimaliseren de balans tussen persoonlijke dienstverlening, digitale dienstverlening en bestuurlijke transparantie.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We verbeteren de kwaliteit en voorspelbaarheid van bestuurlijke besluitvorming door processen rondom collegevoorstellen, moties, toezeggingen en raadsinstrumenten verder te professionaliseren.
- We versterken de gemeentelijke dienstverlening door de samenwerking tussen de eerste en tweede lijn te verbeteren, servicenormen vast te stellen, de bereikbaarheid te vergroten en openingstijden en dienstverleningskanalen te optimaliseren.
- We investeren in de verdere ontwikkeling van omnichanneldienstverlening.
    - We onderzoeken hoe inwoners contact opnemen met de gemeente, verbeteren de inzet van digitale kanalen en bereiden de implementatie van een klantinteractiesysteem (PodiumD Contact) voor.
    - We verbeteren de gemeentelijke website, maken informatie beter vindbaar en zorgen ervoor dat persoonlijk contact beschikbaar blijft wanneer digitale dienstverlening niet volstaat.
- We stimuleren vernieuwing waarbij technologie meer publieke waarde toevoegt, professionals ondersteunt en tegelijkertijd onder menselijke regie blijft.

Wat zijn de belangrijkste resultaten in 2027?

- Bestuurlijke besluitvorming verloopt efficiënt, uniform en transparant.
- Collegevoorstellen, raadsinstrumenten, moties en toezeggingen worden integraal gemonitord.
- Bestuurlijke informatie is tijdig, volledig en goed toegankelijk.
- Duidelijke servicenormen en geoptimaliseerde processen versterken de dienstverlening.
- Inwoners en ondernemers ervaren een betere bereikbaarheid en meer samenhang tussen kanalen.
- Losser werkt vanuit een heldere ambitie op het gebied van omnichanneldienstverlening en verdere digitalisering van klantcontact.

Doel C. Bedrijfsvoering aantoonbaar op orde en bestuurbaar

Om de maatschappelijke opgaven van de gemeente goed uit te kunnen voeren, is een betrouwbare, doelmatige en beheerste bedrijfsvoering noodzakelijk. Een goede bedrijfsvoering stelt bestuur, directie en management in staat tijdig te sturen, risico's te beheersen en verantwoording af te leggen.

Wat willen we bereiken?

- We beschikken over een betrouwbare, transparante en toekomstbestendige bedrijfsvoering die de organisatie ondersteunt bij het realiseren van haar maatschappelijke opgaven
- Bestuur, directie en management kunnen tijdig beschikken over actuele en betrouwbare informatie om tijdig te sturen, risico's te beheersen en verantwoording af te leggen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Versterken van financiële sturing, risicomanagement en managementinformatie.
- Actualiseren van verantwoordelijkheden, bevoegdheden en procesafspraken voor budgethouders en proceseigenaren.
- Verbeteren van informatiebeheer, archivering en digitale informatievoorziening.
- Uitvoering geven aan de Woo, AVG en Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer.
- Doorontwikkelen van digitale dienstverlening, waaronder MijnLosser en digitale formulieren.
- Actualiseren van dienstverleningsovereenkomsten en verbeteren van de sturing op prestaties, kwaliteit en kosten.

Wat zijn de belangrijkste resultaten in 2027?

- Een vast controlritme voor financiën, personeel, informatievoorziening en bedrijfsvoering.
- Betrouwbare financiële prognoses en tijdige sturingsinformatie voor bestuur en management.
- Geactualiseerde budgethoudersregeling en eenduidige verantwoordelijkheden.
- Verbeterde managementinformatie over financiën, capaciteit, prestaties en risico's.
- Verdere implementatie van het informatiebeheerplan en naleving van Woo, AVG en WMEBV.
- Geactualiseerde dienstverleningsovereenkomsten met duidelijke afspraken over prestaties, kwaliteit en kosten.
- Verdere digitalisering van dienstverlening en processen.

Doel D. Lerende, wendbare en toekomstbestendige organisatie

De gemeente Losser wil een organisatie zijn die wendbaar inspeelt op maatschappelijke ontwikkelingen, bestuurlijke prioriteiten en veranderende verwachtingen van inwoners, ondernemers en partners.

Wat willen we bereiken?

- Een lerende organisatie waarin medewerkers eigenaarschap nemen, samenwerken over teamgrenzen heen, continu verbeteren vanzelfsprekend is en kennis en vaardigheden zich blijven ontwikkelen.

- Een toekomstbestendige organisatie die investeert in leiderschap, strategische personeelsontwikkeling, aantrekkelijk werkgeverschap en een organisatiecultuur die samenwerking, innovatie en resultaatgericht werken stimuleert.
- Een organisatie die in staat is om opgaven succesvol te realiseren en duurzame dienstverlening te bieden.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We investeren in de verdere ontwikkeling van medewerkers, teams en leidinggevenden.
- We versterken het continu verbeteren van werkprocessen, stimuleren organisatiebreed leren en kennisdeling en verankeren opgavegericht en resultaatgericht werken in de dagelijkse praktijk.
- We werken aan strategische personeelsplanning, leiderschapsontwikkeling en modern werkgeverschap.
- We verbeteren de begeleiding van medewerkers, versterken de samenwerking tussen teams en creëren ruimte voor innovatie en experimenten.
- We zetten in op duurzame inzetbaarheid, vitaliteit en het behouden en aantrekken van gekwalificeerde medewerkers.
- We ondersteunen de organisatieontwikkeling met passende instrumenten voor leren, ontwikkelen en prestatiesturing, zodat medewerkers en leidinggevenden beter toegerust zijn om maatschappelijke opgaven te realiseren.

Wat zijn de belangrijkste resultaten in 2027?

- De organisatie beschikt over een actuele aanpak voor strategische personeelsontwikkeling en strategische personeelsplanning.
- Medewerkers en leidinggevenden beschikken over de vaardigheden die nodig zijn voor opgavegericht, integraal en resultaatgericht werken.
- Kennisdeling, leren en continu verbeteren zijn zichtbaar onderdeel geworden van de reguliere werkprocessen.
- Voor belangrijke organisatiebrede verbeteropgaven zijn leer- en ontwikkelactiviteiten uitgevoerd en geborgd.
- De samenwerking tussen teams is versterkt, waardoor maatschappelijke opgaven effectiever en meer integraal worden aangepakt.
- De organisatie heeft concrete stappen gezet op het gebied van aantrekkelijk werkgeverschap, duurzame inzetbaarheid en behoud van medewerkers.
- Leidinggevenden beschikken over een gezamenlijke basis voor sturing, leiderschap en organisatieontwikkeling.
- Verbeterinitiatieven leiden aantoonbaar tot efficiëntere processen, een hogere kwaliteit van dienstverlening en een grotere wendbaarheid van de organisatie.

Wat mag het kosten?

Lasten en baten per taakveld, programma Bestuur en ondersteuning

Tabel 2.5.1 (Bedragen x € 1.000)

Programma Bestuur en ondersteuning	Realisatie 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Lasten						
0.1 Bestuur	2.600	1.838	1.755	1.748	1.748	1.748
0.2 Burgerzaken	919	948	1.045	1.083	959	960
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	1.811	1.072	1.169	1.192	1.202	1.324
0.4 Ondersteuning organisatie	10.520	12.447	13.583	13.210	13.173	13.103
0.5 Treasury	879	1.193	1.205	1.131	1.138	1.333
0.61 OZB woningen	328	367	359	358	358	358
0.64 Belastingen Overig	38	39	14	39	39	39
0.8 Overige baten en lasten	2.550	969	163	264	1.344	2.775
0.9 Vennootschapsbelasting [VpB]	-33	-10	16	12	0	-1
1.1 Crisisbeheersing en Brandweer	1.952	1.962	2.151	2.150	2.150	2.151
1.2 Openbare orde en Veiligheid	823	774	741	726	726	726
Totaal - Lasten	22.387	21.599	22.201	21.914	22.836	24.516
Baten						
0.1 Bestuur	-1	2	2	2	2	2
0.2 Burgerzaken	552	571	581	540	417	417
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	97	28	29	29	29	29
0.4 Ondersteuning organisatie	431	624	272	272	272	272
0.5 Treasury	1.120	1.503	1.994	2.271	2.613	2.704
0.61 OZB woningen	5.776	4.478	5.247	5.247	5.247	5.247
0.62 OZB- niet woningen	643	1.867	2.187	2.187	2.187	2.187
0.64 Belastingen Overig	3	0	0	0	0	0
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	52.464	52.647	54.442	53.568	53.698	55.596
0.8 Overige baten en lasten	-500	0	0	0	0	0
1.1 Crisisbeheersing en Brandweer	3	1	1	1	1	1
1.2 Openbare orde en Veiligheid	15	16	16	16	16	16
Totaal - Baten	60.602	61.737	64.771	64.133	64.482	66.471
Storting reserves						

0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	0	-1.009	5.595	6.335	3.938	4.150
Totaal - Storting reserves	0	-1.009	5.595	6.335	3.938	4.150
Onttrekking reserves						
0.10 Mutatie reserves	699	651	649	55	55	55
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	3.345	6.168	5.574	5.976	2.666	2.606
Totaal - Onttrekking reserves	4.044	6.819	6.223	6.031	2.721	2.661
Bestuur en ondersteuning	-42.259	-47.966	-43.197	-41.916	-40.429	-40.466

Toelichting

In onderstaande tabel (2.5.2) ziet u de herkomst van de bedragen (Gemeentebegroting 2025, Voorjaarsnota 2025 en Gemeentebegroting 2026), gevolgd door tabel 2.5.3 met een specificatie van de ontwikkelingen na de VJN2025.

Een nadere toelichting op de werkwijze treft u in de Leeswijzer.

Tabel 2.5.2 (bedragen x € 1.000)

		2026				Totaal 2026	2027			Totaal 2027
Actuele Taakveld	**Onderdeel**	**Baten**	**Lasten**	**Onttrek-king reserves**	**Storting reserves**		**Baten**	**Lasten**	**Onttrek-king reserves**	
0.1 Bestuur	1. Gemeentebegroting 2026	-2	1.804	0	0	1.802	-2	1.713	0	1.711
	2. Voorjaarsnota 2026	0	25	0	0	25	0	30	0	30
	3. Ontwikkelingen na VJN26	0	9	0	0	9	0	12	0	12
Totaal 0.1 Bestuur		-2	1.838	0	0	1.836	-2	1.755	0	1.753
0.10 Mutatie reserves	1. Gemeentebegroting 2026	0	0	-651	0	-651	0	0	-143	-143
	3. Ontwikkelingen na VJN26	0	0	0	0	0	0	0	-506	-506
Totaal 0.10 Mutatie reserves		0	0	-651	0	-651	0	0	-649	-649
0.2 Burgerzaken	1. Gemeentebegroting 2026	-571	974	0	0	403	-570	1.030	0	460
	2. Voorjaarsnota 2026	0	-29	0	0	-29	0	0	0	0
	3. Ontwikkelingen na VJN26	0	3	0	0	3	-11	15	0	4
Totaal 0.2 Burgerzaken		-571	948	0	0	377	-581	1.045	0	464
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	1. Gemeentebegroting 2026	-28	1.117	0	0	1.088	-28	1.143	0	1.114

	2. Voorjaarsnota 2026	0	-44	0	0	-44	0	0	0	0
	3. Ontwikkelingen na VJN26	0	0	0	0	0	-1	26	0	25
Totaal 0.3 Beheer overige gebouwen en gronden		-28	1.072	0	0	1.044	-29	1.169	0	1.139
0.4 Ondersteuning organisatie	1. Gemeentebegroting 2026	-624	12.427	0	0	11.803	-624	12.322	0	11.699
	2. Voorjaarsnota 2026	0	20	0	0	20	0	73	0	73
	3. Ontwikkelingen na VJN26	0	0	0	0	0	352	1.188	0	1.539
Totaal 0.4 Ondersteuning organisatie		-624	12.447	0	0	11.823	-272	13.583	0	13.311
0.5 Treasury	1. Gemeentebegroting 2026	-1.503	942	0	0	-561	-1.695	1.172	0	-523
	2. Voorjaarsnota 2026	0	251	0	0	251	0	33	0	33
	3. Ontwikkelingen na VJN26	0	0	0	0	0	-298	0	0	-298
Totaal 0.5 Treasury		-1.503	1.193	0	0	-310	-1.994	1.205	0	-789
0.61 OZB woningen	1. Gemeentebegroting 2026	-4.478	367	0	0	-4.111	-4.478	367	0	-4.111
	2. Voorjaarsnota 2026	0	0	0	0	0	0	-16	0	-16
	3. Ontwikkelingen na VJN26	0	0	0	0	0	-1.052	9	0	-1.043
Totaal 0.61 OZB woningen		-4.478	367	0	0	-4.111	-5.530	359	0	-5.171
0.62 OZB- niet woningen	1. Gemeentebegroting 2026	-1.867	0	0	0	-1.867	-1.867	0	0	-1.867

	3. Ontwikkelingen na VJN26	0	0	0	0	0	-37	0	0	-37
Totaal 0.62 OZB- niet woningen		-1.867	0	0	0	-1.867	-1.904	0	0	-1.904
0.64 Belastingen Overig	1. Gemeentebegroting 2026	0	39	0	0	38	0	38	0	38
	3. Ontwikkelingen na VJN26	0	0	0	0	0	0	-24	0	-24
Totaal 0.64 Belastingen Overig		0	39	0	0	38	0	14	0	14
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	1. Gemeentebegroting 2026	-52.687	0	0	0	-52.687	-52.805	0	0	-52.805
	2. Voorjaarsnota 2026	4	0	0	0	4	-111	0	0	-111
	3. Ontwikkelingen na VJN26	35	0	0	0	35	-1.526	0	0	-1.526
Totaal 0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds		-52.647	0	0	0	-52.647	-54.442	0	0	-54.442
0.8 Overige baten en lasten	1. Gemeentebegroting 2026	0	786	0	0	786	0	1.425	0	1.425
	2. Voorjaarsnota 2026	0	183	0	0	183	0	-73	0	-73
	3. Ontwikkelingen na VJN26	0	0	0	0	0	0	-1.189	0	-1.189
Totaal 0.8 Overige baten en lasten		0	969	0	0	969	0	163	0	163
0.9 Vennootschapsbelasting [VpB]	1. Gemeentebegroting 2026	0	-10	0	0	-10	0	15	0	15
	3. Ontwikkelingen na VJN26	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal 0.9 Vennootschapsbelasting		0	-10	0	0	-10	0	16	0	16

[VpB]										
1.1 Crisisbeheersing en Brandweer	1. Gemeentebegroting 2026	-1	2.060	0	0	2.059	-1	2.059	0	2.058
	2. Voorjaarsnota 2026	0	-98	0	0	-98	0	87	0	87
	3. Ontwikkelingen na VJN26	0	0	0	0	0	0	6	0	6
Totaal 1.1 Crisisbeheersing en Brandweer		-1	1.962	0	0	1.961	-1	2.151	0	2.151
1.2 Openbare orde en Veiligheid	1. Gemeentebegroting 2026	-16	774	0	0	758	-16	746	0	730
	3. Ontwikkelingen na VJN26	0	0	0	0	0	0	-5	0	-5
Totaal 1.2 Openbare orde en Veiligheid		-16	774	0	0	758	-16	741	0	726
Eindtotaal		-61.737	21.599	**-651**	**0**	**-40.789**	**-64.771**	**22.201**	**-649**	**-43.219**

Tabel 2.5.3 (bedragen x € 1.000)

		2027				**Totaal 2027**
Actuele Taakveld	**Soort**	**1. Meicirculaire 2026**	**2. Autonome ontwikkelingen**	**3. Nieuwe wensen**	**4. Ombuigingen**	**0**
0.1 Bestuur	Baten	0	0	0	0	0
	Lasten	0	37	0	-25	12
Totaal 0.1 Bestuur		0	37	0	-25	12

0.10 Mutatie reserves	Onttrekking reserves	0	0	0	-506	-506
Totaal 0.10 Mutatie reserves		0	0	0	-506	-506
0.2 Burgerzaken	Baten	0	-11	0	0	-11
	Lasten	2	13	0	0	15
Totaal 0.2 Burgerzaken		2	2	0	0	4
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	Baten	0	-1	0	0	-1
	Lasten	0	77	0	-52	26
Totaal 0.3 Beheer overige gebouwen en gronden		0	76	0	-52	25
0.4 Ondersteuning organisatie	Baten	0	352	0	0	352
	Lasten	0	1.188	0	0	1.188
Totaal 0.4 Ondersteuning organisatie		0	1.539	0	0	1.539
0.5 Treasury	Baten	0	-298	0	0	-298
	Lasten	0	0	0	0	0
Totaal 0.5 Treasury		0	-298	0	0	-298
0.61 OZB woningen	Baten	0	-90	0	-963	-1.052
	Lasten	0	9	0	0	9
Totaal 0.61 OZB woningen		0	-81	0	-963	-1.043
0.62 OZB- niet woningen	Baten	0	-37	0	0	-37
Totaal 0.62 OZB- niet woningen		0	-37	0	0	-37
0.64 Belastingen Overig	Baten	0	0	0	0	0

	Lasten	0	1	0	-25	-24
Totaal 0.64 Belastingen Overig		0	1	0	-25	-24
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	Baten	-1.526	0	0	0	-1.526
Totaal 0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds		-1.526	0	0	0	-1.526
0.8 Overige baten en lasten	Baten	0	0	0	0	0
	Lasten	0	-1.334	215	-70	-1.189
Totaal 0.8 Overige baten en lasten		0	-1.334	215	-70	-1.189
0.9 Vennootschapsbelasting [VpB]	Lasten	0	0	0	0	0
Totaal 0.9 Vennootschapsbelasting [VpB]		0	0	0	0	0
1.1 Crisisbeheersing en Brandweer	Baten	0	0	0	0	0
	Lasten	0	6	0	0	6
Totaal 1.1 Crisisbeheersing en Brandweer		0	6	0	0	6
1.2 Openbare orde en Veiligheid	Baten	0	0	0	0	0
	Lasten	3	-8	0	0	-5
Totaal 1.2 Openbare orde en Veiligheid		3	-8	0	0	-5
Eindtotaal		**-1.521**	**-97**	**215**	**-1.640**	**-3.043**

Toelichting baten en lasten taakveld treasury

Tabel 2.5.4 (bedragen x € 1.000)

Onderdeel	2026	2027	Verschil 2027-2026
Baten			
Beleggingen	647	648	1
Rente & Treasury overige	857	1.346	489
Totaal Baten	*1.503*	*1.994*	*490*
Lasten			
Deelnemingen nutsbedrijven	0	0	0
Geldleningen uitzettingen 1jr.	3	3	0
Rente & Treasury overige	1.191	1.202	12
Totaal Lasten	*1.193*	*1.205*	*12*
Eindtotaal	**310**	**789**	**479**

Toelichting baten

De baten uit de rente en treasury vallen in 2027 € 490.000 hoger uit dan in 2026. Dit komt doordat de omslagrente in de Gemeentebegroting 2026 is verhoogd ten opzichte van de GB25 van 1,0% naar 1,25%. Ook de boekwaarde waarover deze rente wordt berekend is gestegen door onze ambities en daaraan gekoppelde investeringen.. De stijging op het onderdeel beleggingen is nihil.

Toelichting lasten

Voor de extra investeringen die we de komende jaren doen hebben we inmiddels een nieuwe lening afgesloten. Hier was al rekening mee gehouden. Hierdoor stijgen de rentelasten in 2027 beperkt met € 12.000.

Doorbelasting rente aan de programma's en taakvelden

Net als de kosten van de bedrijfsvoering (zie de uitgebreide toelichting onder taakveld 0.8 in dit programma) worden de totale kosten van de treasury (lees: betaalde rente) op basis van de boekwaarde van de investeringen en grondexploitaties toegerekend aan de programma's en taakvelden. In de onderstaande tabel is dit per programma en taakveld in beeld gebracht. Het betreft een technische verdeling, die geen effect op het resultaat heeft en niet inhoudelijk wordt toegelicht.

Tabel 2.5.5 (bedragen x € 1.000)

Programma/taakveld	2026	2027
Baten	***-633***	***-1.126***
Bestuur en ondersteuning	*-633*	*-1.126*
0.5 Treasury	-633	-1.126
Lasten	***659***	***1.158***
Kostenplaatsen	*51*	*62*
Kostenplaatsen	51	62
Bestuur en ondersteuning	*-89*	*114*
0.1 Bestuur	0	0
0.2 Burgerzaken	5	5
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	51	74
0.4 Ondersteuning organisatie	0	3
0.5 Treasury	26	33
0.8 Overige baten en lasten	-171	0
Economie, ondernemen en werkgelegenheid	*4*	*10*
3.4 Economische promotie	0	0
5.4 Musea	0	0
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	3	4
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticip	0	6
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	0	0
Wonen en leven	*557*	*807*
2.1 Verkeer en vervoer	202	301
4.2 Onderwijshuisvesting	0	0
5.2 Sportaccommodaties	69	82
7.2 Riolering	275	418
7.3 Afval	3	4
7.4 Milieubeheer	0	0
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	0	0
8.3 Wonen en bouwen	6	0
8.1 Ruimte en leefomgeving	3	3
Sociaal domein	*136*	*165*
3.4 Economische promotie	1	2
4.2 Onderwijshuisvesting	130	156

4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	2	2
5.1 Sportbeleid en activering	0	0
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	3	4
Eindtotaal	**26**	**33**

Naast de toerekening van rente aan de taakvelden brengen we in de programma's en taakvelden ook de afschrijvingen tot uitdrukking. Op basis van de bijlage in de Financiële verordening worden investeringen gedurende een door de raad vastgestelde termijn afgeschreven. De lasten worden verwerkt in de programma's en taakvelden. Op de balans vindt jaarlijks voor eenzelfde bedrag een verlaging van de boekwaarde van de investeringen plaats. Dit is terug te vinden in het verloop van de post 'Materiële vaste activa' op de balans.

In onderstaande tabel zijn de afschrijvingslasten per programma en taakveld weergegeven. Deze afschrijvingslasten vloeien voort uit de investeringen die in het verleden zijn gedaan. Het verschil tussen 2027 en 2026 wordt veroorzaakt door de investeringen, waarvan we verwachten dat die in 2026 in gebruik worden genomen en waarvan de afschrijving start in 2026. Een tweede factor zijn de investeringen die in 2026 volledig zijn afgeschreven. De totale afschrijvingslasten stijgen in 2027 mede door de ambities uit het coalitieakkoord met € 1,2 mln. ten opzichte van 2026 door de voorgenomen extra investeringen, om vervolgens in de jaren er verder te stijgen tot ruimt € 6,0 mln.

Tabel 2.5.6 (bedragen x € 1.000)

Programma/taakveld	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Lasten	***3.585***	***4.804***	***5.579***	***6.056***	***6.483***
Kostenplaatsen	*536*	*750*	*793*	*824*	*845*
Kostenplaatsen	536	750	793	824	845
Bestuur en ondersteuning	*90*	*292*	*318*	*318*	*421*
0.1 Bestuur	0	4	4	4	4
0.2 Burgerzaken	0	74	74	74	74
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	90	172	198	198	301
0.4 Ondersteuning organisatie	0	43	43	43	43
0.8 Overige baten en lasten	0	0	0	0	0
Economie, ondernemen en werkgelegenheid	38	60	55	43	43
3.4 Economische promotie	12	12	12	0	0
5.4 Musea	1	1	1	1	1
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	20	27	27	27	27
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	5	10	5	5	5
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticip	0	10	10	10	10
Wonen en leven	*2.401*	*3.172*	*3.885*	*4.230*	*4.434*
2.1 Verkeer en vervoer	1.051	1.425	1.804	1.902	2.065

4.2 Onderwijshuisvesting	2	2	0	0	0
5.2 Sportaccommodaties	335	342	342	261	218
7.2 Riolering	982	1.331	1.629	1.938	1.997
7.3 Afval	18	18	68	65	65
7.4 Milieubeheer	1	1	1	1	1
8.3 Wonen en bouwen	0	0	0	0	0
8.1 Ruimte en leefomgeving	12	54	41	63	88
Sociaal domein	*521*	*529*	*529*	*640*	*740*
3.4 Economische promotie	5	10	10	10	10
4.2 Onderwijshuisvesting	497	495	495	606	705
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	6	9	9	9	9
5.1 Sportbeleid en activering	0	2	2	2	2
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	13	13	13	13	13
Eindtotaal	**3.585**	**4.804**	**5.579**	**6.056**	**6.483**

Doorbelasting kosten bedrijfsvoering per programma en taakveld

In onderstaande tabel (2.5.7) hebben we de effecten van de interne verrekening (de mutatie) van de kosten van de bedrijfsvoering per programma en taakveld voor de jaren 2026 en 2027 in beeld gebracht. Zoals we in de leeswijzer hebben aangegeven richten we ons in de toelichting op taakvelden op de overige afwijkingen ten opzichte van de GB26. Omdat de onderstaande verdeeleffecten een technische achtergrond hebben worden de mutaties ten opzichte van 2026 inhoudelijk niet verder toegelicht.

Tabel 2.5.7 (bedragen x € 1.000)

Taakvelden	2026	2027
Baten	***615***	***0***
Bestuur en ondersteuning	*-275*	*-282*
0.1 Bestuur	-2	-2
0.2 Burgerzaken	-4	-4
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	-1	-2
0.4 Ondersteuning organisatie	-267	-272
0.5 Treasury	0	0
0.61 OZB woningen	0	0
0.64 Belastingen Overig	0	0
0.8 Overige baten en lasten	0	0
1.1 Crisisbeheersing en Brandweer	-1	-1
1.2 Openbare orde en Veiligheid	-1	-1

Economie, ondernemen en werkgelegenheid	*-14*	*-24*
2.4 Economische Havens en waterwegen	0	0
5.4 Musea	-1	-1
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-12	-23
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	0	0
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticip	0	0
Kostenplaatsen	*980*	*373*
Kostenplaatsen	980	373
Sociaal domein	*-52*	*-28*
3.4 Economische promotie	0	0
4.2 Onderwijshuisvesting	-23	-24
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	0	0
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-4	-4
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	0	0
6.3 Inkomensregelingen	0	0
6.4 WSW en beschut werk	0	0
6.5 Arbeidsparticipatie	0	0
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-25	0
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	0	0
7.1 Volksgezondheid	0	0
6.92 Coordinatie en beleid Jeugd	0	0
6.21 Toegang en eerstelijnsvrz WMO	0	0
Wonen en leven	*-25*	*-39*
2.1 Verkeer en vervoer	-11	-18
2.5 Openbaar vervoer	0	0
5.2 Sportaccommodaties	-1	-1
7.2 Riolering	-7	-10
7.3 Afval	-5	-9
7.4 Milieubeheer	0	0
8.3 Wonen en bouwen	0	0
8.1 Ruimte en leefomgeving	0	0
Lasten	***-615***	***0***
Bestuur en ondersteuning	*14.698*	*15.546*
0.1 Bestuur	418	432

0.2 Burgerzaken	527	548
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	215	288
0.4 Ondersteuning organisatie	11.873	13.474
0.5 Treasury	3	3
0.61 OZB woningen	52	54
0.64 Belastingen Overig	15	16
0.8 Overige baten en lasten	940	107
1.1 Crisisbeheersing en Brandweer	77	81
1.2 Openbare orde en Veiligheid	579	543
Economie, ondernemen en werkgelegenheid	*1.788*	*1.955*
2.4 Economische Havens en waterwegen	69	71
5.4 Musea	21	23
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	1.547	1.640
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	77	96
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticip	74	124
Kostenplaatsen	*-29.507*	*-30.453*
Kostenplaatsen	-29.507	-30.453
Sociaal domein	*6.525*	*6.000*
3.4 Economische promotie	82	153
4.2 Onderwijshuisvesting	53	49
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	277	307
5.1 Sportbeleid en activering	22	132
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	527	604
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	1.742	289
6.3 Inkomensregelingen	1.177	2.343
6.4 WSW en beschut werk	-30	32
6.5 Arbeidsparticipatie	911	719
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.193	467
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	536	0
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	0	9
7.1 Volksgezondheid	32	111
7.4 Milieubeheer	0	607
6.71a Huishuishoudelijke hulp (WMO)	0	0
6.92 Coordinatie en beleid Jeugd	0	105

6.21 Toegang en eerstelijnsvrz WMO	0	71
6.91 Coordinatie en Beleid WMO	0	0
Bestuur en ondersteuning	*0*	*861*
Toerekenen uren aan investeringen	0	861
Wonen en leven	*5.881*	*6.090*
2.1 Verkeer en vervoer	983	1.535
2.5 Openbaar vervoer	13	13
5.2 Sportaccommodaties	694	705
7.2 Riolering	943	647
7.3 Afval	673	903
7.4 Milieubeheer	132	113
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	0	0
8.3 Wonen en bouwen	1.358	1.428
8.1 Ruimte en leefomgeving	1.087	747
Eindtotaal	**0**	**0**

3. Paragrafen

Dit hoofdstuk bevat de verplichte paragrafen volgens de richtlijnen van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV). Deze paragrafen geven inzicht in de financiële positie van de gemeente. De hierin behandelde onderwerpen zijn programma-overstijgend.

De paragrafen zijn:

- 3.1 Lokale heffingen
- 3.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing
- 3.3 Onderhoud kapitaalgoederen
- 3.4 Financiering
- 3.5 Bedrijfsvoering
- 3.6 Verbonden partijen
- 3.7 Grondbeleid
- 3.8 Openbaarheidsparagraaf Woo.

3.1. Lokale heffingen

Lokale heffingen vormen een belangrijke bron van inkomsten voor de gemeente. Met deze inkomsten wordt mede voorzien in de dekking van de uitgaven die voortvloeien uit de uitvoering van gemeentelijke taken. De gemeenteraad stelt de tarieven voor de gemeentelijke heffingen voor 2027 in december 2026 vast.

De lokale heffingen bestaan uit gemeentelijke belastingen, rechten en leges. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen ongebonden en gebonden heffingen.

Ongebonden heffingen, zoals de onroerendezaakbelastingen (OZB), behoren tot de algemene dekkingsmiddelen. De opbrengsten hiervan zijn vrij besteedbaar en staan niet in directe relatie tot een specifieke gemeentelijke taak. Gebonden heffingen, zoals de afvalstoffenheffing en rioolheffing, zijn bedoeld om de kosten van specifieke gemeentelijke taken en voorzieningen te dekken. Deze opbrengsten worden verantwoord binnen de betreffende programma's en behoren niet tot de algemene dekkingsmiddelen.

Voor rechten en retributies levert de gemeente directe diensten, zoals publiekszaken en bouwvergunningen. De kosten van deze dienstverlening worden doorberekend in de tarieven.

Deze paragraaf geeft inzicht in de verschillende gemeentelijke belastingen en de gevolgen daarvan voor inwoners van Losser.

A. De geraamde inkomsten

Tabel: Overzicht inkomsten gemeentelijke heffingen (bedragen x € 1.000)

Omschrijving lokale last	realisatie 2024	realisatie 2025	begroting 2026	begroting 2027
Afvalstoffenheffing	2.358	2.369	2.445	2.555
Begraafplaatsrechten	2	4	1	1
BIZ	93	92	126	128
Forensenbelasting	36	49	27	28
Hondenbelasting	0	0	0	0
Leges burgerzaken	562	548	567	577
Leges omgevingsvergunning	449	643	569	605
Leges overig	96	94	71	131
Marktgelden	12	11	15	15
OZB eigenaren woning	4.133	4.440	4.478	5.246
OZB eigenaren niet-woning	1.267	1.201	1.208	1.415
OZB gebruikers niet-woning	623	643	659	772
Rioolheffing	3.818	4.061	4.292	4.550
Toeristenbelasting	315	327	325	332
Totaal	**13.764**	**14.482**	**14.782**	**16.355**

B. Beleid ten aanzien van de lokale heffingen

Landelijke ontwikkelingen

Hervorming lokaal belastinggebied

De afgelopen jaren zijn verschillende voorstellen gedaan voor de ontwikkeling van het gemeentelijke belastinggebied. In het hoofdlijnenakkoord van het vorige kabinet waren onder meer een planbatenheffing of een vergelijkbaar systeem, een mogelijke maximering van de OZB en een verlaging van aanmanings- en incassokosten opgenomen.

De ontwikkeling van het lokale belastinggebied blijft daarmee een aandachtspunt voor gemeenten. Voor de gemeentelijke financiën is met name van belang in hoeverre gemeenten over voldoende en stabiele eigen inkomsten beschikken. Een stabiele financiële verhouding tussen het Rijk en gemeenten draagt bij aan de voorspelbaarheid van de gemeentelijke begroting en beperkt de noodzaak om fluctuaties in de gemeentelijke inkomsten uitsluitend via lokale belastingen op te vangen.

Waterzorgheffing

De gemeentelijke watertaken omvatten meer dan het beheer en onderhoud van het traditionele rioleringsstelsel. Naast de zorg voor de afvoer van afvalwater gaat het ook om de verwerking van hemelwater en de aanpak van grondwaterproblematiek. Klimaatverandering, wateroverlast en verdroging vergroten het belang van deze gemeentelijke taken.

Tegen deze achtergrond wordt landelijk gewerkt aan een bredere invulling van de rioolheffing, waarbij de gemeentelijke watertaken integraal worden betrokken. De VNG heeft hiervoor een modelverordening Riool- en Waterzorgheffing opgesteld. Een eventuele verbreding van de heffing kan gevolgen hebben voor de groep belastingplichtigen, bijvoorbeeld voor eigenaren van cultuurgronden en natuurterreinen.

De gemeente oriënteert zich op de mogelijkheden en gevolgen van een eventuele verbreding van de huidige rioolheffing naar een waterzorgheffing. Bij een eventuele invoering of aanpassing van de heffing zijn een zorgvuldige belangenafweging en duidelijke communicatie van belang. Voor inwoners, bedrijven en andere belanghebbenden moet inzichtelijk zijn welke gemeentelijke watertaken met de heffing worden bekostigd.

Versterking waarborgfunctie Algemene wet bestuursrecht

Het wetsvoorstel tot versterking van de waarborgfunctie van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) is gericht op een meer toegankelijke, begrijpelijke en mensgerichte overheid. Voor gemeenten zijn onder meer de voorgestelde volledige heroverweging van bestreden besluiten en het verplichte overleg bij bezwaar van belang.

Deze ontwikkelingen kunnen ook gevolgen hebben voor de uitvoering van de gemeentelijke belastingtaak, waaronder de behandeling van WOZ-bezwaren. Een bredere heroverweging en meer overleg met belanghebbenden kunnen leiden tot een grotere capaciteitsbehoefte. De VNG onderschrijft het doel van het wetsvoorstel, maar heeft aandacht gevraagd voor de uitvoerbaarheid, de mogelijke juridisering en de gevolgen voor bestaande wettelijke regimes.

Het wetsvoorstel is volgens de beschikbare informatie eind juni 2026 nog niet ingediend. De verdere parlementaire behandeling en de uiteindelijke wettelijke kaders worden daarom gevolgd.

Gemeentelijk beleid

Ontwikkeling tarieven

De tarieven voor de riool- en afvalstoffenheffingen worden geraamd op basis van het uitgangspunt van volledige kostendekking. Voor de rioolheffing wordt uitgegaan van de tarieven zoals opgenomen in het Water- en Rioleringsprogramma, dat in februari 2026 door de gemeenteraad is vastgesteld. Voor de afvalstoffenheffing wordt uitgegaan van een tariefstijging van 5%. Deze stijging wordt mede veroorzaakt doordat in 2024 en 2025 een bijdrage van € 250.000 uit de reserve lastenverlichting beschikbaar was om de tarieven te dempen. Vanaf 2026 is deze bijdrage niet meer beschikbaar. Om de tariefstijging te beperken, wordt in 2026 en 2027 een deel van de kosten gedekt uit de voorziening reiniging. De combinatie van de tariefstijging van 5% en een eenmalige aanvulling van de voorziening reiniging met € 202.000 vanuit de algemene reserve biedt naar verwachting een sluitende oplossing voor het jaar 2027. Daarmee zijn de afvalkosten voor de jaren daarna echter niet structureel gedekt. Bij de Voorjaarsnota 2027 wordt daarom een voorstel aan de gemeenteraad voorgelegd voor de dekking van de afvalkosten vanaf 2028.

Voor 2027 wordt voor de onroerendezaakbelastingen uitgegaan van een tariefstijging van 7% ten opzichte van tarieven 2026.Voor woningen in Losser wordt voor 2027 daarnaast uitgegaan van een gemiddelde stijging van de WOZ-waarde met 10,2%. Inwoners gaan hiermee ten opzichte van 2026 gemiddeld 17,2% meer onroerendezaakbelasting betalen. Bij de heffingen voor afvalstoffen en riool wordt uitgegaan van een stijging van respectievelijk 5% en 6%. De overige belasting- en rechtentarieven worden in 2027 verhoogd met een inflatiecorrectie, met uitzondering van tarieven die door het Rijk zijn vastgesteld of gemaximeerd. De inflatiecorrectie bedraagt 2% en is gebaseerd op de door het Rijk gehanteerde correctie voor de algemene uitkering uit het gemeentefonds.

C. Overzicht gemeentelijke heffingen

De Gemeentewet bepaalt limitatief welke belastingen gemeenten mogen heffen. Voor rechten en leges geldt dat de geraamde opbrengsten niet hoger mogen zijn dan de geraamde kosten van de dienstverlening.

Ongebonden belastingen

Forensenbelasting

Op grond van artikel 223 van de Gemeentewet kunnen gemeenten forensenbelasting heffen. De forensenbelasting is een algemeen dekkingsmiddel. Met de forensenbelasting kunnen gemeenten de kosten van bepaalde voorzieningen ook verhalen op mensen die niet in de gemeente wonen, maar wel gebruik maken van de voorziening. De forensenbelasting wordt door Nederlandse gemeenten alleen geheven van mensen die meer dan 90 dagen een gemeubileerde woning ter beschikking houden.

Onroerendezaakbelastingen

Op basis van artikel 220 van de Gemeentewet kunnen gemeenten onroerendezaakbelastingen (OZB) heffen. De OZB is een heffing op eigenaren en gebruikers van onroerende zaken, gebaseerd op de WOZ-waarde die jaarlijks opnieuw wordt vastgesteld.

De OZB is een tijdstipbelasting. Voor het bepalen van de belastingplicht wordt uitgegaan van de situatie op 1 januari van het belastingjaar. Wijzigingen die zich gedurende het jaar

voordoen, bijvoorbeeld de verkoop van een woning, hebben gevolgen voor het daaropvolgende belastingjaar.

De OZB-tarieven worden jaarlijks door de gemeenteraad vastgesteld. Voor 2027 wordt uitgegaan van een verhoging van de tarieven met ongeveer 7% ten opzichte van 2026. De uiteindelijke OZB voor een belastingplichtige hangt daarnaast af van de WOZ-waarde van het object. Voor woningen in Losser wordt voor 2027 uitgegaan van een gemiddelde stijging van WOZ-waarde met 10,2%. Met deze waardeontwikkeling is bij de raming van de OZB-opbrengst rekening gehouden.

Toeristenbelasting

Op grond van artikel 224 van de Gemeentewet kunnen gemeenten Toeristenbelasting heffen voor overnachtingen van personen binnen de gemeente die niet als ingezetene in de gemeente zijn ingeschreven. De belasting wordt doorgaans geheven via de aanbieder van verblijf. De doelstelling is hetzelfde als bij forensenbelasting, namelijk dat de kosten van bepaalde voorzieningen worden omgeslagen naar personen die er wel gebruik van maken, maar niet in de gemeente wonen.

Gebonden belastingen

Afvalstoffenheffing

De wettelijke basis voor het heffen van afvalstoffenheffing is geregeld in artikel 15.33 van de Wet Milieubeheer. Op basis van de Wet Milieubeheer heeft de gemeente de wettelijke taak om zorg te dragen voor de inzameling van afvalstoffen die afkomstig zijn van particuliere huishoudens. De inwoners van Losser zijn de belastingplichtigen. Zij zijn verplicht afvalstoffenheffing te betalen, ook als zij geen afval voor inzameling aanbieden. De heffing wordt geheven van de gebruiker van een perceel waarvoor de gemeente een wettelijke plicht tot inzameling heeft en de inzamelverplichting ook nakomt.

Rioolheffing

De wettelijke basis voor het heffen van rioolheffing ligt in artikel 228a van de Gemeentewet. In de rioolheffing worden kosten doorgerekend die verbonden zijn aan het in stand houden van het gemeentelijk rioleringsstelsel. De hiermee gemoeid zijnde kosten worden met de rioolheffing verhaald op de eigenaren van woningen en niet-woningen en de gebruikers van objecten die meer dan 500 m3 afvalwater lozen.

Bijdrage Bedrijven Investering Zones (BIZ)

Op basis van de Wet Bedrijven investeringszones kan een Bijdrage Bedrijven Investering Zones worden opgelegd. Met deze bijdrage kunnen bedrijven in een bepaald gebied binnen de gemeente worden verplicht om voor een periode van maximaal vijf jaar een financiële bijdrage te leveren. Deze bijdrage wordt gebruikt om investeringen in het betreffende gebied ter bevordering van de leefbaarheid, de veiligheid, de ruimtelijke kwaliteit of nader publiek belang in de openbare ruimte te bekostigen. Bij de uitvoering wordt om doelmatigheidsredenen zoveel mogelijk aangesloten bij de Wet WOZ en de OZB.

Voor het centrum van Losser is voor de periode 2022-2026 een BIZ vastgesteld. Bij voldoende draagvlak onder de ondernemers binnen het centrum van de kern Losser wordt de BIZ verlengd tot en met 2031. Verder wordt bij voldoende draagvlak onder de ondernemers op de bedrijventerreinen Zoeker Esch/De Pol wordt een nieuwe BIZ opgestart over de periode 2027-2031.

Leges en rechten

De mogelijkheid tot het heffen van leges is geregeld in artikel 229, lid 1, b van de Gemeentewet. De gemeente levert op aanvraag van individuele burgers een uiteenlopend pakket aan diensten. Door het heffen van leges worden de kosten die hiervoor worden gemaakt in principe verhaald op de burger die de dienst afneemt. Voorbeelden zijn het verstrekken van een paspoort of het verlenen van een vergunning. Degene die de dienst aanvraagt betaalt ook de leges. De heffingsmaatstaf is zeer divers en wordt vermeld in de tarieventabel die hoort bij de legesverordening.

Tabel: Overzicht gebonden en ongebonden heffingen

Ongebonden belastingen:	**Gebonden belastingen:**
Forensenbelasting	Afvalstoffenheffing
Toeristenbelasting	Bijdrage Bedrijven Investering Zone
Onroerendezaakbelasting	Leges en Rechten
	Rioolheffing

Tabel: Kostendekkendheid gebonden heffingen 2027 (bedragen x € 1.000)

Activiteitgroep	**Lasten taakvelden**	**Overhead**	**BTW**	**Totale lasten**	**Heffingen (baten)**	**Overige baten**	**Totaal baten**	**Kostendek-kendheid**
Afvalstoffenheffing (afvalstoffenverordening)	2.582	363	321	3.267	2.555	773	3.328	100,0%
Kwijtscheldingen Afvalstoffenheffing	62	0	0	62	0	0	0	0
Rioolheffing	4.575	316	403	5.294	4.550	748	5.298	100,0%
Kwijtschelding rioolheffing	4	0	0	4	0	0	0	0
Subtotaal Heffingen	7.222	679	725	8.626	7.105	1.522	8.626	100,0%
Leges algemene Dienstverlening (Leges Titel 1 Legesverordening)	1.323	6	44	1.373	677	4	682	49,6%
Leges dienstverlening vallend onder de fysieke leefomgeving/vergunningen (Leges Titel 2 Legesverordening)	1.101	0	44	1.145	627	2	629	54,9%
Leges dienstverlening vallend onder Europese dienstrichtlijn (leges Titel 3 Legesverordening)	0	0	0	0	0	1	1	388,3%
Subtotaal Leges	2.424	6	88	2.518	1.198	101	1.299	51,1%
Totaal	**9.647**	**685**	**813**	**11.145**	**8.409**	**1.529**	**9.938**	**89,2%**

D. Woonlastenontwikkeling

Het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO) publiceert jaarlijks de Atlas van lokale lasten. Men vergelijkt daarin per gemeente de woonlasten van een woning met een voor die gemeente gemiddelde waarde. De tariefsaanpassingen voor de OZB, afval- en rioolheffing leiden voor een gemiddeld gezin (met eigen woning) tot de volgende woonlastenontwikkeling voor 2027:

Tabel: Woonlastenontwikkeling

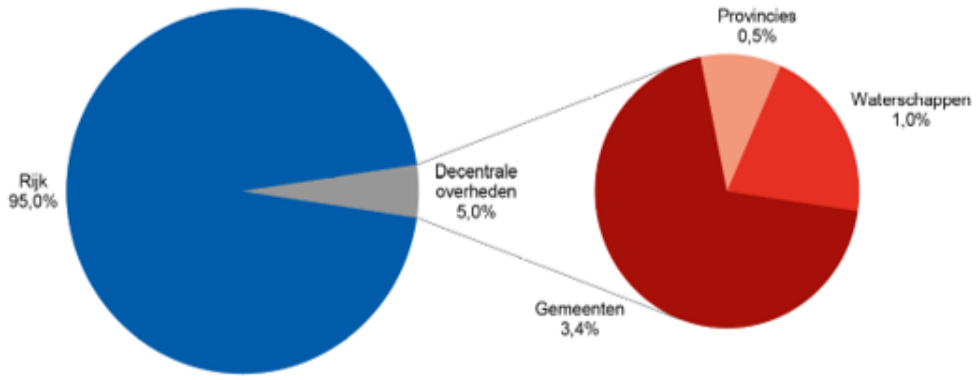
Woonlastenontwikkeling	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
OZB eigenaren	380,66	405,56	422,19	426,56	435,09	509,80
Afvalstoffenheffing (meerpersoons)	223,78	232,03	231,59	230,04	240,60	252,75
Rioolheffing	291,96	314,40	348,60	365,88	387,83	411,10
TOTAAL	**896,40**	**951,98**	**1.002,38**	**1.022,48**	**1.063,52**	**1.173,65**

- OZB eigenaren stijgt in 2027 met gemiddeld € 74,70 (€ 6,23 per maand), waarvan € 44,38 (€ 3,70 per maand) het gevolg is van de gemiddelde waardeontwikkeling van het onroerend goed en € 30,33 (€ 2,53 per maand) door de verhoging van de OZB-tarieven.
- Afvalstoffenheffing (meerpersoons) stijgt in 2027 met gemiddeld € 12,15 (€ 1,01 per maand)
- De rioolheffing stijgt in 2027 met € 23,27 (€ 1,94 per maand)

Hiermee stijgen de woonlasten in 2027 met gemiddeld € 110,13 (€ 9,18 per maand)

Van alle belastingen en premies die huishoudens en bedrijven in Nederland betalen, gaat in 2026 een klein deel naar de gemeenten. Van elke euro gaat 3,4 cent naar de gemeenten. Alle decentrale overheden samen, zoals gemeenten, provincies en waterschappen, ontvangen 5 cent van elke euro. Het grootste deel, 95 cent, gaat naar de rijksoverheid.

Figuur: Belasting- en premieopbrengsten naar overheidslaag, Coelo-atlas overzicht van de lokale lasten 2026

E. Kwijtscheldingsmogelijkheden

De gemeente moet bij het vaststellen van kwijtschelding landelijke regels toepassen. Binnen deze mogelijkheden zijn de volgende eigen beleidskeuzes gemaakt:

- voor de OZB voor onroerende zaken die in hoofdzaak tot woning dienen en voor de afvalstoffenheffing is kwijtschelding mogelijk;
- voor extra containers wordt geen kwijtschelding van de afvalstoffenheffing verleend;
- bij de beoordeling van de kosten van bestaan wordt uitgegaan van 100% van de bijstandsnorm;
- ondernemers worden voor hun privébelastingen gelijkgesteld met particulieren;
- kosten voor kinderopvang worden meegenomen als uitgaven bij de berekening van de betalingscapaciteit; en
- voor AOW-gerechtigden wordt bij de normkosten van bestaan uitgegaan van 100% van de netto AOW-norm.

3.2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Het weerstandsvermogen geeft een indicatie van de mate waarin de gemeente tegenvallers kan opvangen zonder dat de uitvoering van taken in gevaar komt. Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de beschikbare weerstandscapaciteit (de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken) en de benodigde weerstandscapaciteit (alle risico's waarvoor geen dekkingsmaatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie). Het verhoudingsgetal van de beschikbare weerstandscapaciteit ten opzichte van de benodigde weerstandscapaciteit noemen we de ratio van het weerstandsvermogen. In de Nota Weerstandsvermogen is aangegeven dat de gewenste ratio van het weerstandsvermogen 1,4 - 2,0 is. Oftewel: de beschikbare weerstandscapaciteit dient minimaal 140% tot 200% van de benodigde weerstandscapaciteit te bedragen.

Relevante wetgeving en gemeentelijk beleid

De relevante wet- en regelgeving en gemeentelijke beleidskaders voor het weerstandsvermogen en de risicobeheersing zijn:

- Het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV), in het bijzonder de artikelen 9, 11 en 26;
- Financiële verordening gemeente Losser;
- Nota Weerstandsvermogen en Risicomanagement gemeente Losser;
- Nota Reserves en voorzieningen gemeente Losser.

Het BBV bepaalt dat de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing ten minste de volgende onderdelen bevat:

- Een inventarisatie van de weerstandscapaciteit;
- Een inventarisatie van de risico's;
- Het beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's;
- Een kengetal voor de:
  - netto schuldquote;
  - netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen;
  - solvabiliteitsratio;
  - grondexploitatie;
  - structurele exploitatieruimte;
  - belastingcapaciteit.

De paragraaf is conform deze opbouw.

Inventarisatie van de beschikbare weerstandscapaciteit

Met beschikbare weerstandscapaciteit bedoelen we alle middelen en mogelijkheden waarover de gemeente Losser beschikt om tegenvallers te bekostigen. De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat in de gemeente Losser uit de Algemene risicoreserve en de reserve Grondexploitatie. Zoals verderop in deze paragraaf is weergegeven, bedraagt de geprognosticeerde weerstandsratio voor 2026 2,4 en voor 2027 2,1. Daarmee ligt de ratio boven de door de raad vastgestelde ondergrens van 1,4.

In de Nota Weerstandsvermogen en Risicomanagement staat dat 'stille reserves' geen onderdeel uitmaken van de beschikbare weerstandscapaciteit.

Algemene risicoreserve

Zoals uit de tabel "Algemene risicoreserve" (hoofdstuk 4 "Financiële positie") blijkt, is de stand van de Algemene risicoreserve eind 2026 € 4.828.000. In genoemde tabel wordt ook een overzicht gegeven van de verwachte ontwikkeling van de Algemene reserve over de periode 2027 tot en met 2030. De stand van de reserve Grondexploitatie is eind 2026 € 1.000.000.

Onderstaande tabel laat zien dat de beschikbare weerstandscapaciteit eind 2026 € 5.828.000 bedraagt.

Tabel: Prognose beschikbare weerstandscapaciteit eind 2026

Prognose beschikbare weerstandscapaciteit eind 2026	
Componenten:	
Algemene risicoreserve	4.828.000
Reserves risico's grond	1.000.000
Stille reserves, gebouwen en gronden	
Prognose stand 31 december 2026	5.828.000

Inventarisatie van de risico's

In de vastgestelde Nota Weerstandsvermogen en risicomanagement is aangegeven dat het risicomanagement, net als de bepaling van de stille reserves, aan de P&C-cyclus wordt gekoppeld. De risico's worden daardoor periodiek onder de aandacht gebracht en bijgesteld.

Uitgangspunten bij de beoordeling van de risico's zijn:

- Normale bedrijfsvoering risico’s worden niet bij de risico's opgenomen.
- Risico's van diverse afdelingen die een gelijksoortige oorzaak hebben, worden samengevoegd.
- Verzekerde risico's worden niet meer opgenomen (denk bijvoorbeeld aan de aansprakelijkheidsverzekering).

Het totaal van de geïnventariseerde risico's bedraagt € 5.960.000.

Het betreft hier het geschatte financiële gevolg van alle geïnventariseerde risico's, exclusief de risico's van de grondexploitaties. De risico's van de grondexploitatie worden afzonderlijk in beeld gebracht. Een simulatie laat zien dat, om het totale risico te kunnen afdekken, een weerstandscapaciteit van € 2.034.000 noodzakelijk is.

Met behulp van een risicoscore kunnen de risico's worden geprioriteerd en wordt inzichtelijk welke risico's het belangrijkst zijn.

In onderstaande tabel worden de tien grootste risico's weergegeven.

Tabel: De 10 grootste risico's in de Gemeentebegroting 2027

Nummer	Onderwerp	Risico	Invloed
1	Schommelingen in de conjunctuur	Als gevolg van schommelingen in de conjunctuur kunnen zowel aan de kosten- als de opbrengsten kant onvoorziene nadelige incidentele effecten optreden.	16,53%
2	Overige onvoorziene risico's	Overige onvoorziene risico's, calamiteiten binnen gemeente, politiek/bestuur zit soms nog erg dicht op de uitvoering, extreem weer, bedrijfsongeval, datalek, overig onvoorzien.	10,28%
3	Invoering Omgevingswet	Effecten Omgevingswet op de dienstverlening van de gemeente	9,66%
4	Budget Jeugd	Door open eindfinanciering en een onvolledig beeld van de uitgaven is het budget Jeugd mogelijk niet toereikend en moeilijk beheersbaar.	8,80%
5	Schaarste arbeidsmarkt	Door schaarste op de arbeidsmarkt bij vooral vergunningverlening, toezicht en handhaving en Ruimtelijke ordening is het lastig om deze functies in te kunnen vullen.	8,29%
6	Mogelijke garantstelling energiecoöperatie de Lutte	Afroepen garantstelling aan energiecoöperatie in de Lutte t.b.v. de ontwikkelingsfase van het windproject in de Lutte.	6,89%
7	Daling van omgevingsaanvragen	Door economische situatie ontstaat er een daling van het aantal omgevingsaanvragen.	5,52%
8	Algemene uitkering	De algemene uitkering wordt lager.	5,50%
9	Budget WMO	Door de open eindfinanciering en een onvolledig beeld van de uitgaven is het budget WMO mogelijk niet toereikend en moeilijk beheersbaar.	3,68%
10	Aansprakelijkheid	Derden stellen de gemeente aansprakelijk voor schade	3,31%

Risico's grondexploitatie
Naast projectgebonden risico's kijken we bij de grondexploitatie ook naar niet-projectgebonden risico's. Deze risico's zijn vaak niet beïnvloedbaar binnen de projecten en liggen op het vlak van macro-economische trends en wet- en regelgeving van hogere overheden. Te denken valt aan spreidingsrisico's rondom gehanteerde parameters. Hiermee ontstaat een volledige beeld van de risico's binnen de grondexploitaties. Ten opzichte van de jaarrekening 2025 is de vereiste weerstandscapaciteit onveranderd en bedraagt deze € 442.000.

Benodigde weerstandscapaciteit
De geïnventariseerde risico's vormen de basis voor de risicosimulatie die wordt uitgevoerd om te berekenen welk bedrag nodig is om deze risico's financieel af te dekken. Uit de uitgevoerde risicosimulatie volgt dat met 90% zekerheid alle risico's kunnen worden afgedekt met een bedrag van € 2.476.000 (€ 2.034.000 voor de geïnventariseerde risico's in de bedrijfsvoering en het beleid en € 442.000 voor de risico's van de grondexploitaties).

Beschikbare weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat in de gemeente Losser uit de Algemene risicoreserve en de vrij aanwendbare overige reserves. De beschikbare weerstandscapaciteit bedraagt eind 2026 € 5.828.000. De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit, wordt afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt de ratio van het weerstandsvermogen. De gemeente streeft hierbij naar een ratio van het weerstandsvermogen tussen 1,4 en 2,0. Oftewel: de beschikbare weerstandscapaciteit dient minimaal 140% tot 200% van de benodigde weerstandscapaciteit te bedragen.

Ratio weerstandsvermogen eind 2026 = € 5.828.000: € 2.476.000 = 2,4
De ratio van 2,4 is een daling ten opzichte van de ratio zoals in de gemeenterekening 2025 (GR25) zoals die inmiddels door de raad is vastgesteld. De ratio in de GR 2025 was 6,6. Deze daling wordt veroorzaakt doordat de beschikbare weerstandscapaciteit is gedaald door o.a. de mutaties uit de VJN2026.

Ontwikkeling in het ratio weerstandsvermogen
Vanaf 2011 worden inventarisaties uitgevoerd om alle mogelijke risico's in beeld te krijgen. Met ingang van 2012 is periodiek een risico-inventarisatie uitgevoerd om na te gaan of het aantal risico's en de omvang van de financiële gevolgen van de risico's zijn gewijzigd. Daarnaast kunnen ook maatregelen worden getroffen die de risico's verkleinen. De tabel hieronder geeft een overzicht van de ontwikkeling van het ratio weerstandsvermogen vanaf 2015.

Tabel: Ontwikkeling ratio weerstandsvermogen

Ontwikkeling ratio weerstandsvermogen	31-12-2014	31-12-2015	31-12-2016	31-12-2017	31-12-2018	31-12-2019	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Ratio weerstandsvermogen	0,69	1,34	1,87	2,4	2,8	2,5	4,2	9,6	8,8	10,7	8,1	6,3	2,4

In de Nota Weerstandsvermogen en Risicomanagement is aangegeven dat, wanneer het weerstandsvermogen nog niet voldoet, alle meevallers respectievelijk het rekeningresultaat prioritair worden bestemd om het weerstandsvermogen weer op een financieel verantwoord niveau te brengen. Deze situatie is niet aan de orde.

Tabel: Prognose ratio weerstandsvermogen 2026 en verder

Component	2026	2027	2028	2029	2030
Aanwezig weerstandsvermogen	5.828.000	5.237.000	5.486.000	6.642.000	8.069.000
Benodigd weerstandsvermogen	2.476.000	2.476.000	2.476.000	2.034.000	2.034.000
Prognose ratio weerstandsvermogen	2,4	2,1	2,2	3,3	4,0

In bovenstaande tabel is de verwachte ontwikkeling van de ratio van het weerstandsvermogen weergegeven. De weergegeven ratio's zijn berekend inclusief het jaarresultaat 2025 en alle toevoegingen aan de Algemene risicoreserve die zijn vastgesteld in de begroting tot en met 2027.

Financiële kengetallen

Het BBV schrijft voor dat in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing, in aanvulling op de ratio van het weerstandsvermogen, een verplichte set van vijf financiële kengetallen moet worden opgenomen. De invoering van deze set van vijf kengetallen is bedoeld om de financiële positie inzichtelijker te maken.

Kengetallen worden veel gebruikt als analyse-instrument. Kengetallen hebben als voordeel dat gemeenten, bij correct gebruik, op relevante onderdelen rationeel met elkaar kunnen worden vergeleken. Er kleven ook nadelen aan het gebruik van kengetallen:

- Kengetallen hebben slechts betrekking op het verleden en geven geen zekerheid over de toekomst.
- Kengetallen zijn veelal slechts een momentopname.
- Kengetallen zijn vaak gebaseerd op aannames (veronderstellingen).

Tabel: Financiële kengetallen

	Financiële kengetallen	Rekening 2025	Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
1A	netto schuldquote	60,4%	61,6%	70,6%	75,6%	79,4%	80,5%
1B	netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	60,4%	61,6%	70,6%	75,6%	79,4%	80,5%
2	solvabiliteitsratio	23,0%	23,0%	16,4%	14,7%	14,2%	14,6%
3	structurele exploitatieruimte	-3,8%	-4,3%	0,1%	0,9%	1,8%	1,8%
4	grondexploitatie	0,0%	1,6%	-0,1%	-0,3%	-0,6%	-0,4%
5	belastingcapaciteit	100,5%	101,1%	107,2%			

Om meer inzicht in de financiële positie te bieden, worden de kengetallen in onderlinge relatie beschouwd en van een adequate toelichting voorzien. De kengetallen maken daarmee inzichtelijk over hoeveel (financiële) ruimte de gemeente beschikt om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken of op te vangen. Hierbij wordt in de tabel de ontwikkeling over de jaren in beeld gebracht.

Netto schuldquote
De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft zodoende een indicatie van de mate waarin de rentelasten op de exploitatie drukken. Omdat er bij leningen onzekerheid kan bestaan of deze allemaal worden terugbetaald, wordt bij de berekening van de netto schuldquote onderscheid gemaakt door het kengetal zowel inclusief als exclusief de doorgeleende gelden te berekenen. Op die manier wordt duidelijk wat het aandeel van de verstrekte leningen in de exploitatie is en wat dat betekent voor de schuldenlast. De VNG hanteert een kritische waarde van 130%. Zowel de netto schuldquote inclusief als exclusief de doorgeleende gelden bevinden zich met 70,6% ruim onder deze grens. De gemeente bevindt zich hiermee in de categorie gemeenten met het laagste risico.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is om op langere termijn aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Deze ratio geeft de mate aan waarin de gemeentelijke bezittingen zijn betaald met eigen middelen. Anders gezegd: het aandeel van het eigen vermogen in het totaalvermogen. Hoe hoger de verhouding tussen het eigen vermogen en het totale vermogen, hoe gezonder de gemeente. Met een score van 16,4% behoren we tot de categorie gemeenten met een matig tot verhoogd risico.

Structurele exploitatieruimte

Dit financiële kengetal geeft aan hoe groot de structurele vrije ruimte binnen de vastgestelde begroting is. Zoals in de tabel weergegeven, is er vanaf de jaarschijf 2028 sprake van een positief saldo voor de structurele exploitatieruimte. De gemeente bevindt zich hiermee in de categorie gemeenten met een beheersbaar risico.

Kengetal grondexploitatie

Dit kengetal geeft weer hoe de waarde van de grondpositie (boekwaarde) zich verhoudt tot de totale geraamde baten. Dit kengetal heeft op zichzelf slechts een beperkte waarde. De relatie tussen vraag en aanbod van woningbouw of bedrijventerreinen, planning en andere factoren speelt hierbij eveneens een belangrijke rol. De boekwaarde van de grondvoorraden is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij verkoop. Dit kengetal laat al jaren een dalende trend zien, omdat steeds meer grondexploitaties worden afgesloten. De gemeente bevindt zich met een percentage van -0,1% in de categorie gemeenten met het laagste risico.

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht in hoe de belastingdruk in de gemeente zich verhoudt tot het landelijke gemiddelde. De ruimte die een gemeente heeft om haar belastingen te verhogen, wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Onder de woonlasten worden verstaan de OZB, de rioolheffing en de afvalstoffenheffing voor een woning met een gemiddelde waarde in de betreffende gemeente. De belastingcapaciteit scoort met 107,2% boven het landelijke gemiddelde. Het kengetal is daarmee hoger dan in de GB25. We vallen inmiddels in de groep gemeenten met een gemiddeld risico.

Voor het kengetal 'belastingcapaciteit' 2027 is het volgende van belang. Overeenkomstig de definitie die de regelgeving voorschrijft, wordt de Losserse geraamde belastingdruk over 2027 afgezet tegen de gemiddelde landelijke belastingdruk over 2026 (bron: Atlas van de lokale lasten 2026 van het Centrum voor Onderzoek van de Lagere Overheden (COELO)).

3.3. Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

De gemeente Losser beheert kapitaalgoederen zoals wegen, riolering, water, groen, gebouwen en afvalvoorzieningen. Deze voorzieningen zijn van groot belang voor de veiligheid, bereikbaarheid, leefbaarheid en duurzaamheid van de gemeente. Door planmatig beheer, onderhoud en tijdige vervanging worden deze kapitaalgoederen in stand gehouden en wordt kapitaalvernietiging voorkomen.

De raad heeft in juli 2013 de Nota Kapitaalgoederen Openbare Ruimte vastgesteld. Deze nota vormt het overkoepelende kader voor het beheer en onderhoud van de gemeentelijke kapitaalgoederen. Het streven is om een geactualiseerde nota ter vaststelling eind 2026 aan de gemeenteraad aan te bieden, met een mogelijke uitloop naar begin 2027. Per beheerdiscipline zijn daarnaast beheer- en beleidsplannen vastgesteld waarin het kwaliteitsniveau, de onderhoudsstrategie en de meerjarige maatregelen zijn uitgewerkt.

Onderhoud richt zich op het in stand houden van bestaande voorzieningen. Vervangingsinvesteringen worden opgenomen in de meerjarige investeringsplanning (MIP). Wanneer sprake is van herinrichting of kwaliteitsverbetering van de openbare ruimte zijn hiervoor afzonderlijke investeringskredieten nodig.

Op basis van de beschikbare inspecties en beheerplannen is deels sprake van achterstallig onderhoud. Voor zover onderhouds- of vervangingsachterstanden bestaan, worden deze bij de betreffende categorie kapitaalgoederen toegelicht.

Kwaliteitsniveaus

Voor het beheer van de openbare ruimte hanteert de gemeente kwaliteitsniveaus conform de Nota Kapitaalgoederen. De gewenste kwaliteitsniveaus verschillen naar functie en gebruiksintensiteit van het gebied. De onderstaande tabel heeft betrekking op de visuele kwaliteit van het dagelijks beheer van de openbare ruimte. Voor technische kapitaalgoederen gelden daarnaast specifieke normen, inspecties en wettelijke eisen.

Tabel: Kwaliteitsniveaus openbare ruimte

	Buiten bebouwde kom	Binnen bebouwde kom	Centrum Losser	Centrum de Lutte	Centrum Overdinkel
Verharding	C	C	B	B	B
Groen	B	B	B	B	B
Meubilair	B	B	B	B	B
Reiniging	B	B	B	B	B

De niveaus B en C zijn beeldkwaliteitsniveaus. Niveau B betreft een functioneel en verzorgd beeld met beperkte afwijkingen. Niveau C betreft een sober maar nog voldoende onderhoudsbeeld. Technische veiligheid en wettelijke zorgplichten blijven hierbij steeds randvoorwaardelijk.

Ontwikkelingen

De interne werkwijzen om de kapitaalgoederen in stand te houden zijn aan ontwikkeling onderhevig. In 2026 en 2027 wordt een begin gemaakt met een transitie naar meer datagedreven en risico gestuurd werken. Hiermee wil de gemeente beter kunnen sturen en afwegen op basis van kwaliteit, risico's, technische staat en financiële middelen. Hiermee

wordt ook de gemeenteraad beter in staat gesteld haar kaderstellende en controlerende taak vorm te geven.

Risico's

Momenteel spelen er de volgende risico’s bij het beheer van de kapitaalgoederen, zoals sterk stijgende kosten van bijvoorbeeld asfalt door geopolitieke ontwikkelingen. Ook wordt nog in kaart gebracht wat de technische staat is van onze bruggen (kunstwerken) en welke financiële consequenties dit heeft. Daarnaast lopen we soms tegen uitdagingen aan rondom de uitvoeringscapaciteit van aannemers en nutsbedrijven, waardoor projecten vertraagd worden.

Ook zijn er risico's als gevolg van klimaatverandering, waardoor bomen en andere groenelementen het zwaar hebben en/of afsterven. De Natuurherstelwet leidt tot nieuwe uitdagingen, evenals het behouden en versterken van de biodiversiteit. We passen ons beheer hierop aan om oplopende kosten in de toekomst te voorkomen.

Wegen

Beleidskader

Onder deze beheerdiscipline vallen wegen en verhardingen, openbare verlichting, recreatieve fietspaden, straatmeubilair en civieltechnische kunstwerken. Het beheer vindt plaats op basis van de Nota Kapitaalgoederen en de onderliggende beheerplannen.

Kwaliteitsniveau

Het beheer is gericht op het waarborgen van de verkeersveiligheid, bereikbaarheid en functionaliteit van de openbare ruimte. Wegen, verlichting, straatmeubilair en kunstwerken worden periodiek geïnspecteerd en onderhouden volgens de vastgestelde kwaliteitsniveaus. Bij vervangings- en reconstructieprojecten worden waar mogelijk kansen benut op het gebied van duurzaamheid, klimaatadaptatie en energiebesparing.

Financieel beeld

De budgetten voor dagelijks en groot onderhoud zijn opgenomen in de exploitatiebegroting. Vervangingsinvesteringen worden opgenomen in het MIP en integraal afgewogen binnen de planning- en controlcyclus.

Riolering en water

Beleidskader

Met de invoering van de Omgevingswet is het gemeentelijk rioleringsplan vervangen door het Water- en Rioleringsprogramma (WRP) 2025-2030, dat in 2026 is vastgesteld. Het WRP vormt het beleidsmatige en financiële kader voor de gemeentelijke watertaken. Daarnaast werkt de gemeente samen binnen Twents Waternet.

Kwaliteitsniveau

De gemeente geeft invulling aan haar wettelijke zorgplichten voor stedelijk afvalwater, hemelwater en grondwater. Het beheer is gericht op een doelmatig functionerend watersysteem dat bijdraagt aan een veilige, gezonde en klimaatbestendige leefomgeving.

Financieel beeld

De financiële gevolgen van beheer, onderhoud, vervanging en investeringen zijn opgenomen in het kostendekkingsplan dat onderdeel uitmaakt van het WRP. De uitvoering van de gemeentelijke watertaken wordt bekostigd via de rioolheffing. De bijbehorende lasten en baten zijn verwerkt in de exploitatiebegroting en meerjarenraming.

Groen en landschap

Beleidskader

Het beheer van groen en landschap vindt plaats binnen de kaders van de Nota Kapitaalgoederen, het Groenstructuurplan, het Groenbeleidsplan en de Uitgangspuntennota Groen en Biodiversiteit.

Kwaliteitsniveau

Het beheer is gericht op het in stand houden van een aantrekkelijke, veilige en duurzame openbare ruimte. Groen draagt bij aan de ruimtelijke kwaliteit, klimaatadaptatie, biodiversiteit en leefbaarheid van de gemeente. Bomen, plantsoenen, bermen en landschappelijke elementen worden planmatig beheerd en onderhouden. Daarbij wordt rekening gehouden met klimaatverandering, biodiversiteit en de instandhouding van waardevolle groenstructuren.

Financieel beeld

De budgetten voor dagelijks onderhoud zijn opgenomen in de exploitatiebegroting. Groot onderhoud en eventuele vervangingsinvesteringen worden betrokken bij de integrale afweging binnen het MIP. De beschikbare onderhoudsbudgetten zijn verwerkt in de exploitatiebegroting. Eventuele aanvullende investeringen worden via de reguliere begrotingscyclus (MIP) aan de raad voorgelegd.

Gemeentelijke gebouwen en vastgoed

Beleidskader

Het beheer van gemeentelijke gebouwen vindt plaats op basis van de Vastgoednota en de meerjarenonderhoudsplanning (MJOP/MOP). Daarnaast vormt de portefeuilleroutekaart voor verduurzaming het kader voor de verduurzamingsopgave van het gemeentelijk vastgoed.

Kwaliteitsniveau

Het onderhoud is gericht op het duurzaam in stand houden van de gemeentelijke gebouwen en het voorkomen van kapitaalvernietiging. Als uitgangspunt wordt minimaal conditieniveau 3 volgens de BOEI-methodiek gehanteerd. Waar mogelijk worden onderhoud en verduurzaming gecombineerd.

Financieel beeld

De benodigde middelen voor planmatig onderhoud zijn opgenomen in de meerjarenonderhoudsplanning, die is opgenomen in de exploitatie. Voor verduurzamingsmaatregelen worden tevens subsidiemogelijkheden benut. Nieuwe investeringen worden afzonderlijk aan de raad voorgelegd via de begroting of de Voorjaarsnota.

Afval

Beleidskader

De gemeente beheert de boven- en ondergrondse inzamelvoorzieningen voor huishoudelijke afvalstromen. Het onderhoud wordt grotendeels uitgevoerd via afspraken met Twente Milieu.

Kwaliteitsniveau

Het beheer is gericht op een betrouwbare en doelmatige inzameling van huishoudelijke afvalstoffen. De voorzieningen worden onderhouden, geïnspecteerd en waar nodig vervangen.

Financieel beeld

De kosten voor beheer en onderhoud zijn opgenomen in de dienstverleningsovereenkomsten met Twente Milieu. Vervangingen worden gedekt uit de voorziening vervanging containers. De kosten van beheer, onderhoud en vervanging worden gedekt uit de afvalstoffenheffing en zijn verwerkt in de begroting.

3.4. Financiering

Treasurybeleid

De Wet financiering decentrale overheden (Wet fido) geeft de kaders aan waarbinnen decentrale overheden de treasuryactiviteiten moeten uitvoeren. Het doel hiervan is de bevordering van een gezonde financiering, het bijdragen aan het behouden van een goede kredietwaardigheid en de handhaving van de positie van decentrale overheden op de kapitaalmarkt. Een belangrijke eis uit de Wet fido is dat de uitvoering van de treasuryfunctie uitsluitend de publieke taak dient en dat het beheer prudent (verstandig) dient te zijn.

Op 6 juli 2021 is het Treasurystatuut 2021 vastgesteld door de raad. Hierin is het beleidskader voor Losser inzake treasury opgenomen. In het statuut is de geldende wetgeving vertaald naar de gemeente. Zo is vastgelegd hoe de financiële risico's, zoals het renterisico (van vaste en vlottende schuld), het kredietrisico, het liquiditeitenrisico en het koersrisico, worden geminimaliseerd. Ook worden de verdeling van taken en bevoegdheden en de verantwoordingsrelatie inzake het treasurybeleid tussen de gemeente Enschede en de gemeente Losser vastgelegd. Conform artikel 20 van de Financiële verordening moet elke vijf jaar worden getoetst of het Treasurystatuut geactualiseerd moet worden. Dit is niet het geval. De raad is hierover geïnformeerd in oktober 2025.

Renterisicobeheer

Het renterisico wordt beperkt doordat de gemeente zeer terughoudend omgaat met het verstrekken van leningen en garanties. De gemeente Losser heeft geen leningen verstrekt, behalve starters- en blijversleningen. De uitvoering hiervan is ondergebracht bij het Stimuleringsfonds Nederlandse Gemeenten. Ook worden door de gemeente leningen verstrekt vanuit het Energiefonds Losser om lokale initiatieven mogelijk te maken die bijdragen aan het energieneutraal maken van Losser.

De uitstaande garantie op een geldlening is verstrekt aan de muziekschool in 1996. Hiervoor zijn geen zekerheden verkregen. Daarnaast is op grond van het besluit van 8 juli 2025 een garantie van € 700.000 aan SV Losser verstrekt. De risico's die hieruit voortvloeien zijn opgenomen in het weerstandsvermogen.

Losser neemt een achtervangpositie in bij het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) voor verstrekte leningen aan corporaties. De risico's hiervan zijn tot op heden ingeschat op nihil. Het WSW bezit namelijk de hoogste classificering van kredietwaardigheid (de zogenaamde AAA-rating), waardoor aanspraak op de verstrekte achtervang niet zal voorkomen. Deze achtervangpositie heeft derhalve geen financieel effect op de begroting.

Ook staat Losser in de achtervang voor het Waarborgfonds Eigen Woningen (WEW), dat de Nationale Hypotheek Garantie (NHG) verstrekt aan particulieren. Vanaf 1 januari 2011 staat het rijk garant voor 100% van de NHG. De uitstaande achtervang bedraagt 50% van de vóór 1 januari 2011 verstrekte NHG. De omvang hiervan daalt jaarlijks door de gedane aflossingen.

Omslagrente

In onderstaande tabel is de berekening van de omslagrente conform de voorschriften vanuit het BBV opgenomen.

Tabel: Berekening omslagrente (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	2027	2028	2029	2030
Externe rentelasten korte en lange financiering	1.300	1.489	1.392	1.358
Externe rentebaten (o.a. rente personeelshypotheken)	-31	-31	-29	-28
Totaal door te rekenen externe rente	***1.269***	***1.459***	***1.363***	***1.330***
Rente aan grondexploitaties (omslagrente)	3	0	0	-2
Rente projectfinanciering (Kulturhus)	-19	-19	-17	-16
Saldo toe te rekenen externe rente	***1.253***	***1.440***	***1.346***	***1.313***
Rente over eigen vermogen	0	0	0	0
Rente over voorzieningen	0	0	0	0
Toe te rekenen rente	***1.253***	***1.440***	***1.346***	***1.313***
Toegerekende rente aan boekwaarden	1.103	1.186	1.413	1.458
Renteresultaat rente	***-150***	***-254***	***67***	***145***
Boekwaarde cf. geprognosticeerde balans	88.212	91.212	94.212	97.212
Omslagrente - niet afgerond	1,25%	1,30%	1,50%	1,50%

De omslagrente komt onafgerond uit op 1,58%. Conform de BBV-regelgeving mag deze binnen een marge van 0,5% worden afgerond. De omslagrente voor 2027 ronden we daarom af naar 1,5%. De rente is daardoor gestegen ten opzichte van 2026.

Renteresultaat

Het begrote renteresultaat voor 2027 komt uit op € 254.000 negatief.

In het renteresultaat is gerekend met hogere rentepercentages ten opzichte van 2026 voor zowel de kortlopende als nieuwe langlopende leningen. Hierin is voor de korte rente niet de recente verdere stijging opgenomen vanuit de verder gestegen inflatie als gevolg van de hogere olieprijzen. In de Voorjaarsnota 2027 zal in de actualisatie worden bezien of sprake blijft van hogere rentelasten voor 2028 en volgende jaren.

Kasgeldlimiet

Voor het beperken van de renterisico's is in de Wet fido ook een norm voor de kortlopende schulden opgenomen: de kasgeldlimiet. De kasgeldlimiet is het bedrag dat de gemeente als gemiddelde netto vlottende schuld (vlottende schulden minus vlottende middelen) maximaal mag hebben.

Uit de onderstaande tabel blijkt dat de gemeente in het eerste en tweede kwartaal van 2027 de limiet naar verwachting zal overschrijden. Nadat in het tweede kwartaal nieuwe financiering wordt aangetrokken, blijft de gemeente binnen de limiet gedurende de rest van 2027. De korte rente is lager dan de rente voor nieuwe langlopende leningen. De maximaal beschikbare ruimte, inclusief de toegestane overschrijding gedurende twee kwartalen, zal daarom worden benut om de rentelasten te minimaliseren.

Tabel: Berekening kasgeldlimiet (bedragen x € 1.000)

	Berekening kasgeldlimiet (x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
1.	Begrotingstotaal (grondslag van berekening kasgeldlimiet)	85.329	84.074	83.434	85.529
2.	Vastgesteld percentage	0,085	0,085	0,085	0,085
3.	Kasgeldlimiet (1.x 2.)	7.253	7.146	7.092	7.270

Renterisiconorm

In de Wet fido is bepaald dat de gemeente binnen de renterisiconorm moet blijven. Het uitgangspunt van de renterisiconorm is het beheersen van de renterisico's op de langlopende schulden (schulden met een looptijd van één jaar of langer). Dit gebeurt door het aanbrengen van spreiding in de looptijden van de leningen. Hiermee wordt voorkomen dat een groot deel van de leningen tegelijk opnieuw moet worden afgesloten, met het risico van snel oplopende rentelasten.

De renterisiconorm beoogt in de kern dat de jaarlijkse aflossingen en renteherzieningen in totaal niet meer dan 20% van de totale begroting van baten en lasten mogen bedragen. Uit de onderstaande tabel blijkt dat de gemeente Losser in de komende jaren de norm niet zal overschrijden.

Tabel: Berekening renterisiconorm (bedragen x € 1.000)

	Berekening renterisiconorm (x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
1.	Begrotingstotaal	85.329	84.074	83.434	85.529
2.	Vastgesteld percentage	0,2	0,2	0,2	0,2
3.	Renterisiconorm (1. x 2.)	17.066	16.815	16.687	17.106
4.	Aflossingen	-2.886	-4.386	-3.786	-3.786
5.	Ruimte onder renterisiconorm (3. - 4.)	19.952	21.201	20.473	20.892

Beleidsvoornemens treasuryfunctie

In 2027 gaat de treasuryfunctie de bestaande acties continueren:

- De rente voor kortlopende en langlopende leningen is flink gestegen na de aanvallen op Iran. Daarom is het minimaliseren van het aantrekken van nieuwe leningen van belang om de rentelasten te beperken. Om nieuwe financiering zo optimaal mogelijk aan te trekken, is goed inzicht nodig in de verwachte uitgaven, met name die voor investeringen. Zo wordt niet te veel of te duur geleend.
- Vanuit de doelstelling om de rentelasten te minimaliseren of de rentebaten te maximaliseren, worden de bankstanden actief gemonitord. De te betalen rente over een negatieve bankstand is opgelopen door de hoge inflatie als gevolg van de hoge olieprijzen. Om het banksaldo tijdelijk aan te vullen, worden kasgeldleningen aangetrokken die een lager rentepercentage hebben dan de huidige rente voor rood staan.

Limieten 2027

In de treasuryparagraaf worden jaarlijks de limieten voor het opnemen van kredieten in rekening-courant, het uitzetten van tijdelijk overtollige geldmiddelen en het aantrekken van langlopende geldleningen vastgesteld. De raad stelt hiermee de grenzen vast waarbinnen het college in 2027 kan financieren.

De limieten voor 2027 zijn:

- De limiet voor het opnemen van krediet in rekening-courant bedraagt 110% van de maximaal benodigde vlottende schuld zoals opgenomen in het onderdeel kasgeldlimiet. De limiet bedraagt derhalve € 19,5 miljoen in 2027. Deze limiet geeft aan hoeveel maximaal kortlopend gefinancierd kan worden. De Wet fido geeft ruimte om deze limiet twee kwartalen achtereen te overschrijden. Zoals al vermeld, wordt hiervan gebruikgemaakt als de rente voor kort geld lager is dan die voor lang geld.
- De limiet voor het uitzetten van tijdelijk overtollige middelen bedraagt € 0,640 miljoen voor het jaar 2027. Deze limiet is gelijk aan het zogenaamde drempelbedrag dat geldt vanuit het verplichte schatkistbankieren. Het drempelbedrag bedraagt 0,75% van het begrotingstotaal. De gemeente mag tot maximaal deze limiet overtollige middelen uitzetten. De resterende overtollige middelen dienen verplicht bij de schatkist te worden ondergebracht. Het is overigens niet waarschijnlijk dat er overtollige middelen zijn om uit te zetten.
- De limiet voor het aantrekken van langlopende leningen wordt voor 2027 vastgesteld op € 10 miljoen. Hiermee kan de ingeschatte financieringsbehoefte voor 2027 worden ingevuld en is het mogelijk om eventueel vroegtijdig financieringen af te sluiten voor de komende jaren, mocht de renteontwikkeling hiertoe aanleiding geven.

3.5. Bedrijfsvoering

Bedrijfsvoering als basis voor de uitdagingen van vandaag en morgen

De gemeente Losser werkt aan een krachtige gemeente die dichtbij inwoners staat en goed is voorbereid op de uitdagingen van vandaag en morgen. Een toegankelijke, betrouwbare en uitvoerbare bedrijfsvoering vormt daarvoor de basis. Door mensen, middelen, informatie en processen goed te organiseren ondersteunen we bestuur en organisatie bij het realiseren van maatschappelijke opgaven en het leveren van goede dienstverlening.

Bedrijfsvoering gaat daarbij niet alleen over de interne organisatie. Het gaat ook over het vermogen om afspraken na te komen, zorgvuldig om te gaan met publieke middelen en keuzes te maken die uitvoerbaar en toekomstbestendig zijn. In een relatief compacte organisatie vraagt dit om samenwerking, duidelijke verantwoordelijkheden en een goede verbinding tussen beleid, uitvoering en ondersteuning. Zo draagt de bedrijfsvoering bij aan een gemeente die toegankelijk is voor inwoners, betrouwbaar werkt en haar ambities waar kan maken.

Organisatie en personeel

De organisatie ontwikkelt zich verder naar een manier van werken waarin maatschappelijke opgaven centraal staan. Steeds vaker vragen vraagstukken om samenwerking over teams en vakgebieden heen. Daarom brengen we kennis, capaciteit en middelen beter samen rondom de doelen die we willen bereiken. Dit versterkt de samenhang tussen beleid, uitvoering en bedrijfsvoering en vergroot de slagkracht van de organisatie.

Losser kiest voor korte lijnen, eigenaarschap dichtbij de uitvoering en samenwerking over organisatieonderdelen heen. Hierdoor kunnen signalen uit de samenleving snel worden opgepakt en vertaald naar passende oplossingen. Daarbij blijft aandacht bestaan voor duurzame inzetbaarheid, vakmanschap, leiderschap en de ontwikkeling van medewerkers. In een krappe arbeidsmarkt blijft het aantrekken, ontwikkelen en behouden van medewerkers een belangrijke opgave. Door bewust om te gaan met capaciteit en middelen blijft de organisatie wendbaar, toegankelijk en toekomstbestendig.

Communicatie

Communicatie draagt bij aan het vertrouwen tussen bestuur, organisatie en samenleving. De gemeente werkt aan communicatie die begrijpelijk, toegankelijk en transparant is. Inwoners, ondernemers, verenigingen en maatschappelijke partners worden tijdig geïnformeerd over ontwikkelingen in de gemeente en over de keuzes die daarbij worden gemaakt.

Losser kent een sterke samenleving waarin dorpsraden, verenigingen, vrijwilligers en maatschappelijke organisaties een belangrijke rol spelen. Communicatie ondersteunt deze verbinding door inwoners actief te betrekken bij ontwikkelingen en initiatieven die hun leefomgeving raken. De komende periode ligt de nadruk op duidelijke dienstverlening, het versterken van bewonersbetrokkenheid, toegankelijke communicatie en het verantwoord toepassen van data en AI. Zo draagt communicatie bij aan een gemeente die dichtbij haar inwoners staat en helder is over wat zij doet en waarom.

Inkoop en contractmanagement

De gemeente werkt verder aan de professionalisering van inkoop en contractmanagement. Daarbij ligt de nadruk op eenduidigheid, rechtmatig en doelmatig inkopen, duidelijke afspraken met leveranciers en het actief beheersen van contractuele, financiële en organisatorische risico’s.

Door beter inzicht in contracten, verplichtingen, prestaties en looptijden kan tijdig worden gestuurd op verlenging, vervanging of beëindiging van overeenkomsten. Ook wordt nadrukkelijker gekeken naar leverancierspresteties en naar de mate waarin contracten blijven aansluiten bij de behoeften van de organisatie.

Dienstverlening

Goede dienstverlening is een belangrijke voorwaarde voor een toegankelijke gemeente. Inwoners en ondernemers mogen rekenen op duidelijke informatie, begrijpelijke communicatie en een zorgvuldige afhandeling van hun vragen en verzoeken. De gemeente werkt daarom aan de verdere verbetering van haar dienstverlening, zowel digitaal als persoonlijk.

Daarbij wordt continu gekeken hoe processen eenvoudiger, klantvriendelijker en efficiënter kunnen worden ingericht. Digitale mogelijkheden worden benut waar dat meerwaarde biedt, terwijl persoonlijke dienstverlening beschikbaar blijft voor situaties waarin dat nodig is. Zo werken we aan een dienstverlening die aansluit bij de verwachtingen van inwoners en tegelijkertijd uitvoerbaar blijft voor de organisatie.

Met de vernieuwde receptie en publieksbalies in ’t Lossers hoes beschikt de gemeente over een toekomstbestendige publieksvoorziening die voldoet aan de huidige eisen ten aanzien van veiligheid, privacy en toegankelijkheid. Hiermee wordt zowel de kwaliteit van de dienstverlening aan inwoners als de ondersteuning van de medewerkers van Burgerzaken verder versterkt.

Geovisie en ruimtelijke informatie

Steeds meer maatschappelijke opgaven hebben een ruimtelijke component, zoals woningbouw, bereikbaarheid, duurzaamheid, klimaatadaptatie en gebiedsontwikkeling. Om deze opgaven goed te kunnen volgen en aan te sturen, investeert de gemeente verder in de uitvoering van de Geovisie en het beter toegankelijk maken van ruimtelijke informatie. Door geografische gegevens te verbinden met beleids-, uitvoerings- en managementinformatie ontstaat meer inzicht in ontwikkelingen, kansen en risico’s binnen de gemeente. Dit ondersteunt integrale afwegingen, datagedreven sturing en een doelgerichte inzet van mensen en middelen. Daarmee levert ruimtelijke informatie een belangrijke bijdrage aan de kwaliteit van besluitvorming en de uitvoeringskracht van de organisatie.

Wet open overheid (Woo)

We werken aan begrijpelijke en toegankelijke dienstverlening die beter aansluit bij de behoeften van inwoners. De Wet open overheid draagt eraan bij dat informatie beter beschikbaar komt. We breiden de actieve openbaarmaking verder uit en professionaliseren de afhandeling van Woo-verzoeken. Tegelijkertijd zien we dat het groeiende aantal verzoeken de druk op de organisatie vergroot. We bereiden ons voor op de invoering van de nieuwe Archiefwet en zorgen ervoor dat overheidsinformatie duurzaam toegankelijk, beschikbaar en betrouwbaar blijft. Daarmee ondersteunen we transparantie, goed onderbouwde besluiten en het lerend vermogen van de organisatie.

Digitalisering en systemen

Digitalisering ondersteunt een toegankelijke dienstverlening en een efficiënte bedrijfsvoering. De gemeente werkt aan het verder moderniseren en standaardiseren van systemen, processen en gegevens. Hiermee worden werkzaamheden eenvoudiger, verbetert de kwaliteit van informatie en ontstaat meer ruimte voor ondersteuning van inwoners, bestuur en organisatie.

Digitale dienstverlening moet voor inwoners eenvoudig, betrouwbaar en veilig zijn. Tegelijkertijd blijft persoonlijke dienstverlening beschikbaar waar dat nodig is. Daarbij blijft aandacht bestaan voor privacy, informatiebeveiliging, cybersecurity en digitale weerbaarheid. Nieuwe technologie wordt toegepast wanneer deze aantoonbaar bijdraagt aan betere dienstverlening, doelmatiger werken en een uitvoerbare organisatie.

Een belangrijk onderdeel hiervan is het programma BASE (Bedrijfsvoering Applicaties Samen Enschede). Via dit programma worden de bedrijfsvoering systemen voor financiën, personeel en organisatie en inkoop vernieuwd. Er worden processen verder geharmoniseerd en wordt de kwaliteit van managementinformatie verbeterd.

Informatiehuishouding

Een betrouwbare overheid vraagt om een informatiehuishouding die op orde is. Daarom werkt de gemeente verder aan de professionalisering van het informatiebeheer. Met informatiebeheerplannen per organisatieonderdeel brengen we gericht in beeld waar verbeteringen nodig zijn en welke stappen realistisch en uitvoerbaar zijn. Daarbij ligt de nadruk onder meer op de ordening en vindbaarheid van informatie, eigenaarschap, bewaartermijnen, digitale archivering en duurzame toegankelijkheid.

Deze ontwikkeling wordt nadrukkelijk in samenhang bekeken met andere veranderingen in de digitale werkomgeving, zoals de verdere inrichting van M365 en de ontwikkeling van zaakgericht werken. Deze trajecten hebben grote invloed op de manier waarop informatie wordt vastgelegd, beheerd en teruggevonden. Daarom worden verbeteringen gefaseerd en in samenhang doorgevoerd.

Zo werken we stapsgewijs aan een informatiehuishouding die de dagelijkse uitvoering ondersteunt en tegelijkertijd bijdraagt aan transparantie, verantwoording en het voldoen aan wettelijke verplichtingen, waaronder de Archiefwet en de Woo.

Sturing en control

Sturing en control ondersteunen bestuur en organisatie bij het maken van afgewogen en uitvoerbare keuzes. Door beter inzicht te bieden in prestaties, capaciteit, risico's en financiële ontwikkelingen ontstaat een steviger basis voor besluitvorming.

Betrouwbare informatie, goede datakwaliteit en uniforme werkwijzen zijn daarbij belangrijke randvoorwaarden. Hiermee wordt zichtbaar welke resultaten worden bereikt, welke middelen daarvoor beschikbaar zijn en welke keuzes nodig zijn om ambities uitvoerbaar te houden.

Het coalitieakkoord benadrukt dat niet alles tegelijk kan en dat keuzes realistisch, betaalbaar en uitvoerbaar moeten zijn. Sturing en control ondersteunen deze afwegingen door inzicht te geven in de samenhang tussen ambities, beschikbare middelen en uitvoeringskracht. Zo draagt sturing en control bij aan een financieel gezonde gemeente en aan het realiseren van doelen die ook op langere termijn haalbaar blijven.

Huisvesting

De gemeentelijke huisvesting wordt verder afgestemd op de manier van werken van de organisatie. Daarbij ligt de nadruk op efficiënt gebruik van gebouwen, duurzaamheid, flexibiliteit en kostenbeheersing.

Door beschikbare ruimte beter te benutten en investeringen zorgvuldig af te wegen blijft de huisvesting aansluiten bij de behoeften van medewerkers en organisatie. Hiermee wordt een toegankelijke en doelmatige werkomgeving ondersteund.

Rechtmatigheid

De gemeente borgt de rechtmatigheid van haar handelen door middel van interne beheersing en controle. Hiermee wordt gestuurd op naleving van wet- en regelgeving, het beheersen van risico's en een zorgvuldige besteding van publieke middelen.

Een goede interne beheersing ondersteunt een betrouwbare overheid die transparant verantwoording aflegt over haar handelen. Het college legt hierover verantwoording af via de rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening. Daarmee wordt invulling gegeven aan een bedrijfsvoering die betrouwbaar, controleerbaar en uitvoerbaar is.

3.6. Verbonden partijen

Inleiding

Vanwege de bestuurlijke, beleidsmatige en/of financiële belangen en mogelijke risico's is het gewenst dat in de begroting aandacht wordt besteed aan derdenrechtspersonen waarmee de gemeente een band heeft. Voor deze begrotingsparagraaf ligt het criterium daarvoor bij de vraag of de gemeente bij deze partijen een bestuurlijk en financieel belang heeft. Het gaat dan concreet om deelnemingen (vennootschappen), gemeenschappelijke regelingen, stichtingen en verenigingen. Onder bestuurlijk belang wordt in dit verband verstaan: het hebben van een zetel in het bestuur of het hebben van stemrecht. Met financieel belang wordt bedoeld dat de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld die achtergesteld zijn in geval van faillissement van de verbonden partij en/of dat financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op de gemeente.

Beheer verbonden partijen

In het door de gemeenteraad vastgestelde *Beleidskader verbonden partijen* wordt verder ingegaan op de rol van de raad met betrekking tot verbonden partijen. Hiermee kan de raad invulling geven aan zijn toezichthoudende rol. De gemeente houdt de eindverantwoordelijkheid voor het realiseren van de beoogde doelstellingen. Kernvragen zijn of de doelstellingen van de verbonden partijen nog steeds overeenstemmen met die van de gemeente en of de gemeentelijke doelstellingen via de verbonden partijen worden gerealiseerd.

Het tweede belang betreft het budgettaire beslag, de financiële risico's die de gemeente bij verbonden partijen loopt en de daaruit voortvloeiende budgettaire gevolgen. De gemeente moet steeds de afweging maken welke aanpak de beste garantie biedt dat de taak wordt uitgevoerd op de manier die de gemeente voor ogen staat. De gemeente moet ook afwegen op welke manier zij voldoende inhoudelijk en financieel toezicht kan houden op de uitvoering van een taak.

Voor 2026/2027 is een actualisatie van dit *Beleidskader verbonden partijen* voorzien.

Tabel: Verbonden partijen 2027

Naam en vestigingsplaats	Bestuurlijk belang	Financieel belang	Risico's en kansen
Samen Twente (Enschede)	Alle betrokken gemeenten zijn vanaf 8 juli 2021 met één lid vanuit het college vertegenwoordigd in het algemeen bestuur. Dit lid heeft ook een plaatsvervanger. De gemeente Losser wordt in het algemeen bestuur vertegenwoordigd door wethouder Temmink, met wethouder Sligman als plaatsvervangend lid.	In de begroting van Samen Twente wordt het geraamde bedrag van de gemeente opgenomen en in de jaarrekening wordt het werkelijk verschuldigde bedrag van de gemeente vastgesteld. De bijdrage is afhankelijk van het aantal inwoners. De gemeentelijke bijdrage voor 2027	De uitgaven van Samen Twente moeten in de pas blijven lopen met de gemeentelijke financiële mogelijkheden. in 2026/2027 volgt de uitvoering van de resultaten van de kerntakendiscussie. De Prioritaire Agenda Jeugd wordt vanaf 2028 in de begroting opgenomen.

		is begroot op € 1.719.510,-	
GR Recreatieschap Twente (Enschede)	De GR Recreatieschap is per 1 januari 2022 gestart. De betrokken gemeenten zijn in het bestuur vertegenwoordigd met één lid. De gemeente Losser wordt vertegenwoordigd door wethouder Temmink, met wethouder Sligman als plaatsvervanger.	De gemeentelijke bijdrage aan het Recreatieschap Twente voor 2026 bedraagt € 160.380,-	Een gewijzigde visie op en investeringen in de recreatieparken kan leiden tot een wijziging in de financieringssystematiek en daarmee een hogere gemeentelijke bijdrage.
Bestuursovereenkomst Sociaal Economische Structuurversterking	Deze bestuursovereenkomst beschrijft de samenwerking tussen de Twentse gemeenten voor het versterken en verbreden en het uitzetten van een gezamenlijke koers van en voor de sociaal economische structuur van Twente. In het bestuurlijk overleg wordt gezamenlijk de inbreng in het bestuur van de Stichting Twenteboard voorbereid, afgestemd en teruggekoppeld. Daarnaast wordt overleg gevoerd en afgestemd over het lobbyen van de gemeenten bij provincie, Rijk, de Europese Unie en andere (semi)overheden en haar organisaties ten behoeve van de sociaal economische structuurversterking en andere door het bestuurlijk overleg gekozen onderwerpen. De gemeente Losser wordt in de dit overleg vertegenwoordigd door burgemeester Diepemaat, met wethouder Sligman als vervanger.	De bijdrage van 2027 wordt € 11,60 per inwoner.	
Stadsbank Oost Nederland (Enschede)	Elke gemeente wordt in het algemeen bestuur vertegenwoordigd door een door het college van	De gemeente Losser is afnemer van producten schuldhulpverlening	Er worden halfjaarlijks evalutiegesprekken gehouden.

	burgemeester en wethouders aan te wijzen vertegenwoordiger. Het dagelijks bestuur bestaat uit 8 leden, waarin in ieder geval zitting hebben de AB-leden uit de gemeenten Almelo, Hengelo en Enschede. De voorzitter wordt door het AB uit zijn midden aangewezen. De gemeente Losser wordt in het Algemeen bestuur vertegenwoordigd door wethouder Temmink. Wethouder Sligman is plaatsvervanger. Elk lid heeft in de vergadering van het algemeen bestuur één stem.	van de gemeenschappelijke regeling voor een bedrag van € 248.758 (inclusief additionele dienstverlening).	
Crematoria Twente (Enschede)	OLCT is een collegeregeling. Er is een algemeen bestuur waarin alle betrokken gemeenten met elk een lid - benoemd door het college van een deelnemende gemeente uit zijn midden. Het dagelijks bestuur bestaat uit vijf leden, die door het AB uit zijn midden worden benoemd met dien verstande dat drie van de vijf zetels worden ingenomen door leden van de deelnemende gemeenten, waarvan het inwoneraantal op 1 januari van het jaar waarin de keuze plaats vindt, minder is dan 40.000. De gemeente Losser wordt in het algemeen bestuur vertegenwoordigd door wethouder Scholten. Wethouder Temmink is plaatsvervanger.	Crematoria Twente / Oost Nederland B.V. keert jaarlijks dividend uit aan OLCT, die het dividend aan de deelnemende gemeenten uitkeert naar rato van het aantal crematies van ingezetenen. In 2026 heeft de gemeente Losser € 19.504 ontvangen aan winstuitkering. Voor 2027 is in de begroting een winstuitkering van € 350.000 (totaal) opgenomen. Dit is de nieuwe beleidslijn.	De risico's voor Crematoria Twente zijn voornamelijk financieel. De verduurzaming van het crematieproces brengt kosten met zich mee.
Veiligheidsregio Twente (Enschede)	De Veiligheidsregio Twente is een rechtspersoonlijkheid bezittend openbaar lichaam, bestaande uit een	De aangesloten gemeenten betalen voor 2027 hun verplichte bijdrage naar een door het	De bijdrage van de gemeente is afhankelijk van het behaalde resultaat van de VRT. Dit kan

	algemeen bestuur, waarin elke gemeente is vertegenwoordigd door de burgemeester en een dagelijks bestuur bestaande uit vijf leden. Besluitvorming in het algemeen bestuur vindt plaats bij gewone meerderheid. Echter bij de vaststelling van de begroting en rekening beschikt het lid over het aantal stemmen dat wordt bepaald door het aantal inwoners. De burgemeester wordt in het algemeen bestuur vervangen door de loco-burgemeester.	algemeen bestuur vastgestelde systematiek. De bijdrage van Losser bedraagt € 2.034.867.	van invloed zijn op de gemeentelijke bijdrage.
Omgevingsdienst Twente (Almelo)	Burgemeester Diepemaat maakt deel uit van het algemeen bestuur met als plaatsvervanger wethouder Sligman.	De Losserse bijdrage voor het jaar 2027 bedraagt € 739.000,-.	
Gemeentelijk Belastingkantoor Twente (Hengelo)	Wethouder Scholten maakt deel uit van het algemeen bestuur. Zijn plaatsvervanger is wethouder Temmink. De stemverhouding in het algemeen bestuur is verdeeld naar rato van het aantal deelnemers. Iedere deelnemer met meer dan 100.000 inwoners heeft zes stemmen, met meer dan 50.000 inwoners vier stemmen en met minder dan 50.000 inwoners twee stemmen.	De gemeentelijke bijdrage wordt bepaald aan de hand van tariefdifferentiatie. Bij tariefdifferentiatie worden tarieven per verdeelsleutel vastgesteld en de deelnemende gemeente betaalt naar rato voor het aantal "verdeelsleutels" dat is afgenomen. Verschuivingen in aantallen of wijzigingen in het tarief van een verdeelsleutel ten opzichte van voorgaand jaar kunnen er in resulteren dat de onderlinge verhoudingen tussen	Het GBT voert drie keer per jaar een risico-inventarisatie uit, waarbij alle risico's worden benoemd. Eventuele calamiteiten kunnen van invloed zijn op de bijdragen van de verschillende deelnemers. De Losserse bijdrage voor 2027 is € 670.781.

		gemeentelijke bijdragen veranderen.	
Vennootschappen en corporaties			
Bank Nederlandse Gemeenten (Den Haag)	Het aandeel van de gemeente Losser bedraagt 0,03%.	De gemeente bezit 17.550 aandelen à € 2,50. De dividendopbrengst over 2025 bedroeg € 21.067,33.	De gemeente loopt het risico minder inkomsten te ontvangen door teruglopende dividendopbrengsten.
Enexis Holding N.V. (Den Bosch)	Het aandeel van de gemeente Losser bedraagt 0,014%. In 2016 is een deel van de aandelen verkocht.	De gemeente Losser bezit 21.310 aandelen, waar jaarlijks dividend over wordt uitgekeerd. Het dividend over 2025 was € 14.236,83	De gemeente loopt het risico minder inkomsten te ontvangen door teruglopende dividendopbrengsten in verband met de energietransitie. Het dividendbeleid is hierop aangepast.
Twente Milieu (Enschede)	De gemeente heeft een zeggenschap van 4,3% in NV Twente Milieu. De directeuren en commissarissen worden benoemd, geschorst en ontslagen door de algemene vergadering van aandeelhouders. Voor de periode 2024-2027 is een nieuwe meerjarenstrategie door de aandeelhouders vastgesteld. Wethouder Scholten vertegenwoordigd de gemeente Losser in de Aandeelshoudersvergadering.	De gemeente Losser bezit 4,3% van de aandelen. Twente Milieu keert geen dividend uit. Bij een positief jaarresultaat en een solvabiliteit van 25% wordt het dividend verrekend in de kostprijs van het product of de geleverde dienst.	
Twence (Hengelo)	Losser heeft 5,04 % van de gewone aandelen van Twence. Vanwege de sterk inhoudelijke inbreng wordt de gemeente Losser in de Algemene vergadering van aandeelhouders vertegenwoordigd door de vakinhoudelijke wethouder. Twence heeft haar strategie vastgelegd in het 'Strategisch beleidsplan Twence 2024-2027'.	Losser heeft 40.601 aandelen à € 1 in bezit. Er wordt een dividenduitkering en een borgstellingsprovisie ontvangen. Over 2024 is een bedrag van € 399.585 aan dividend ontvangen.	Losser heeft in 2024 het aandelenbezit uitgebreid.
Wadinko (Zwolle)	Het aandeel van de	De gemeente	De gemeente loopt

	gemeente Losser in de onderneming bedraagt 2,3%	Losser bezit 55 aandelen van de in totaal 2.389 aandelen. Het dividend is afhankelijk van het resultaat van de onderneming. Losser heeft over 2025 een bedrag van € 34.533 ontvangen.	het risico minder inkomsten te ontvangen door teruglopende dividendopbrengsten.
Dimpact (Enschede)	Dimpact is een coöperatieve vereniging met veertig deelnemers (gemeenten), gericht op het verbeteren en moderniseren van publieke dienstverlening aan inwoners en bedrijven. De gemeente wordt in de ledenvergadering vertegenwoordigd door de burgemeester.	Voor de afname van de verschillende producten is voor 2027 een bedrag van € 217.869 geraamd.	
Overige verbonden partijen (bestuursovereenkomst)			
Euregio (Enschede-Gronau)	De Euregio is een samenwerkingsverband van 129 Nederlandse en Duitse gemeenten, steden en (Land)Kreise. De Euregio heeft een Algemeen Bestuur, een Euregioraad en een dagelijks bestuur. Losser heeft twee vertegenwoordigers in het Algemeen Bestuur (de raadsleden mevrouw Horstman en de heer Stienstra) en één vertegenwoordiger in de Euregioraad (de heer Stienstra).	De gemeente Losser betaalt vanaf 1 januari 2016 een lidmaatschapsbijdrage van € 0,29 per inwoner.	

Tabel: Financiële kengetallen per verbonden partij

Naam en vestigingsplaats	Eigen vermogen begin 2027	Eigen vermogen eind 2027	Vreemd vermogen begin 2027	Vreemd vermogen eind 2027	Verwacht jaarresultaat 2027
Samen Twente (Enschede)	€ 3.447 miljoen	€ 3.455 miljoen	€ 19.976 miljoen	€ 18.166 miljoen	0
GR Recreatieschap (Enschede)	€ 2,491 miljoen	€2,374 miljoen	€ 4,272 miljoen	€ 4,685 miljoen	0
Bestuursovereenkomst Sociaal Economische Structuurversterking (Enschede, 2025)	€ 36.306	€ 35275	€ 10,3 milj.	€ 11,779 milj.	-1032
Stadsbank Oost Nederland (Enschede)	€ 2,347 milj.	€ 1,786 miljoen	€ 9,388 miljoen	€ 7,923 miljoen	0
Crematoria Twente (Enschede)	€ 2,578 miljoen	2,573 miljoen	nihil	nihil	€ 34.390
Veiligheidsregio Twente (Enschede)	€ 3,038miljoen	€ 3,083 miljoen	€ 82,073 miljoen	€ 89,073 miljoen0	0
Omgevingsdienst Twente (Almelo)	€ 902.000	€ 902.000	€ 1.807 miljoen	€ 1,527 miljoen	nihil
Gemeentelijk Belastingkantoor Twente (Hengelo)	€ 826.000	€ 846.000	€ 9,601miljoen	€ 8,966miljoen	-
Vennootschappen en corporaties					
Bank Nederlandse Gemeenten (Den Haag, over 2025)	€ 4.468 milj.	€ 4.554 milj	€ 123.614 milj.	€ 110.701. milj	€ 172 milj.
Enexis Holding N.V. (Den Bosch, 2025)	€ 5.538 milj.	€ 5.811 milj	€ 5.945 milj.)	€ 7.627 milj.	€ 400 milj.
Twente Milieu (Enschede, 2025)	€ 13,518 milj.	€ 14,014 milj.	€ 18,995 milj.	€ 19,612 milj.	€ 495.533
Twence (Hengelo, 2025)	€ 166,2 milj.	€ 173,8 milj	121,3 milj.	105,4 milj.	15,1 milj.
Wadinko (Zwolle, over 2025)	€ 85.006 milj.	€ 86.958 milj.	10.248 milj	10,423 milj.	3,4 milj.
Dimpact (Enschede, over 2025)	€ 702.836	€ 880.390	7.557 milj	6.134 milj.	€ 177.527
Overige verbonden partijen (bestuursovereenkomst)					
Euregio (Enschede-Gronau) (over 2024)	€ 2,540 miljoen	€ 2,611miljoen	29,2 milj	38,7 milj	€ -37.088

Risico-inventarisatie

De gemeente Losser heeft zich in 2022 aangesloten bij Naris, een programma waarmee de risico's van de verschillende verbonden partijen kunnen worden geïnventariseerd. De

gemeente Losser werkt daarin samen met de gemeenten Enschede, Hengelo, Almelo, Tubbergen en Dinkelland.

Tabel: Algemeen bestuurlijke belangen en risico's per verbonden partij.

Naam verbonden partij	Score Naris	Risicoscore	Financieel belang	Totaal risico
Veiligheidsregio Twente	26,3	Hoog	Hoog	Hoog
Bestuurlijk overleg SES/Twenteboard	28,11	Hoog	Hoog	Hoog
Samen Twente	23,48	Midden	Hoog	Hoog
Twence	20,44	Laag	Hoog	Midden
Stadsbank Oost Nederland	20,79	Midden	Midden	Midden
OLCT	26,18	Midden	Laag	Midden
Recreatieschap	23,12	Midden	Laag	Laag
GBTwente	21,82	Laag	Gemiddeld	Midden
Omgevingsdienst Twente	21,91	Midden	Gemiddeld	Midden
Twente Milieu	18,22	Laag	Midden	Midden
Wadinko	25,59	Midden	Laag	Laag
Euregio	26,76	Midden	Laag	Midden
Enexis	19,56	Laag	Laag	Laag
Bank Nederlandse Gemeenten	20,11	Laag	Laag	Laag
Dimpact	26,33	Midden	Laag	Laag

Een hoge risicoscore leidt tot meer aandacht voor de betreffende verbonden partij door het volgen van de financiële en inhoudelijke ontwikkelingen (begroting, rekening en bestuursrapportage) en, waar nodig, het vaststellen van een specifiek toezichtarrangement. Dit lijkt voor 2027 niet aan de orde. Mocht een dergelijk geval zich voordoen, dan zal het college de raad daar actief over informeren.

Tabel: Overzicht samenwerkingsverbanden met Losserse deelname

Samenwerking	**Doel**	**Deelnemers**	**Financieel**
VEGANN (Vereniging van gemeenten aandeelhouders Enexis Noord-Nederland)	Afstemmen en bepalen van de gezamenlijk standpunt van de deelnemers voor de aandeelhoudersvergadering van Enexis en daarmee verband houdende duurzaamheidsontwikelingen	Aandeelhouders Enexis in Noord-Nederland	Contributie bedraagt € 480,- per jaar.
Twentse Koers	Twentse Koers is een strategische samenwerking tussen de veertien Twentse gemeenten, zorgverzekeraar en zorgkantoor Menzis, GGD Twente en provincie Overijssel. Doel van de samenwerking is om de gezondheid van de Twentse inwoners te versterken en ondersteuning en zorg voor alle inwoners beschikbaar, betaalbaar en toegankelijk te houden	De veertien Twentse gemeenten, Coöperatie Menzis, provincie Overijssel, openbaar lichaam SamenTwente	Twentse Koers heeft in 2026 in totaal acht subsidies en uitkeringen ontvangen, met een totaalbedrag van € 6.963.971. Gemeenten dragen financieel niet bij aan Twentse Koers.
Samenwerking Groen-Blauwe Diensten	Het doel van deze overeenkomst is tussen partijen bindende afspraken vast te leggen over de wijze van samenwerken inzake de uitvoering van Groene Diensten binnen Nationaal Landschap Noordoost-Twente.	Losser, Oldenzaal, Dinkelland, Tubbergen en de Stichting Groen-Blauwe Diensten	
Twentse Kracht	Het platform Twentse Kracht heeft als doel een ‘interne arbeidsmarkt voor de Twentse ambtenaar zonder belemmeringen’ door o.a. duurzame inzetbaarheid, mobiliteit en ontwikkelmogelijkheden te vergroten.	de colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten Almelo, Borne, Dinkelland, Enschede, Haaksbergen, Hellendoorn, Hengelo, Hof van Twente, Losser, Oldenzaal, Rijssen-Holten, Tubbergen, Twenterand, Wierden,	Bijdrage aan de gastheerorganisatie

		alsmede het dagelijks bestuur van Samen Twente, GBTwente Veiligheidsregio Twente, Stadsbank Oost Nederland, Recreatieschap Twente	
Regionale energiestrategie (RES)	De RES Twente werkt, net als de andere energieregio's, aan het opwekken van hernieuwbare energie op land. Daarnaast zoekt de regio naar duurzame warmtebronnen als alternatief voor het aardgas waarmee huizen en gebouwen verwarmd worden. Het werken aan de RES vloeit voort uit het Klimaatakkoord.	De veertien Twentse gemeenten, provincie Overijssel, Waterschap Vechtstromen.	€ 441.527 per jaar voor de RES zelf. Budget is beschikbaar in de periode 2024-2028. Het totaalbedrag voor de gehele periode is € 1.766.108.
IT-platform Twente	De samenwerking op het gebied van informatievoorziening waaronder IT-gerelateerde voorzieningen van de Twentse overheden te stimuleren, coördineren en faciliteren.	Twaalf Twentse gemeenten, Veiligheidsregio Twente, GBTwente en SamenTwente. De gemeente Enschede is gastheerorganisatie	Bijdrage is bepaald via de samenwerkingsovereenkomst.
Portefeuillehouderoverleg MDA	Het PHO MDA is ingesteld om samen te werken en daardoor synergie te bereiken bij de vele maatschappelijke opgaven op het gebied van MDA, zoals de energietransitie en circulaire economie. Ook wordt er via de samenwerking op ingezet om het gezamenlijk belang beter te kunnen positioneren en adresseren.	De veertien Twentse gemeenten.	De deelnemers betalen een gezamenlijke bijdrage van € 90.000 per jaar, met als verdeelsleutel het aantal inwoners per gemeente, aan de gastheerorganisatie
Bestuurlijk overleg Mobiliteit	De overeenkomst heeft als doel: samen te werken en daardoor synergie te	De veertien Twentse gemeenten. Hengelo is gastheergemeente. Het BO Mobiliteit is	De partijen betalen een bijdrage van € 0,44 per inwoner per gemeente (op jaarbasis)

	bereiken bij de vele maatschappelijke en economische opgaven op het gebied van Mobiliteit en bereikbaarheid. Ook wordt via de samenwerking ingezet om het gezamenlijk belang beter te kunnen positioneren en adresseren bij de provincie, het Rijk en de EU.	een afstemmingsoverleg in de vorm van een bestuursovereenkomst. Er is sprake van een collegesamenwerking.	aan de Gastheerorganisatie.
Samenwerking Arbeidsmarktregio Twente	De gemeenten en het UWV maken met elkaar afspraken in het PHA over de standpunten en inzet van de publieke middelen in de realisatie van de strategische arbeidsmarktagenda en de publiek private samenwerking. Daar waar de gemeenten en het UWV meerwaarde zien in de regionale samenwerking of er een wettelijke taak ligt zullen er ook op andere onderdelen afspraken gemaakt worden binnen het PHA (zoals bijvoorbeeld beleid (inburgering, Social Return of Investment, Volwasseneducatie, Twentse Belofte), projecten (sociaal ondernemerschap) of activiteiten (Leven Lang Ontwikkelen, grensoverschrijdende samenwerking met grensinformatiepunt).	De veertien Twentse gemeente en het UWV. Overleg vindt plaats in het portefeuillehoudersoverleg Arbeidsmarkt. De gemeente Enschede is Centrumgemeente.	Wordt bekostigd uit de Regionale arbeidsmarktmiddelen.
ROZ Hengelo	Uitvoering van zelfstandigenregelingen	Hengelo voert op de regelingen op basis van samenwerkingsovereenkomsten uit voor meerdere gemeenten.	Facturering op basis van uitgevoerde opdrachten. Er wordt onderzoek gedaan naar een nieuwe financieringssystematiek.
Bestuurlijk werkbedrijf Twente	Afstemming, samenwerking en	Deelnemers aan de overeenkomst	Elke deelnemer draagt zijn eigen kosten

	coördinatie voor de strategische arbeidsmarktagenda Twente en waar nodig het initiëren van nieuwe ontwikkelingen die de samenwerkingsagenda ondersteunen		voor zover het de participatie in het bestuur en de ondersteuningsstructuur van het werkbedrijf betreft
Samenwerkingsovereenkomst lokale opwek energie	Afspraken over inkoop van lokale opgewekte energie van Twence	Veertien Twentse gemeenten en Berkelland	De kosten worden naar rato van het inkoopvolume over de deelnemende gemeenten verdeeld
Platform IVZ	Het doel van het Platform IVZ is om structureel regionaal samen te werken op het gebied van sociale, integrale veiligheid. In het bijzonder houdt het Platform IVZ zich bezig met de integrale beleidsvoorbereiding en advisering van het DVO	Deelnemers: - De veertien Twentse gemeenten - Politie Oost Nederland, district Twente - Openbaar Ministerie Oost Nederland - Regionaal Informatie en Expertise Centrum Oost Nederland (RIEC ON) - Veiligheidshuis Twente (VH Twente) - Veiligheidsregio Twente (VRT)	De deelnemende gemeenten dragen ieder jaarlijks € 0,30 per inwoner bij voor het Platform IVZ.
Districtelijk Veiligheidsoverleg	Het Districtelijk Veiligheidsoverleg (DVO) is ingesteld om onderwerpen op het gebied van bestrijding van (ondermijnende) criminaliteit en overlast, bovenlokale veiligheidsvraagstukken en sociale veiligheid te bespreken.	Het DVO is het bestuurlijk overleg dat wordt gevormd door de burgemeesters in Twente, de politiedistrictschef en de hoofdofficier van justitie.	
Stuurgroep Zorg Veiligheid en Straf	De Stuurgroep Zorg, Veiligheid en Straf is ingesteld om de thema's die zich op het snijvlak van zorg en veiligheid bevinden, bestuurlijk en ambtelijk goed met elkaar te verbinden.	De veertien Twentse gemeenten, Zorg- en Veiligheidshuis Twente, Raad voor de Kinderbescherming, Dienst Justitiële informatie, reclassering, Mediant/Dimence, politie, Openbaar Ministerie, Veilig Thuis Twente, GGD Twente	

Energie van Noord-Oost Twente	Samenwerking bij de uitvoering van de opgave vanuit het klimaatakkoord om te komen tot 55% minder CO2 uitstoot in 2030, en in 2050 volledig klimaatneutraal te zijn. Energie van Noordoost Twente richt zich daarbij op het opwekken van duurzame energie en het realiseren van aardgasvrije wijken.	Oldenzaal, Tubbergen, Dinkelland en Losser.	De colleges van de deelnemende gemeenten stellen jaarlijks de begroting vast, die bestaat uit programma- en dienstverlenings-kosten van de Gastheer-organisatie. De kosten worden bij alle deelnemende gemeenten gelijkelijk verdeeld in rekening gebracht. Individuele kosten worden volledig bij de betreffende Afnemend partner in rekening gebracht.
Samenwerking Sociale Recherche	Samenwerking op het gebied van Sociale Recherche, met als centrumgemeente de gemeente Almelo	Almelo, Borne, Dinkelland, Enschede, Haaksbergen, Hellendoorn, Hengelo, Hof van Twente, Losser, Oldenzaal, Rijssen-Holten, Tubbergen, Twenterand en Wierden	De kosten worden verdeeld op basis van de afspraken in de bestuursovereenkomst en het daarbij behorende addendum.
Bestuurlijk overleg Samen 14	Samen14 is de vrijwillige samenwerking tussen deelnemende gemeenten voor de ambulante onderdelen van het Twents Model, Vervoer, Huishoudelijke Ondersteuning en Toezicht op Kwaliteit.	De veertien Twentse gemeenten (afhankelijk van de samenwerking)	
Bestuurlijk overleg Sport en bewegen Twente	Deze samenwerking is ingesteld om uitvoering te geven aan de Twentse visie Sport en Bewegen	De portefeuillehouders Sport van de veertien Twentse gemeenten.	Het startbudget voor de Twentse Visie 2024-2027 is bij benadering € 291.737. De gemeentelijke bijdrage vanaf 2025 moet nog worden vastgesteld.
Beschermd wonen en maatschappelijke opvang	De samenwerking heeft tot doel om de gemeenschappelijke belangen te behartigen op het gebied van Beschermd Wonen, zoals bedoeld in de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015.	Borne, Dinkelland, Enschede, Haaksbergen, Hengelo, Hof van Twente, Losser, Oldenzaal.	Gemeente Enschede is centrumgemeente en ontvangt het budget.
Twentse regietafel	De Twentse Regietafel Asielinstroom is	De veertien Twentse gemeenten.	

asielinstroom	ingesteld om ervaringen op het gebied van opgaven rondom asielzoekers te delen en te zoeken naar waar samenwerking kansrijk is.		
Twents Waternet	Om de regio Twente aantrekkelijk te houden, staat een veilige en klimaatbestendige inrichting van de openbare en particuliere leefomgeving centraal. Dat geldt niet alleen voor de bebouwde kommen van de steden, maar evenzeer voor de buitengebieden van Twente. Twentse gemeenten en het waterschap werken samen om dit te bereiken. Naast het delen van kennis en het treffen van fysieke maatregelen, zetten we daarbij in op het vergroten van het waterbewustzijn van de Twentse samenleving en bij beleidsmakers	Twentse gemeenten en waterschap Vechtstromen	De jaarlijkse bijdrage van Losser aan het Twents waternet bedraagt per 2018 € 4.665 per jaar.
Cultuurregio Twente	De veertien Twentse gemeenten werken samen door periodiek te overleggen, door projecten te organiseren en door gezamenlijk op te trekken in de lobby.	Cultuurregio Twente is een samenwerkingsverband van alle veertien Twentse gemeenten op het gebied van cultuur, gericht op het ontwikkelen en uitvoeren van een gezamenlijk uitvoeringsprogramma	De financiële bijdrage bedraagt € 0,42 per inwoner per gemeente per jaar, voor een periode van zes jaar.
Ruimtelijke ontwikkelstrategie (ROS)	Het doel van de ROS Twente (ruimtelijke ontwikkelstrategie Twente) is het opstellen en uitvoeren van de verstedelijkingsstrategie in	De veertien Twentse gemeenten.	

	samenwerking met de provincie Overijssel en het Rijk. De governance is momenteel in ontwikkeling.		
Gebiedsgerichte aanpak NOT	In NOT-verband in goede verbinding te blijven met provincie, waterschap, de agrarische sector, natuurorganisaties en andere stakeholders in het landelijk gebied, met als inzet de verbetering van sociaaleconomisch perspectief, een duurzame landbouwsector en het herstel van natuur, watersystemen en klimaat.	Oldenzaal, Dinkelland, Tubbergen en Losser	
Bestuursovereenkomst Zoetwatervoorziening Oost-Nederland	Deze overeenkomst heeft tot doel om de afspraken vast te leggen tussen de Regionale Partijen onderling voor de uitvoering van het Werkprogramma ZON 2022-2027. De afspraken betreffen: de organisatie van de uitvoering, de financiering en de rapportage over besteding van middelen.	Ongeveer 50 verschillende partners	
VNG Overijssel	VNG Overijssel kent vier hoofddoelen: • het delen van kennis (platformfunctie op gebied van zowel het sociaal als het ruimtelijk domein) • het behartigen van gezamenlijke Overijsselse belangen (adviseren, coördineren en stimuleren)	Alle gemeenten in de provincie Overijssel, waaronder de veertien Twentse gemeenten.	De contributie voor het lidmaatschap van VNG Overijssel bedraagt per 1 januari 2026 € 0,25 per inwoner.

	• het onderhouden van contact met en het informeren van de Overijsselse gemeenten (zowel bestuurlijk als ambtelijk) • het faciliteren van de Overijsselse gemeenten door onder andere het verzorgen van procedures en het bieden van ondersteuning om algemene beleidsdoelen te bereiken		
Centrumregeling samenwerking Enschede-Losser.	Deze regeling heeft ten doel te komen tot een doelmatige en toekomstbestendige uitvoering van taken op het gebied van publieksdienstverlening en bedrijfsvoering.	Losser en Enschede	Bijdrage op basis van de dienstverleningsovereenkomsten per vakgebied
Samenwerking uitvoering WSW en Nieuw beschut Oldenzaal-Losser (Uniqo Twente)	Gezamenlijk inkoop diensten WSW en Nieuw beschut. Voordeel zit in het schaalvoordeel.	Oldenzaal en Losser	Iedere partij neemt het eigen deel van de kosten voor zijn rekening.

3.7. Grondbeleid

Deze paragraaf schetst de kaders en uitgangspunten van het grondbeleid van de gemeente Losser.

Doel en uitgangspunten grondbeleid

Grondbeleid is geen doel op zich, maar een middel dat ingezet kan worden om gemeentelijke doelstellingen op het gebied van wonen, economie, voorzieningen en dergelijke te bereiken. Alle beschikbare instrumenten in het grondbeleid zijn beschreven in de Nota grondbeleid. Ook is in de nota aangegeven hoe het instrumentarium ingezet kan worden, welke ontwikkelstrategieën er zijn en hoe we bijvoorbeeld de grondprijzen bepalen.

Actuele vermogenspositie grondexploitatie

Jaarlijks herzien we de grondexploitaties met als vertrekpunt de boekwaarde (saldo van inkomsten en uitgaven). Gerealiseerde kosten en opbrengsten van het lopende jaar verwerken we in de boekwaarde en de prognoses stellen we bij. De vermogenspositie van de grondexploitaties bestaat uit twee componenten:

- het geïnvesteerde vermogen van de complexen ultimo 2025 (boekwaarde);
- de prognoses van de complexen (grondexploitaties).

De te verwachten eindresultaten rekenen we naar het prijspeil van 1 januari 2026. Dit is de zogenoemde contante waarde van het resultaat. Het berekenen van de contante waarde is belangrijk bij de beoordeling van de resultaatontwikkeling in de komende jaren en bij de beoordeling van de actuele vermogenspositie van de grondexploitaties.

Voor de berekening van de grondexploitaties is het noodzakelijk om parameters vast te stellen. De gehanteerde parameters hebben wij in 2026 vastgesteld in de Notitie van uitgangspunten grondexploitaties Losser 2026. Voor de volledigheid vermelden we deze in onderstaande tabel.

Tabel: Gehanteerde parameters grondexploitaties 2027-2029 e.v.

	2027	2028	2029 e.v.*
Kosten	2,50%	2,50%	2,00%
Opbrengsten	3,00%	3,00%	2,00%
Rente	1,25%	1,30%	1,50%

*Beheersmaatregel ingevolge BBV, uitgaande van basisjaar 2026, brengen we na 10 jaar de opbrengstenparameter voorzichtigheidshalve terug naar 0% per jaar.

In de Nota Grondbeleid is vastgelegd dat de grondprijzen voor woningbouw worden bepaald aan de hand van de genormeerd residuele grondwaardemethode. De aldus bepaalde grondprijs kan op kavelniveau worden gedifferentieerd op basis van locatiespecifieke factoren, zoals de omvang en ligging van de kavel. De grondprijzen worden jaarlijks getaxeerd. Bij de taxatie wordt het vierogenprincipe toegepast, waarbij naast de gemeentelijke taxateur een tweede beëdigde taxateur wordt betrokken. De getaxeerde grondwaarden worden verwerkt in de grondexploitaties.

Tabel: In exploitatie genomen plannen (bedragen in €)

Complex	Boekwaarde 31-12-2025	Prognose eind-resultaat op einddatum	Einddatum prognose	Prognose resultaat per 01-01-2026
Saller	-257.296	59.265	31-12-2026	58.678
Geurmeij	412.064	114.507	31-12-2028	110.537
Invalsweg	292.207	-104.303	31-12-2027	-100.252
Muchte	-516.634	24.965	31-12-2028	24.099
Nitertweg	256.585	12.470	31-12-2026	12.347
Vm. Martinusschool	-106.777	14.950	31-12-2027	14.619
De Lutte Noord	0	-114.994	31-12-2030	-104.154
Totaal	**94.338**	**107.522**		**105.977**

De Saller

Fase 2A en 2B zijn gereed. Het woonrijp maken van fase 2C is in uitvoering. Bij de uitvoering volgen we het bouwtempo van de woningen. Ten opzichte van de prognose verlopen de woonrijpwerkzaamheden voortvarend en naderen deze de afronding. Alle kavels zijn inmiddels geleverd.

Geurmeij

De Geurmeij voorziet in een gedifferentieerd kavelaanbod van circa tachtig kavels. De uitgifte van fase 1 (van het tweede deel) is bijna afgerond. In fase 1 zijn 28 kavels gerealiseerd, waarvan er 27 zijn verkocht (o.a. de eerste acht rijwoningen van Tijdhof Hobema). De laatste kavel nemen we mee bij de uitgifte van fase 2. De uitgifte van fase 2 is in 2025 gestart. In fase 2 zijn 21 kavels gerealiseerd, waarvan er 15 zijn verkocht in het afgelopen jaar (o.a. negen rijwoningen van Tijdhof Hobema). Voor de overige 6 kavels zijn de overeenkomsten getekend.

Invalsweg

Het bestemmingsplan voorziet in de mogelijkheid tot het bouwen van één woning naast de Invalsweg 8a te Overdinkel. De verkoop van de kavel per openbare inschrijving is eerder niet doorgegaan vanwege opgelopen bouwkosten. De kavel stond weer enige tijd te koop, maar het animo bleek beperkt. Om de verkoopbaarheid te vergroten, hebben we de uitbreiding van de bouwmogelijkheden onderzocht. Na diverse haalbaarheidstoetsen te hebben uitgevoerd, die een zwaar negatief resultaat toonden, is besloten dit onderzoek af te ronden. Tijdens dit onderzoek is de huidige kavel uit de verkoop gehaald, maar deze wordt weer in de verkoop gezet.

De Muchte

De herontwikkeling van de Muchte maakt woningbouw mogelijk in de vorm van twaalf grondgebonden woningen en een appartementencomplex met zestien huurwoningen voor woningcorporatie Domijn. Domijn is bezig met de realisatie van het appartementencomplex. In 2025 heeft de levering van de twaalf kavels plaatsgevonden. Wanneer het appartementencomplex en de grondgebonden woningen zijn gerealiseerd, starten aansluitend de woonrijpwerkzaamheden van het terrein.

De Nitertweg

De voormalige ijsbaan annex visvijver aan de Nitertweg 4 in Losser is herontwikkeld voor de uitgifte van één woningbouwkavel, een perceel natuurgebied en een kavel bestemd voor Stichting Staringmonument. De verkoop van de woonkavel gaat via een openbare inschrijvingsprocedure bij de notaris. De kavel t.b.v. de historische kring is in 2025 geleverd aan Stichting Staringmonument. De natuurkavel is naar de afdeling BFR overgeboekt.

Voormalige Martinusschool

JOUW Wonen is bezig met het bouwen van zeven rijwoningen (een rij van vier en een rij van drie woningen). De gemeente is in 2025 gestart met de woonrijpwerkzaamheden van de omliggende openbare ruimte.

De Lutte Noord

De gemeente Losser heeft samen met woningcorporatie Domijn en een particuliere grondeigenaar een plan ontwikkeld voor de bouw van 24 woningen op de locatie De Lutte Noord. Op deze locatie worden tien sociale huurwoningen, vijf rijwoningen in de koopsector, zes twee-onder-een-kapwoningen en drie vrijstaande woningen gebouwd. De grondexploitatie van De Lutte Noord is afgelopen jaar vastgesteld en geopend door de raad. De planning is om eind 2026 in verkoop te gaan.

3.8. Openbaarheidsparagraaf Woo

Deze openbaarheidsparagraaf geeft invulling aan artikel 3.5 van de Wet open overheid.

Visie en streven

De gemeente Losser werkt aan een open, transparante en toegankelijke overheid. De aandacht verschuift verder van programmatische implementatie naar structurele borging binnen de lijnorganisatie. Daarmee versterken we de transparantie van de gemeente, de kwaliteit van de informatiehuishouding, de dienstverlening en de toegankelijkheid van overheidsinformatie voor inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners. Transparantie zien wij als een randvoorwaarde voor vertrouwen en een gelijkwaardige informatiepositie tussen overheid en samenleving.

Passief openbaar maken op verzoek

Woo-verzoeken vragen meer dan ooit om een zorgvuldige en tijdige afhandeling. De praktijk laat zien dat zowel het aantal Woo-verzoeken als de complexiteit van verzoeken blijft stijgen. Het tabel hieronder geeft inzicht in het aantal binnengekomen Woo-verzoeken van 2025 tot augustus 2026. Deze stijging in af te handelen verzoeken drukt op de uitvoeringscapaciteit van de organisatie. Het proces Passieve Woo is in 2025 overgedragen aan de lijnorganisatie en wordt in 2026 herzien vastgesteld. Hierin staan procesoptimalisatie, uniforme werkwijzen, kennisontwikkeling, monitoring en centrale ondersteuning centraal.

Tabel: Aantal Woo-verzoeken gemeente Losser in de periode 2025 tot augustus 2026

Omschrijving	2025	2026
Ingediende verzoeken om informatie	8	10
Verzoeken ingetrokken	0	0
Aantal Woo-verzoeken	3	4
Nog niet afgehandeld	0	3
Afgedaan als Woo-verzoek	0	7
Afgedaan als Woo-verzoek, maar niet openbaren ivm wettelijke redenen	0	0
Tijdens de behandeling van het Woo-verzoek in overleg met de verzoeker omgezet naat informatieverzoek	0	2
Bij binnenkomst of tijdens behandeling als AVG-verzoek gekwamlificeerd, niet meen genomen in totaal ingediende Woo-verzoeken	0	0
Buiten behandeling gesteld, niet inhoudelijk behandeld, bijv. door ontbreken vormvereisten	0	0
Zienswijze gevraagd aan ons als gemeente Losser (als derde behanghebbende) door andere overheidsorganen	0	0
Formele ingebrekestelling wegens niet tijdig beslissen	0	0

Actief openbaar maken uit eigen beweging

De prioriteit binnen het programma Woo ligt nadrukkelijker bij actieve openbaarmaking. We werken verder aan het openbaar maken van de wettelijk aangewezen informatiecategorieën. Losser sluit daarbij aan op de tranches die voortkomen uit de landelijke gefaseerde invoering van actieve openbaarmaking. Er worden pilots uitgevoerd met onder meer focus op de informatiecategorie 'adviezen'. In 2027 worden de ervaringen uit de pilots benut om de verdere inrichting van actieve openbaarmaking vorm te geven. Op basis van de opgedane inzichten wordt bepaald op welke wijze en in welke volgorde de implementatie binnen de organisatie wordt voortgezet.

We geven daarnaast invulling aan de inspanningsverplichting voor openbaarmaking met zogenoemde hotspots, in eerste instantie via een pilot. Er worden werkinstructies doorontwikkeld en organisatiebreed ingevoerd in een breder Woo-implementatietraject. Tegelijkertijd wordt geïnvesteerd in hulpmiddelen die het publiceren, beheren, zoeken en terugvinden van informatie ondersteunen.

Informatiehuishouding

Een goede informatiehuishouding is een noodzakelijke voorwaarde voor succesvolle opvolging van de Woo. Samen met Informatiebeheer vertalen we informatiebeheerplannen naar concrete verbeteracties in Woo-plannen per team. Daarbij besteden we aandacht aan archivering, dossiervorming, e-mail- en chatberichten, informatiebeheer binnen beleidsprocessen en het borgen van Woo-eisen in informatiesystemen. Ook wordt gewerkt aan structurele monitoring en toezicht, zodat verbeteringen duurzaam worden verankerd.

Financiën

De uitvoering van de Woo vindt plaats binnen het beschikbare Woo-budget. De inzet van middelen verschuift steeds meer naar actieve openbaarmaking, implementatie binnen de lijnorganisatie en de ondersteuning die daarvoor nodig is.

Financiële Begroting

De financiële begroting bestaat uit een toelichting op de onderdelen van de financiële positie van de gemeente en bijlagen met achtergrondinformatie of informatie die verplicht is in het kader van het BBV.

4. Financiële positie

In dit hoofdstuk beschrijven we de financiële positie. Dat doen we aan de hand van onderstaande overzichten:

- 4.1 Overzicht van baten en lasten
- 4.2 Geprognosticeerde balans
- 4.3 Staat van reserves en voorzieningen
- 4.4 Incidentele baten en lasten
- 4.5 Geautoriseerde kredieten

4.1. Overzicht van baten en lasten

Omschrijving(bedragen x € 1.000)	Realisatie 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten						
Algemene dekkingsmiddelen	879	1.193	1.205	1.131	1.138	1.333
Overhead	10.520	12.447	13.583	13.210	13.173	13.103
Heffing VPB	-33	-10	16	12	0	-1
Onvoorzien	2.550	969	163	264	1.344	2.775
Bestuur en ondersteuning	8.470	7.000	7.235	7.297	7.182	7.306
Economie, ondernemen en werkgelegenheid	1.306	1.783	1.676	1.663	1.651	1.647
Wonen en leven	19.671	19.226	19.245	19.769	19.731	20.046
Sociaal domein	49.323	45.199	42.102	40.627	39.113	39.220
Landelijk gebied	219	184	105	102	102	100
Totaal Lasten	**92.906**	**87.992**	**85.329**	**84.074**	**83.434**	**85.529**
Baten						
Algemene dekkingsmiddelen	60.006	60.495	63.870	63.274	63.746	65.734
Overhead	431	624	272	272	272	272
Onvoorzien	-500	0	0	0	0	0
Bestuur en ondersteuning	666	618	629	587	464	464
Economie, ondernemen en werkgelegenheid	564	517	527	527	527	527
Wonen en leven	11.361	9.796	10.061	10.957	10.894	11.272
Sociaal domein	14.313	9.500	8.425	8.425	8.405	8.405
Landelijk gebied	6	0	0	0	0	0
Totaal Baten	**86.847**	**81.550**	**83.784**	**84.043**	**84.308**	**86.675**
Saldo Lasten en Baten	**-6.059**	**-6.442**	**-1.545**	**-32**	**874**	**1.146**
Storting reserves						
Wonen en leven	558	68	39	37	29	29
Sociaal domein	1.568	2.500	0	0	0	0
Totaal Storting reserves	**2.125**	**2.568**	**39**	**37**	**29**	**29**
Onttrekking reserves						
Bestuur en ondersteuning	699	651	649	55	55	55
Economie, ondernemen en werkgelegenheid	42	10	10	10	10	10
Wonen en leven	1.615	994	569	184	184	184
Sociaal domein	2.483	178	378	178	178	178
Totaal Onttrekking reserves	**4.839**	**1.833**	**1.606**	**427**	**427**	**427**
Saldo mutaties Reserves	**2.714**	**-735**	**1.567**	**390**	**398**	**398**
Totaal	**-3.346**	**-7.177**	**21**	**359**	**1.273**	**1.544**

4.2. Geprognosticeerde balans

Tabel: Geprognosticeerde balans per 1 januari 2026-2030 (bedragen x € 1.000)

Balanspost	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Activa						
Immateriele vaste activa	311	311	311	311	311	311
Materiele vaste activa	85.212	88.212	91.212	94.212	97.212	100.212
Financiele vaste activa	7.848	7.848	7.868	7.888	7.908	7.928
Totaal Vaste activa	***93.370***	***96.371***	***99.390***	***102.410***	***105.430***	***108.450***
Voorraden	-4	-215	-505	-347	14	14
Vorderingen (uitzettingen)	1.969	1.969	1.969	1.969	1.969	1.969
Liquide middelen	12	0	0	0	0	0
Overlopende activa	10.531	10.531	10.531	10.531	10.531	10.531
Totaal Vlottende activa	***12.508***	***12.285***	***11.996***	***12.154***	***12.514***	***12.514***
Totaal Activa	**105.878**	**108.656**	**111.386**	**114.564**	**117.944**	**120.964**
Passiva						
Eigen vermogen	24.313	17.871	16.326	16.294	17.168	18.314
Voorzieningen	11.296	11.613	11.468	11.289	10.899	10.772
Vaste schulden	38.810	50.173	50.787	56.600	52.814	63.778
Totaal Vaste passiva	***74.419***	***79.657***	***78.581***	***84.184***	***80.881***	***92.864***
Vlottende Schulden	22.012	19.551	23.358	20.933	27.616	18.653
Overlopende passiva	9.448	9.448	9.448	9.448	9.448	9.448
Totaal Vlottende passiva	***31.460***	***28.999***	***32.805***	***30.381***	***37.063***	***28.101***
Totaal Passiva	**105.879**	**108.656**	**111.386**	**114.564**	**117.944**	**120.964**

Toelichting

Activa

Materiële vaste activa
Hier is als basis genomen de balans uit het jaarverslag 2025. Daarnaast is rekening gehouden met de nieuwe investeringen, die in de GB2027 zijn opgenomen voor de jaren 2027-2030.

De verschillen in de voorgenomen investeringen worden veroorzaakt door de inbreng van de restantkredieten die in het verleden zijn verleend (onder andere riolering).

Tabel: Verloop boekwaarde materiële vaste activa 2026-2031 (bedragen x € 1.000)

Verloop	Bedrag
Boekwaarde per 1-1-2026	***85.212***
Afschrijving	-3.585
Voorgenomen investeringen	6.585
Boekwaarde per 1-1-2027	***88.212***
Afschrijving	-4.760
Voorgenomen investeringen	7.760
Boekwaarde per 1-1-2028	***91.212***
Afschrijving	-5.505
Voorgenomen investeringen	8.505
Boekwaarde per 1-1-2029	***94.212***
Afschrijving	-6.011
Voorgenomen investeringen	9.011
Boekwaarde per 1-1-2030	***97.212***
Afschrijving	-6.438
Voorgenomen investeringen	9.438
Boekwaarde per 1-1-2031	***100.212***

Financiële vaste activa

Deze post bestaat uit drie onderdelen:

- leningen aan deelnemingen;
- leningen aan gemeenschappelijke regelingen;
- overige langlopende geldleningen.

Er worden weinig mutaties verwacht ten aanzien van de aandelen. Om deze reden is het gemiddelde van de laatste vijf jaar opgenomen. Dit geldt ook voor de gemeenschappelijke regelingen. Voor de leningen is uitgegaan van de gemiddelde daling over de afgelopen vijf jaar.

Voorraden

Op basis van de geactualiseerde bouwgrondexploitaties is de voorraad gronden in beeld gebracht. Door de verwachte verkoop van gronden, met name in De Saller, ontstaan negatieve boekwaarden (diverse complexen sluiten winstgevend af).

Tabel: Verloop boekwaarde bouwgrondexploitaties 2026-2030 (bedragen x € 1.000)

Verloop	Bedrag
Boekwaarde per 1-1-2026	***-132***
Lasten	827
Opbrengst verkopen	855
Winstneming	69
Boekwaarde per 1-1-2027	***-229***
Lasten	397
Opbrengst verkopen	737
Winstneming	-50
Boekwaarde per 1-1-2028	***-519***
Lasten	621
Opbrengst verkopen	538
Winstneming	-75
Boekwaarde per 1-1-2029	***-360***
Lasten	0
Opbrengst verkopen	0
Winstneming	-360
Boekwaarde per 1-1-2030	***0***
Lasten	0
Opbrengst verkopen	0
Winstneming	0
Boekwaarde per 1-1-2031	***0***

Vorderingen

Bij de Vorderingen is uitgegaan van het gemiddelde van de balansen 2012-2025.

Liquide middelen
Liquide middelen is gebruikt als sluitpost, om activa- en passivazijde aan elkaar gelijk te maken.

Overlopende activa
Bij Overlopende activa is het gemiddelde genomen van de balansen 2012-2024.

Passiva

Eigen vermogen
Het verloop van de balanspost Eigen vermogen is in overeenstemming met de mutaties zoals die in de financiële administratie opgenomen zijn verwerkt. Deze mutaties zijn conform de eerder door de gemeenteraad genomen besluiten.

Voorzieningen
Het verloop van de post voorzieningen is conform de huidige besluitvorming geraamd en betreft het verloop van de voorziening pensioenen wethouders, riolering, reiniging, vervanging afvalcontainers, voormalig personeel en ontmanteling Topcraft.

Vaste schulden
De prognose met betrekking tot deze post is ontleend aan de leningenadministratie.

Vlottende schulden
Bij Vlottende schulden is het gemiddelde genomen van de balansen 2012-2025.

Overlopende passiva
Bij Overlopende passiva is het gemiddelde genomen van de balansen 2012-2025.

Berekening EMU-saldo

In het verdrag van Maastricht is afgesproken dat het EMU-tekort van een aangesloten land maximaal 3% van het Bruto Binnenlands Product (BBP) mag bedragen. Het EMU-tekort wordt bepaald door een gezamenlijk tekort van het Rijk, lokale overheden en sociale fondsen. Gemeenten dienen in de begroting een raming van het eigen EMU-saldo op te nemen. De Nederlandse gemeenten mogen gezamenlijk maximaal 0,38% van het tekort veroorzaken. Dit is vastgelegd in de wet Houdbare overheidsfinanciën. De totale norm wordt verdeeld in referentiewaarden over alle gemeenten.

De laatst gepubliceerde voor Losser is € 2.753.000. Met een berekend Emu-saldo van € 8.914.000 in 2026, € 4.400.000 in 2027 en € 3.369.000 zitten we daar boven. Reden is dat we, om het coalitieakkoord te kunnen uitvoeren gekozen hebben voor flinke investeringen, voor een groot deel ook met een incidenteel financieel effect. Dat zien we vooral terug in het negatieve exploitatiesaldo voor mutaties reserves (punt 1. in de tabel hieronder).

Tabel: Berekening EMU-saldo 2026-2028 (bedragen x € 1.000)

		2026	**2027**	**2028**
	Omschrijving	x € 1000,-	x € 1000,-	x € 1000,-
		Volgens realisatie tot en met sept. 2026, aangevuld met raming resterende periode	Volgens begroting 2027	Volgens meerjarenraming in begroting 2027
1.	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-6.442	-1.545	-32
2.	Mutatie (im)materiële vaste activa	3.000	3.000	3.000
3.	Mutatie voorzieningen	317	-145	-179
4.	Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-211	-290	158

5.	Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa			
	Berekend EMU-saldo	**-8.914**	**-4.400**	**-3.369**

4.3. Staat van reserves en voorzieningen

Omschrijving		Stand 31-12-2026	Rente-toevoe-gingen 2027	Stortin-gen 2027	Onttrek-kingen 2027	Eind-stand 2027	Eind-stand 2028	Eind-stand 2029	Eind-stand 2030
1. Bestuur en ondersteuning									
Aansluiting BRP-digitale dienstverle	BR	175	0	0	88	88	88	88	88
Algemene reserve	Alg	8.062	0	5.580	6.213	7.429	7.688	8.978	10.405
Dummy	Alg	-3.234	0	41	0	-3.193	-3.202	-3.336	-3.336
Frictiekosten	BR	112	0	0	0	112	112	112	112
Invest Bijdragen	BR	5.749	0	0	294	5.455	5.171	4.887	4.603
Reserve Bibob	BR	180	0	0	0	180	180	180	180
Reserve Digitale Transitie	BR	895	0	0	0	895	895	895	895
Reserve Organisatie ontwikkelingen	BR	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve Referenda	BR	40	0	0	0	40	40	40	40
Reserve conjunctuur/frictiefonds	BR	51	0	0	0	51	51	51	51
Totaal 1. Bestuur en ondersteuning		**12.030**	**0**	**5.622**	**6.594**	**11.057**	**11.023**	**11.894**	**13.038**
2. Wonen en leven									
Duurzaamheid	BR	90	0	0	0	90	90	90	90
Herinrichten Beuningen	BR	40	0	0	0	40	40	40	40
Reserve Centrumontwikkeling	BR	484	0	0	0	484	484	484	484
Reserve Gebouwen MOP	BR	188	0	0	0	188	188	188	188
Reserve Grondexploitaite	BR	1.000	0	0	0	1.000	1.000	1.000	1.000
Reserve Kulturhus Overdinkel	BR	48	0	0	10	38	28	18	8
Reserve Onderhoud Wegen	BR	1.231	0	0	0	1.231	1.231	1.231	1.231
Reserve Verv. Lampen OV	BR	89	0	12	0	102	114	127	139
Reserve omgevingswet	BR	375	0	0	375	0	0	0	0
Versnelling woningbouwopgave	BR	151	0	0	0	151	151	151	151
Totaal 2. Wonen en leven		**3.696**	**0**	**12**	**385**	**3.323**	**3.326**	**3.328**	**3.331**
3. Sociaal domein									
Gezond in de stad	BR	370	0	0	0	370	370	370	370
Reserve MOP onderwijs.'10	BR	177	0	0	0	177	177	177	177
Reserve NASB '08+'09	BR	42	0	0	0	42	42	42	42
Reserve impuls brede school 2009	BR	103	0	0	0	103	103	103	103

Reserve synergie herv. en ink.str.	BR	117	0	0	100	17	17	17	17
Sociaal domein	BR	995	0	0	100	895	895	895	895
Totaal 3. Sociaal domein		**1.803**	**0**	**0**	**200**	**1.603**	**1.603**	**1.603**	**1.603**
4. Landelijk gebied									
Reserve cofinanciering Leader	BR	200	0	0	0	200	200	200	200
Versnelling landbouwtransitie	BR	143	0	0	0	143	143	143	143
Totaal 4. Landelijk gebied		**343**	**0**	**0**	**0**	**343**	**343**	**343**	**343**
8. Afgesloten/Onbekend									
Privatisering Buitensportaccom.	BR	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve VitaliseringLandelijk gebied	BR	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal 8. Afgesloten/Onbekend		**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Totaal - Generaal		**17.871**	**0**	**5.634**	**7.179**	**16.326**	**16.294**	**17.168**	**18.314**

Toelichting

In de stand 31-12-2026 zijn de werkelijke stortingen en onttrekkingen van 2026 niet meegenomen. Dit vindt plaats bij de jaarrekening 2026.

Voor de mutaties in 2027 wordt verwezen naar de toelichting van het desbetreffende programma in hoofdstuk 2.

Programma Bestuur en ondersteuning

Reserve aansluiting BRP-digitale dienstverlening
Bij de resultaatbestemming van 2017 is besloten een reserve in te stellen ter dekking van de kosten voor de aansluiting bij de applicatie iBurgerzaken. Het project is afgerond. De kapitaallasten van de investering worden uit deze reserve gedekt. Na het laatste jaar van afschrijving wordt de reserve opgeheven.

Algemene reserve
De algemene reserve is bedoeld als buffer (weerstandscapaciteit) voor het opvangen van financiële tegenvallers. Voorbeelden hiervan zijn een tekort op de jaarrekening en niet voorzienbare risico's. Een toelichting op de Algemene reserve is hierboven opgenomen. Samen met de Reserve grondexploitatie is de omvang van deze reserve bepalend voor de omvang van het weerstandsvermogen en de weerstandsratio. De omvang is met ruim € 5 miljoen en een weerstandsratio van 2,4 voldoende van omvang. De raad heeft de bandbreedte voor deze ratio bepaald op 1,4 - 2.

Reserve frictiekosten
Op het onderdeel 'Sociaal domein', specifiek de drie decentralisaties, is in 2015 een voordelig resultaat geboekt. Bij de implementatie en uitvoering van de nieuwe taken in het Sociaal Domein, wordt gaandeweg duidelijk dat het naar alle waarschijnlijkheid niet voor alle medewerkers haalbaar is om aan de daarbij behorende eisen (kennis en vaardigheden) te voldoen. Dit leidt tot frictiekosten. De huidige stand van de reserve is € 112.000.

Egalisatiereserve investeringsbijdragen
Op grond van BBV 2004 mogen bijdragen uit eigen reserves in investeringen met een economisch nut niet in mindering worden gebracht op de boekwaarde van de investeringen. Hier is sprake van een zogenaamde bruto verantwoording. In de praktijk houdt dat in, dat (een deel van) de jaarlijkse afschrijvingslasten gedekt wordt door jaar een stukje van deze reserve voor dat doel in te zetten. De jaarlijkse vrijval van deze reserve vindt plaats op basis van de afschrijvingstermijn van het betreffende activum. De vrijval wordt conform de regelgeving verwerkt via een mutatie van reserves en op deze wijze derhalve via de bestemmingen. Inzet van deze reserve wordt aangemerkt als structurele dekking. Huidige stand van deze reserve is begin 2026 naar verwachting € 5,7 miljoen.

Reserve Bibob
Deze reserve is in 2023 ingesteld om Bibob gemeente breed in te zetten en om een inhaalslag te maken met de exploitatievergunning. De verwachte doorlooptijd van dit project is 3 tot 4 jaar. De huidige stand van de reserve is € 180.000.

Reserve digitale transitie
De Reserve Digitale Transitie is bedoeld als financiële buffer om de digitale ontwikkeling van de organisatie mogelijk te maken en te versnellen, zonder dat deze direct zwaar drukken op de jaarlijkse begroting. Bij de Voorjaarsnota 2023 is bepaald dat deze reserve gevormd moest worden (1 miljoen), dit was niet correct verwerkt in de begroting. Daarom is in het kader van de jaarrekening 2024 op 8 juli 2025 alsnog besloten deze reserve te vormen via de resultaatbestemming. In 2025 heeft er een dotatie aan deze reserve plaatsgevonden van € 1.000.000. Per 1-1-2027 is nog € 895.000 beschikbaar.

Reserve organisatieontwikkelingen
De stand van deze reserve is nul en kan bij de Jaarrekening 2026 worden opgeheven.

Reserve referenda
Bij de Bestuursrapportage 2016 is besloten € 40.000 apart te zetten voor de organisatie van referenda.

Reserve conjunctuur/frictiefonds
Op 12 mei 2009 heeft de raad bij het vaststellen van de bezuiniging besloten tot het instellen van een conjunctuur-/frictiefonds in 2010 van € 1.000.000. Deze is bedoeld voor het opvangen van tijdelijke, conjuncturele tegenvallers, waarbij te denken valt aan bijvoorbeeld niet door het rijk gecompenseerde uitkeringsgelden en teruglopende leges. Tevens bedoeld voor opvang frictiekosten in de vorm van eenmalige personele effecten als uitvloeisel van de organisatorische aanpassingen. Ook de samenwerking met Enschede en het GBT en de daaruit voortvloeiende frictiekosten vallen hieronder. De reserve bedraagt € 51.000.

Programma Wonen en leven

Reserve Duurzaamheid
Losser heeft in het kader van het klimaatakkoord wettelijke taken opgedragen gekregen. De raad heeft voor de jaarschijven 2023, 2024, 2025 en 2026 €800.000 beschikbaar gesteld voor de uitvoeringskosten Klimaatakkoord. Het Rijk de rijksbijdrage inmiddels verhoogd naar ruim € 800.000. Met deze gelden worden de uitvoeringskosten van de wettelijke taken gefinancierd. Hierbij worden eerst de middelen van het Rijk uitgeput. Naast de opgedragen wettelijke taken heeft Losser ambities vastgelegd in de Toekomstvisie Losser Duurzaam 2040 en het coalitieakkoord. De huidige stand van de reserve is € 90.000.

Reserve herinrichting Beuningen
De raad heeft op 13 november 2017 de motie aangenomen om voor dit doel een bedrag van € 40.000 op te nemen om te komen tot een Kwaliteitsimpuls Beuningen, naar analogie van de Kwaliteitsimpuls De Lutte en het Parapluplan centrum Losser.

Reserve Centrumontwikkeling
Met de vaststelling van de jaarrekening 2019 is besloten € 500.000 uit het resultaat te reserveren voor het Centrumplan in Losser. Voor de centrumontwikkeling is een groot aantal doelstellingen geformuleerd, die verband houden met flankerend beleid voor de centrumontwikkelingen Losser. Daarbij is te denken aan onder andere: subsidieregeling voor pui- en gevelverbetering en winkelverplaatsingen. Omvang en moment van de daadwerkelijke uitgaven zijn afhankelijk van initiatieven vanuit de lokale middenstand. Op dit moment is de stand van de reserve € 484.000.

Reserve M.O.P. gebouwen
Op 20 december 2011 heeft de gemeenteraad op basis van de najaarsnota besloten tot het instellen van een reserve voor de M.O.P. gebouwen, inclusief de gebouwen van het onderwijs. Dit omdat het M.O.P. meerjarig is onderbouwd en planmatig wordt weggezet. De reserve valt onder twee programma's. De raad heeft eventuele tekorten en overschotten aan het einde van het jaar met de reserve verrekend. Doel van deze reserve is om te 'sparen' voor grote onderhoudsuitgaven.

Reserve grondexploitatie
De grondexploitatie is een vrij risicovolle activiteit. Om deze risico’s op te kunnen vangen, zonder de Algemene risicoreserve aan te moeten spreken, is in 2007 door de raad besloten een Reserve grondexploitatie te vormen. Hierbij is het volgende bepaald. Indien het jaarresultaat van de overige gemeentelijke activiteiten een negatief saldo vertoont, wordt dit eerst aangevuld. Het meerdere wordt voor 50% bestemd voor de Algemene reserve en de andere 50% voor de Reserve grondexploitatie. In geval van een tekort op de grondexploitatie wordt dit eerst ten laste van deze reserve gebracht; een eventueel resterend tekort komt ten laste van de algemene middelen. Op basis van het risicoprofiel (vereiste weerstandscapaciteit) van de grondexploitaties wordt deze reserve gehandhaafd. Op dit moment is de stand € 1 mln., gelijk aan het door de raad ingestelde maximum voor deze reserve.

Reserve bouw Kulturhus Overdinkel
Op 19 maart 2013 heeft de raad de nieuwe uitgangspunten voor deze beschikbare reserve gesteld. De beschikbare € 400.000 was nodig voor de inrichting van de openbare ruimte in relatie tot het Kulturhus Overdinkel. In 2016 zijn daarom de kosten voor de realisatie van het centrumplein Overdinkel verrekend met deze reserve. De stand op 1 januari 2027 is naar verwachting € 48.000. De raad heeft dit bedrag bestemd voor onderhoud voor de komende jaren.

Reserve onderhoud wegen
Het MIP is het instrument om meerjarig concreet invulling te geven aan het onderhouds- en vervangingsprogramma wegen. Via het MIP worden uitvoeringsprojecten gedefinieerd en uitgevoerd. Hiervoor zijn in deze reserve middelen beschikbaar gehouden.

Reserve vervanging lampen Openbare Verlichting
Deze reserve is bedoeld voor de 4-jaarlijkse vervanging van de lampen van de openbare verlichting. Jaarlijks wordt een bedrag van € 12.500 gereserveerd.

Reserve omgevingswet
De reserve Omgevingswet is gevormd om de kosten van de invoering en implementatie van de Omgevingswet te dekken. In de periode 2016 tot en met 2022 zijn hiervoor zowel eigen middelen als ontvangen rijksmiddelen gereserveerd. In 2024 heeft een aanzienlijke onttrekking plaatsgevonden voor de gemaakte implementatiekosten. Hoewel de Omgevingswet inmiddels in werking is getreden, vraagt de verdere doorontwikkeling van werkprocessen, systemen, het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO), opleidingen en de borging van de nieuwe werkwijze binnen de organisatie ook in de komende jaren nog om aanvullende inzet en middelen. Om deze kosten op te kunnen vangen is in 2025 een bedrag van € 375.000 aan de reserve toegevoegd. De reserve wordt de komende jaren ingezet voor activiteiten die bijdragen aan de verdere optimalisatie en doorontwikkeling van de uitvoering van de Omgevingswet. De exacte inzet is afhankelijk van de voortgang van deze ontwikkelingen en de daarbij behorende kosten.

Reserve versnelling woningbouwopgave
Betreft de door de raad via een amendement ingestelde bestemmingsreserve versnelling woningbouwopgave. Deze bestemmingsreserve wordt momenteel breed ingezet in het beleidsveld wonen. O.a. voor de ondersteuning bij de update van het woonbeleid naar aanleiding van de gestelde doelen en ambities: het woningbehoefteonderzoek en de voorbereiding op de wettelijke verplichting van het volkshuisvestingprogramma. Daarnaast zetten we de reserve in op de bijbehorende inzet van instrumentarium zoals het opstellen van het beleidskader voor woningsplitsing en kavelsplitsing en de evaluatie van de starterslening. Deze processen dragen bij aan het kunnen invullen en uitvoeren van de woningbouwopgave.

Programma Sociaal Domein

Reserve Gezond in de stad
De gemeente Losser heeft via de decentralisatie-uitkering GIDS (Gezond In De Stad) middelen ontvangen om de aanpak van gezondheidsachterstanden verder vorm te geven. Bij de resultaatbestemming 2015 is besloten het ontvangen bedrag 2015 te reserveren. De reserve wordt ingezet voor activiteiten in het kader van het Preventie en Handhavingsplan Alcohol en Middelengebruik 2025-2028. Momenteel is de omvang van de reserve € 370.000. In het kader van de ombuigingen wordt voorgesteld om niet door te gaan met de preventie Alcohol en Middelengebruik, de reserve valt dan vrij de komende jaren.

Reserve M.O.P. onderwijs '10
Zie onderbouwing ‘Reserve M.O.P. gebouwen’. De jaarlijkse onttrekking is afhankelijk van investeringen in schoolgebouwen. Investeringen worden gedaan op basis van het in september 2021 vastgestelde Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP).

Reserve Nationaal Actieplan Sport en Bewegen (NASB)
De gemeente heeft gedurende de periode 2008 - 2012 hiervoor middelen ontvangen via de algemene uitkering. Met de Vereniging Sport en Gemeenten is een convenant gesloten voor de uitvoer van diverse beweeginterventies. De budgetten hiervoor zijn in de begroting opgenomen. Huidige stand van de reserve is € 42.000. De raad heeft dit bedrag bestemd voor sport- en beweegactiviteiten in de komende jaren.

Reserve impuls brede school 2009
Betreft budget ten behoeve van de uitvoering van de Brede Regeling Combinatiefuncties. Gemeente neemt vanaf 2009 deel aan de regeling en ontvangt inmiddels voor ruim vijf formatieplaatsen een bijdrage. In de eerste deelnamejaren is het niet gebruikte budget door de raad aan de reserve toegevoegd. Al enkele jaren zijn ruim zes formatieplaatsen ingevuld. De hogere uitgaven zijn door de raad uit de reserve gedekt. Niet gebruikte budgetten zijn aan de reserve toegevoegd. Op dit moment is de stand € 103.000.

Reserve synergie hervormingsagenda en inkoopstrategie
Deze reserve is ingesteld voor de nieuwe aanbesteding Jeugdhulp en WMO. De middelen waren gericht op het tijdens de overgang en implementatie naar het nieuwe model streven naar synergie en het maken van een kwaliteitsslag. Hierdoor blijven de inwoners passende ondersteuning ontvangen, de sociale basis wordt versterkt en inzet van zwaardere zorg wordt vermeden. Het inkoopmodel is in 2025 ingevoerd. De nu beschikbare reserve wordt voor een deel nog ingezet voor kosten die in 2026 doorlopen. De reserve kan dan in de Jaarrekening 2026 worden opgeheven. We verwachten uiteindelijk € 100.000 over te houden. Dit voordeel is ingebracht in de ombuigingen.

Reserve Sociaal domein
Deze reserve is in 2015 ingesteld, vanwege de onzekerheid die bestaat over de ontwikkelingen van de uitgaven en inkomsten binnen het 'Sociaal domein'. Daarnaast is er geen ruimte binnen het budget van de uitvoering van de wettelijke taak om te innoveren. In eerste instantie is de reserve gevoed met € 1 mln., waarna deze meerdere keren is aangevuld. Met het budget worden pilots bekostigd, die gericht zijn op een verschuiving van maatwerkvoorzieningen naar voorzieningen in het voorliggend veld. Enerzijds beogen we daarmee de zelfredzaamheid van onze inwoners te versterken binnen het sociaal domein. Daarnaast draagt het bij aan het versterken van sociale verbondenheid, het versterken van informele ondersteuning en het beheersen van de maatschappelijke kosten. Voor 2027 zijn in ieder geval de pilots Dorpsonderstuening en Thuus pilots die uitgevoerd gaan worden. Daarnaast blijven we actief in het signaleren van andere ontwikkelingsmogelijkheden. Op dit moment is de stand van de reserve € 995.000. Hier moeten nog wel de kosten van 2026 vanaf. We verwachten de komende jaren met minder budget toe te kunnen, daarom laten we in het kader van de ombuigingen in 2027 een bedrag van € 100.000 van deze reserve vrijvallen.

Programma Landelijk gebied

Reserve cofinanciering Leader
De gemeente Losser draagt jaarlijks voor maximaal 25% bij aan projecten in de gemeente die betrekking hebben op plattelandsontwikkeling vanuit Leader. De bijdrage is onderdeel van cofinanciering waarin de provincie (25%) en Rijk (50%) meebetalen. Om slagvaardig te kunnen handelen is in de VJN2024 € 200.000 beschikbaar gesteld voor de financiering van vier projecten. De Leader-periode loopt van 2023 - 2027.

Reserve versnelling landbouwtransitie
Op 15 november 2022 is door de Raad een amendement aangenomen waarin de raad het college opdraagt een reserve 'Landbouwtransitie' in te stellen voor het ondersteunen van de Losserse boeren bij de grote opgaven waar zij nu en in de toekomst mee te maken krijgen.

Voorzieningen

Bedragen * 1000 Euro	Stand 31-12-2026	Bestedingen 2027	Stortingen 2027	Eindstand 2027	Eindstand 2028	Eindstand 2029	Eindstand 2030
1. Bestuur en ondersteuning							
Voorz. pensioenen wethouders	4.394	0	0	4.394	4.394	4.394	4.394
Totaal 1. Bestuur en ondersteuning	4.394	0	0	4.394	4.394	4.394	4.394
2. Wonen en leven							

Voorz. Reiniging	576	459	-352	-235	-799	-1.256	-1.596
Voorz. Riolering	6.346	885	1.516	6.977	7.327	7.359	7.537
Voorz. Vervanging afvalcontainers	233	0	35	268	303	338	373
Kwaliteitsimpuls Groene omgeving	33	0	0	33	33	33	33
Totaal 2. Wonen en leven	7.188	1.343	1.198	7.043	6.864	6.474	6.347
3. Sociaal domein							
Herstructurer.Ontmanteling Top Craft	32	0	0	32	32	32	32
Totaal 3. Sociaal domein	32	0	0	32	32	32	32
Totaal	11.613	1.343	1.198	11.468	11.289	10.899	10.772

Toelichting

In de stand 31-12-2026 zijn de werkelijke stortingen en onttrekkingen van 2026 niet meegenomen.

Voor de mutaties in 2027 wordt verwezen naar de toelichting van het desbetreffende programma in hoofdstuk 2.

Programma Bestuur en ondersteuning

Voorziening pensioenen wethouders
Op grond van BBV dient voor de pensioenverplichtingen, die de gemeente Losser heeft tegenover bestuurders en oud-bestuurders dan wel tegenover hun nabestaanden, een voorziening te worden gevormd. Op basis van actuariële berekeningen wordt jaarlijks beoordeeld of de voorziening nog toereikend is. Uitkeringen van de pensioenen vinden jaarlijks plaats uit de voorziening en via de exploitatie wordt deze voorziening aangevuld tot de noodzakelijke omvang. Bij de JR25 is de stand van deze voorziening aangepast met het oog op de verplichte overdracht van de pensioenen aan het ABP.

Programma Wonen en leven

Voorziening reiniging
Het saldo van deze voorziening is de afgelopen jaren ingezet om schommelingen in de tarieven op te vangen. Op deze wijze worden, behoudens (autonome) kostenstijgingen, onregelmatige tariefschommelingen beperkt. Ook in de jaren 2026 en 2027 wordt de voorziening voor dit doel ingezet. Naar verwachting bedraagt de stand van de voorziening eind 2026 ruim € 576.000.

Voorziening Riolering
De hoogte van het rioolrecht is gebaseerd op het kostendekkingsplan dat onderdeel is van het vernieuwde Water Riolerings Plan (WRP) dat in het voorjaar 2026 is vastgesteld. De hoogte van de (noodzakelijke) voorziening is betrokken bij de samenstelling van dit WRP. Per eind 2026 is de voorziening naar verwachting op ruim € 6.346.000.

Voorziening vervanging afvalcontainers
Uit deze voorziening worden de kosten voor het vervangen van ondergrondse containers gedekt. Vanaf 2018 vindt hiervoor een jaarlijkse storting plaats van € 35.000. Bij de jaarrekening 2021 is deze voorziening afgesplitst van de voorziening reiniging. Per eind 2026 is de voorziening naar verwachting € 233.000.

Voorziening Kwaliteitsimpuls groene omgeving

Op basis van de in de gemeenteraad van 7 juni 2022 aangenomen ‘motie Kienhuis’ is met de eigenaar van de Deppenbroekweg 1 een overeenkomst aangegaan om de voormalige legale agrarische bebouwing te hergebruiken ten behoeve van een groothandel in hout- en bouwmaterialen. Met deze overeenkomst is de eigenaar verplicht om uitvoering te geven aan het Landschappelijk inrichtingsplan en aanvullend te investeren in het kader van de Kwaliteitsimpuls Groene Omgeving. Omdat de eigenaar geen mogelijkheden heeft om deze KGO-investering te realiseren op eigen gronden, is overeengekomen dat hij een financiële bijdrage levert die de gemeente vervolgens kan inzetten voor projecten in het buitengebied die de ruimtelijke kwaliteit versterken. Op basis van de uitgangspunten bedraagt de berekende KGO-investering in totaal € 33.250. Dit bedrag is in 2025 in een voorziening gestort.

Programma Sociaal domein

Ontmanteling Top Craft
Op basis van de notitie "Mensenwerk" hebben de drie deelnemende gemeenteraden in december 2011 besloten om de huidige uitvoeringsstructuur van zowel Gr-Wot als het uitvoeringsbedrijf Top Craft te ontmantelen en over te gaan tot separate uitvoering van de WSW door de drie afzonderlijke gemeenten. Als gevolg van deze beslissing is in de jaarrekening 2011 van Top Craft BV en het Gr-Wot een voorziening "Herstructurering/ontmanteling" gevormd van € 8,3 miljoen ter dekking van toekomstige kosten die verband houden met de herstructurering. Voor Losser resulteerde dit tot het vormen van een voorziening ter hoogte van € 2,6 miljoen. De huidige stand van de voorziening is € 32.000.

4.4. Incidentele baten en lasten

Tabel: Overzicht incidentele baten, lasten en reservemutaties 2027-2030 (bedragen x € 1.000)

Omschrijving boeking	2027	2028	2029	2030
Specificatie baten				
Programma Wonen en leven				
Winstneming 2021-2025	-44	-39	0	0
Totaal Baten	***-44***	***-39***	***0***	***0***
Specificatie lasten	***0***	***0***	***0***	***0***
Programma Bestuur en ondersteuning				
Vennootschapsbelasting	15	11	0	0
Programma Sociaal Domein				
Impulsbudget Sociale Infrastructuur	78	81	83	83
Licenties eigen software DSO	50	50	0	0
Bijdrage prioritaire agenda Jeugd	57	0	0	0
Programma Wonen en Leven				
Areaalinspectie kunstwerken	100	50	0	0
Implementatie Omgevingswet	385	290	290	0
Incidenteel budget onderhoud wegen	380			
Kostenplaatsen				
Verkiezingsbudget	0	65	0	0
Informatiebeheer	90	0	0	0
Financieel landschap	150	0	0	0
Verklarende analyse	57	0	0	0
Totaal lasten	***1.362***	***547***	***373***	***83***
Specificatie onttrekking reserves				
Programma Wonen en leven				
Implementatie Omgevingswet	-375	0	0	0
Programma Sociaal Domein				
Afroming reserve nieuwe inkoop	-100	0	0	0
Afromen reserve sociaal domein	-100	0	0	0
Vrijval reserve Gids-gelden	-78	-78	-78	0
Inzet vrije ruimte algemene reserve	-267			
Totaal onttrekking reserves	-920	-78	-78	0
Totaal saldo incidentele baten en lasten	**399**	**430**	**295**	**83**

Toelichting:

Het overzicht incidentele baten en lasten is al enige tijd een vast onderdeel van onze begroting. Het overzicht is nodig om het structurele en incidentele begrotingssaldo te bepalen. De provinciaal toezichthouder kijkt hier kritisch naar. Inmiddels is het BBV aangescherpt: een overzicht met incidentele baten en lasten volstaat niet meer alleen, ook wordt gevraagd om een toelichting.

De algemene regel is simpel: de gemeente voert structurele taken uit en raamt daarvoor structurele middelen in de begroting. Dat betekent eigenlijk dat in principe alle baten en lasten in de begroting structureel zijn. Voor structurele baten en lasten geldt in het algemeen, dat zij tot nadere besluitvorming voor onbepaalde tijd opgenomen zijn. Wel kunnen de structurele middelen fluctueren, kijk alleen maar eens naar de inkomsten uit het gemeentefonds. Ook door nieuw beleid of door bezuinigingen kunnen de hoogte van structurele lasten en baten worden beïnvloed.

In lijn met de kaders die in de financiële verordening zijn vastgelegd over de toelichting in begroting en rekening worden in het overzicht incidentele baten en lasten vanaf 2026 alleen nog bedrag groter dan € 50.000 toegelicht.

Incidentele baten en lasten betreffen die posten die het begrotingssaldo incidenteel beïnvloeden. Het gaat om eenmalige zaken en om (meerjarige) projecten of subsidies als deze eveneens het karakter van tijdelijkheid c.q. eindig doel hebben. Een begroting, meerjarenraming of jaarrekening kan ieder jaar dergelijke eenmalige zaken bevatten. Ook kan het voorkomen dat een eenmalige subsidie voor een bepaalde activiteit wordt verkregen, maar dat de lasten van de uitvoering van die activiteit zich over meerdere jaren uitspreidt. Gezien de koppeling met de subsidie hebben deze lasten dan een incidenteel karakter. De begroting en meerjarenraming geven inzicht of baten en lasten afwijkend van aard zijn. In de toelichting op het BBV staat als hulpmiddel dat voor het bepalen van een nadere invulling van het begrip ‘incidenteel’ gedacht kan worden aan baten en lasten die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen. Dit betekent dat baten en lasten die zich drie jaar of minder voordoen kunnen kwalificeren als incidenteel, maar ook gewoon structureel van aard kunnen zijn. Baten en lasten die zich vier jaar of langer voordoen zijn in beginsel structureel van aard. De scheidslijn tussen drie jaar of langer is zoals gezegd een hulpmiddel bij het bepalen of er sprake is van incidenteel of structureel; de soort of de eigenschap van een begrotingspost van het taakveld gaat altijd boven dit hulpmiddel. Zo blijft een incidentele baat of last, die vier jaar of langer geraamd wordt, gezien de soort of de eigenschap van een begrotingspost altijd incidenteel en wordt dus niet opeens structureel door deze langer dan drie jaar te ramen.

Aan de hand van de hiervoor geschetste kaders hebben wij het overzicht incidentele baten en lasten opgesteld. In de GB26 was voor de jaarschijf 2027 al een incidenteel saldo van ongeveer € 0,4 mln. opgenomen.

Nieuwe ontwikkelingen

Het incidentele saldo loopt in 2027 terug ten opzichte van de GB26. Dit is vooral het gevolg van ontwikkelingen uit de meicirculaire, dat leidt tot een stijging van het incidentele saldo, en door incidentele effecten uit de ombuigingen en nieuwe ontwikkelingen in de GB27, zoals het vrijvallen van reserves in het sociaal domein en de kosten van de omgevingswet. Ook is een budget voor onderhoud van wegen incidenteel in de begroting opgenomen. Hierdoor daalt het saldo. Dit saldo loopt in de jaren erna verder terug.

Reserves

Zoals hiervoor al geschetst worden stortingen en onttrekkingen aan reserves in principe als incidenteel opgemerkt. Die hebben we dan ook als zodanig in bovenstaand overzicht opgenomen.

4.5. Geautoriseerde kredieten

Bij eerdere besluitvorming is door de raad besloten tot het doen van (extra) uitgaven en investeringen in 2027. De uitgaven en kapitaallasten die uit deze investeringen voortvloeien zijn verwerkt in de voorliggende Gemeentebegroting. Daarnaast moet het krediet dat voor investeringen benodigd is door de raad geautoriseerd worden.

Onderstaande tabel bevat de nieuwe investeringskredieten die met de vaststelling van deze begroting worden geautoriseerd. Reeds door de raad geautoriseerde kredieten worden niet opnieuw geautoriseerd. Kredieten waarvoor een afzonderlijk raadsvoorstel wordt gevraagd, worden op een later moment ter autorisatie voorgelegd.

Tabel: Te autoriseren investeringskredieten 2027

Omschrijving	Bedrag (€)	**Besluitvorming in**
Vervanging wegen	950.000	VJN 2023, blz. 65
Vervanging openbare verlichting	220.000	PB 2023, blz. 18; VJN 2026, blz. 35
Gebiedsontwikkeling Vogelbuurt	500.000	VJN 2024, blz. 68
Investeringsbudget materieel	214.000	VJN 2026, blz. 35
Klimaataanpassingen Past. Schaafsplein	250.000	VJN 2026, blz. 35
Versterken Bossinkbrug	828.000	VJN 2026, blz. 35

5. Bijlagen

5.1. Beleidsindicatoren

In deze bijlage zijn de verplichte indicatoren opgenomen (bron: Waarstaatjegemeente.nl).

Vergelijking Losser met gemeenten < 25.000 inwoners

Sport, cultuur en recreatie

Niet-sporters

41,4% Losser

44,1% <25.000 inwoners

Gezondheidsmonitor | 2024

Volksgezondheid en Milieu

Omvang huishoudelijk restafval

kg per inwoner

Losser

86

<25.000 inwoners

106

CBS | 2024

Percentage bekende hernieuwbare elektriciteit

61,2% Losser

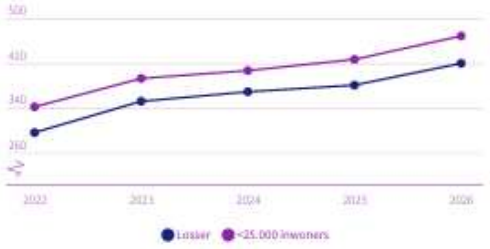
Geen data <25.000 inwoners

Klimaatmonitor | 2024

Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Gemiddelde WOZ-waarde

x €1.000

CBS | 2022 - 2026

Nieuw gebouwde woningen

per 1.000 woningen

7,0 Losser

8,6 <25.000 inwoners

BAG/ABF | 2024

Sociaal domein

Banen

per 1.000 inwoners van 15-64 jaar

615,4 Losser

731,1 <25.000 inwoners

Meerdere bronnen | 2025

Jongeren met een delict voor de rechter

0% Losser

1% <25.000 inwoners

CBS | 2023

Achterstand onder jeugd

Losser

CBS | 2024

Netto arbeidsparticipatie

72,1% Losser

74,0% <25.000 inwoners

CBS | 2025

Personen met een bijstandsuitkering

per 10.000 inwoners

Losser

157,6

<25.000 inwoners

144,7

CBS | 2025

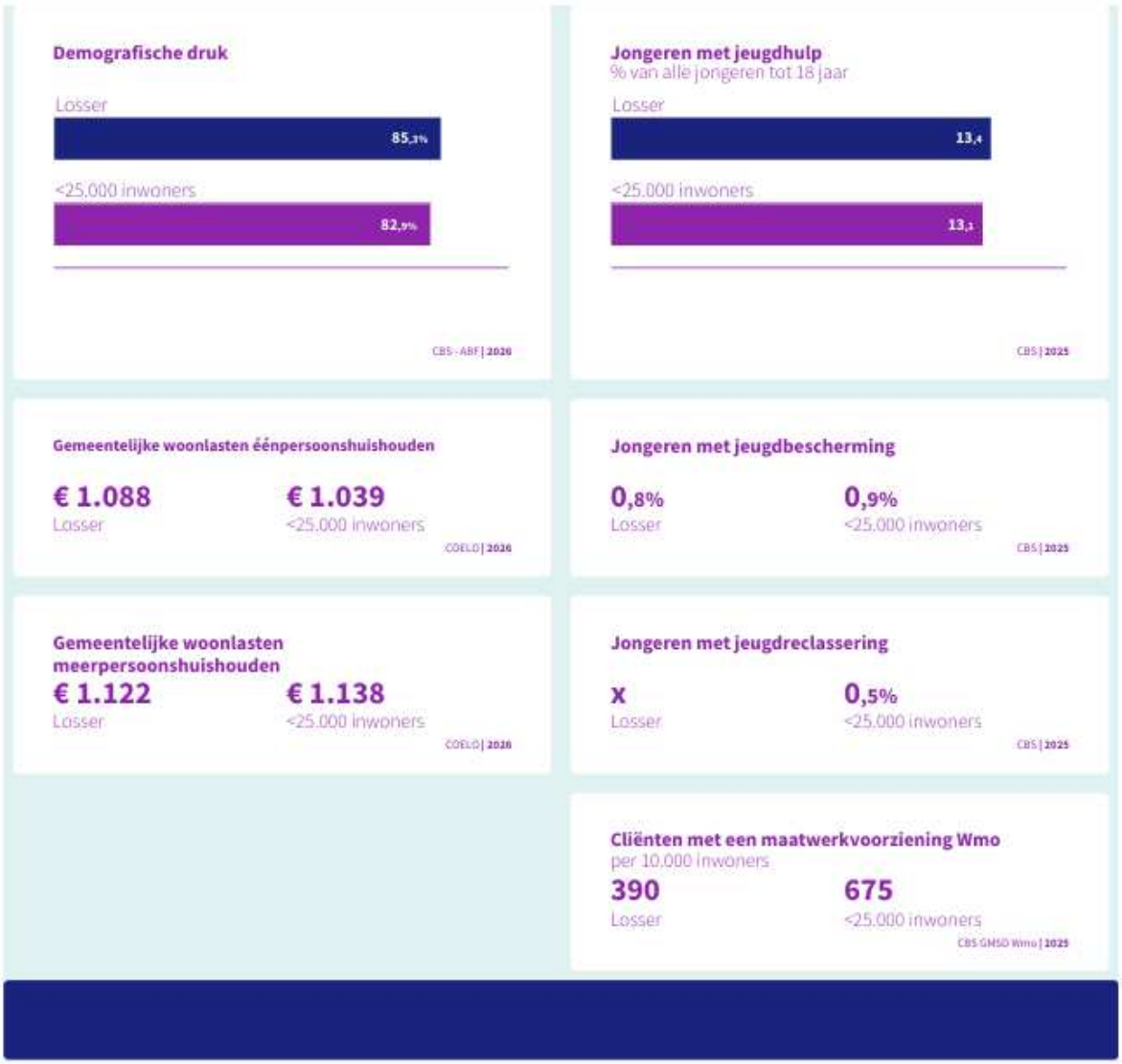
Lopende re-integratievoorzieningen

per 10.000 inwoners van 15-64 jaar

227,9 Losser

165,5 <25.000 inwoners

CBS | 2025

Datum export: 28-9-2026 - www.waarstaatjegemeente.nl

Vergelijking Losser met gemiddelde Nederland

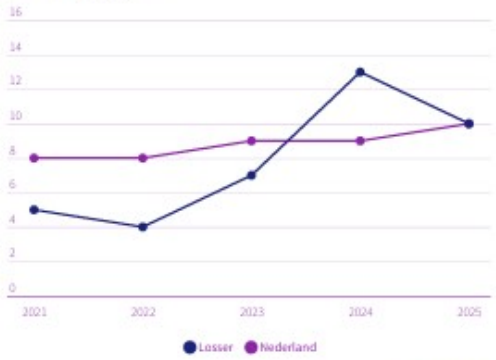

Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)

Gemeenten nemen een uniforme basisset beleidsindicatoren op in hun begroting en jaarverslag. De set behandelt een breed spectrum van onderwerpen, van misdrijven en afval tot bijstandsuitkeringen en nieuwbouwwoningen. Zo kunt u zich een helder beeld vormen van de beleidsresultaten van de gemeente.

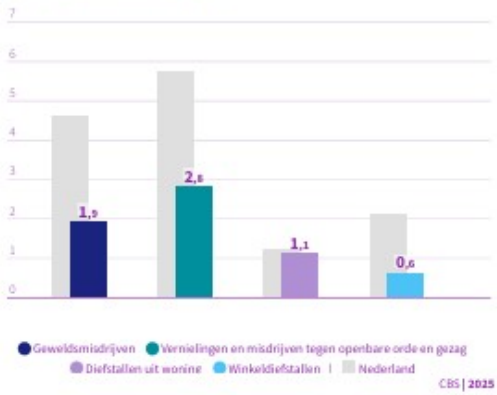
Veiligheid

Verwijzingen Halt
per 1.000 jongeren

Halt | 2021 - 2025

Misdrijven
Losser, per 1.000 inwoners

CBS | 2025

Economie

Functiemenging

45,8%
Losser

54,6%
Nederland

Meerdere bronnen | 2025

Vestigingen (van bedrijven)
per 1.000 inw. 15 t/m 64jr

165,2
Losser

196,1
Nederland

LISA | 2025

Onderwijs

Absoluut verzuim
per 1.000 leerlingen

0,0
Losser

6,7
Nederland

DUO/Ingrado | 2024

Relatief verzuim
per 1.000 leerlingen

19
Losser

28
Nederland

DUO/Ingrado | 2025

Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)

1,3%
Losser

2,3%
Nederland

DUO/Ingrado | 2025

Sport, cultuur en recreatie

Niet-sporters

41,4% Losser

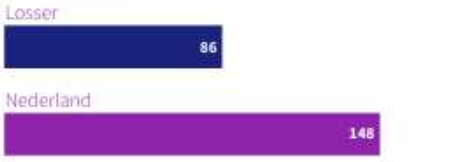
42,5% Nederland

Gezondheidsmonitor | 2024

Volksgezondheid en Milieu

Omvang huishoudelijk restafval

kg per inwoner

CBS | 2024

Percentage bekende hernieuwbare elektriciteit

61,2% Losser

42,8% Nederland

Klimaatmonitor | 2024

Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Gemiddelde WOZ-waarde

x €1.000

CBS | 2022 - 2026

Nieuw gebouwde woningen

per 1.000 woningen

7,0 Losser

8,4 Nederland

BAG/ABF | 2024

Sociaal domein

Banen

per 1.000 inwoners van 15-64 jaar

615,4 Losser

858,8 Nederland

Meerdere bronnen | 2025

Jongeren met een delict voor de rechter

0% Losser

1% Nederland

CBS | 2023

Achterstand onder jeugd

Losser

CBS | 2024

Netto arbeidsparticipatie

72,1% Losser

73,2% Nederland

CBS | 2025

Personen met een bijstandsuitkering

per 10.000 inwoners

CBS | 2025

Lopende re-integratievoorzieningen

per 10.000 inwoners van 15-64 jaar

227,9 Losser

217,8 Nederland

CBS | 2025

Demografische druk

CBS - ABF | 2026

Jongeren met jeugdhulp
% van alle jongeren tot 18 jaar

CBS | 2025

Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden

€ 1.088
Losser

€ 993
Nederland

COELO | 2026

Jongeren met jeugdbescherming

0,8%
Losser

1,0%
Nederland

CBS | 2025

Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden

€ 1.122
Losser

€ 1.089
Nederland

COELO | 2026

Jongeren met jeugdreclassering

x
Losser

0,4%
Nederland

CBS | 2025

Cliënten met een maatwerkvoorziening Wmo
per 10.000 inwoners

390
Losser

720
Nederland

CBS GMSD Wmo | 2025

5.2. Financiële uitgangspunten

We hebben prestatie-indicatoren toegevoegd die we de komende jaren verder gaan ontwikkelen om inzicht te krijgen of (strategische) doelen daadwerkelijk worden behaald.

Het voeren van een gezond financieel beleid en het opstellen van een (meerjaren)begroting kunnen niet zonder duidelijke financiële randvoorwaarden, die borg staan voor een evenwichtig en consequent financieel beleid. Het is daarom van belang dat de financiële uitgangspunten door de raad worden onderschreven.
Bij het opstellen van de gemeentebegroting 2027-2030 zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Voor de prijsontwikkeling is bij het opstellen van de meerjarenbegroting uitgegaan van een jaarlijkse stijging van 2%.
- Voor de loonontwikkeling is bij het opstellen van de meerjarenbegroting uitgegaan van een stijging van 3,55% in 2027 en voor de jaren daarna van een een jaarlijkse stijging van 2%.
  - Het percentage voor 2027 is bepaald op basis van de CAO (tot en met 31-3-2027) en de CPB raming MEV 2027.
- We starten met het toerekenen van de kosten voor afschrijven en rente in het jaar nadat een investering gereed is.
- Er is gerekend met een rekenrente van 1,25%.
- Investeringen die langer dan een kalenderjaar duren worden in het tweede jaar belast met de toerekening van de rekenrente over het geïnvesteerde bedrag aan het begin van het boekjaar.
- De algemene uitkering uit het gemeentefonds is berekend op basis van de meicirculaire 2026.
- Lokale heffingen: voor 2026 wordt uitgegaan van een index van 2%. Dit percentage geldt voor de heffingen waar geen directe kostprijsberekening aan ten grondslag ligt (woonforensen- en toeristenbelasting). Voor de onroerendzaakbelastingen wordt uitgegaan van een tariefverhoging van ongeveer 7% ten opzichte van 2026 en een gemiddelde stijging van de WOZ-waarde met 10%.

Nominale ontwikkeling	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Prijsindex	2 %	2 %	2 %	2%
Loonindex	3,55 %	2 %	2 %	2%

Uitgangspunten ontwikkeling belastingdruk
De belastingdruk bestaat uit de ozb, afvalstoffen- en rioolheffing.

OZB
Voor de onroerendzaakbelastingen wordt uitgegaan van een tariefverhoging van ongeveer 7% ten opzichte van 2026 en een gemiddelde stijging van de WOZ-waarde met 10%.

Afvalstoffenheffing en rioolheffing
Voor deze tarieven geldt dat deze 100% kostendekkend zijn.

De tarieven voor de afvalstoffenheffing zijn gebaseerd op een structurele verhoging van 5%. Samen met dekking uit de voorziening reiniging kan de tariefstijging worden beperkt. Een nadere toelichting op de dekking van de afvalkosten en de voorziening reiniging is opgenomen bij de toelichting op de afvalstoffenheffing in paragraaf 3.1.

De tarieven voor de rioolheffing zijn gebaseerd op de in het voorstel Water- en Rioleringsprogramma opgenomen tarieven, dat in het vierde kwartaal 2025 ter vaststelling

aan de gemeenteraad wordt aangeboden (tariefstijging in 2026-2027 6%, 2028-2030 5%). In afwachting van de definitieve vaststelling voor het tarief riolering is hier alvast rekening mee gehouden. Het WRP geeft invulling aan de uitvoeringsprogramma voor de komende jaren. Naast regulier onderhoud, reparaties en renovaties is eveneens voorzien in verbetermaatregelen (klimaatbestendige inrichting). Die mede de input vormt voor het Meerjaren-Investeringsprogramma (MIP). De kosten en kostendekking van de uitvoering van de gemeentelijke watertaken zijn opgenomen in het kostendekkingsplan. Het WRP vormt daarmee de basis van de financiële planning, inclusief het verloop van het tarief van de rioolheffing, over de periode 2025-2030 en geeft een doorkijk voor de lange termijn.

De definitieve vaststelling vindt plaats bij het raadsvoorstel 'Belastingverordening 2027 die in december in de raad wordt behandeld.

5.3. Taakvelden overzicht

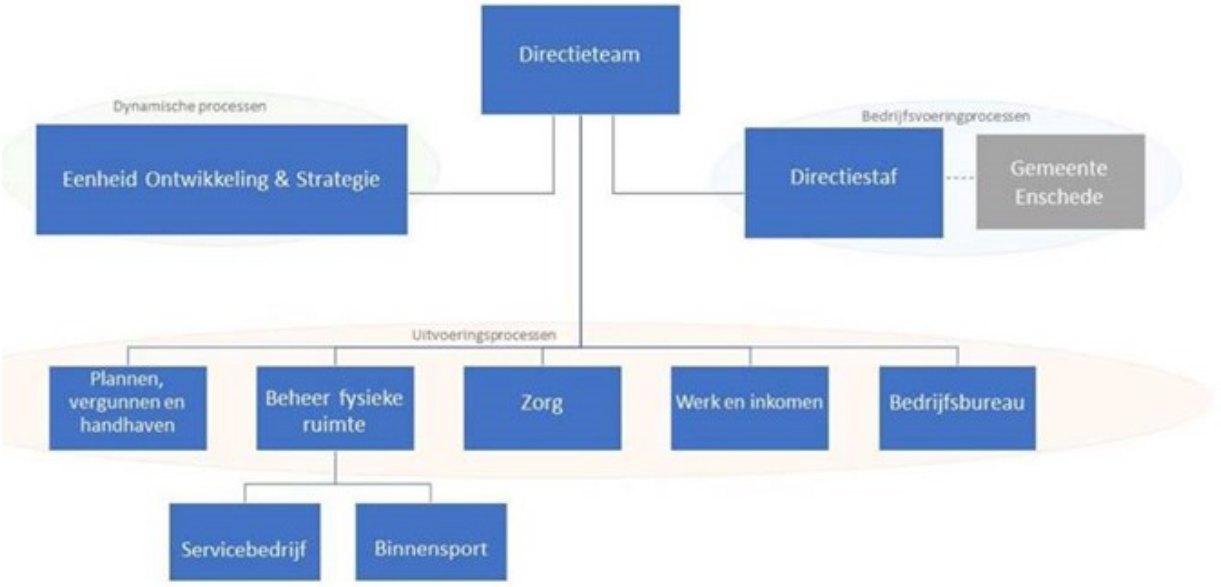
Totaal baten en lasten 2027 per programma

Bedragen in 1.000 euro's	BO Lasten	BO Baten	EOW Lasten	EOW Baten	WL Lasten	WL Baten	SD Lasten	SD Baten	LG Lasten	LG Baten	**Totaal**
0.1 Bestuur	1.755	2	0	0	0	0	0	0	0	0	**1.753**
0.10 Mutatie reserves	0	649	0	10	39	569	0	378	0	0	**-1.567**
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	5.595	5.574	0	0	0	0	0	0	0	0	**21**
0.2 Burgerzaken	1.045	581	0	0	0	0	0	0	0	0	**464**
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	1.169	29	0	0	0	0	0	0	0	0	**1.139**
0.4 Ondersteuning organisatie	13.583	272	0	0	0	0	0	0	0	0	**13.311**
0.5 Treasury	1.205	1.994	0	0	0	0	0	0	0	0	**-789**
0.61 OZB woningen	359	5.247	0	0	0	0	0	0	0	0	**-4.887**
0.62 OZB- niet woningen	0	2.187	0	0	0	0	0	0	0	0	**-2.187**
0.64 Belastingen Overig	14	0	0	0	0	0	0	0	0	0	**14**
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	0	54.442	0	0	0	0	0	0	0	0	**-54.442**
0.8 Overige baten en lasten	163	0	0	0	0	0	0	0	0	0	**163**
0.9 Vennootschapsbelasting [VpB]	16	0	0	0	0	0	0	0	0	0	**16**
1.1 Crisisbeheersing en Brandweer	2.151	1	0	0	0	0	0	0	0	0	**2.151**
1.2 Openbare orde en Veiligheid	741	16	0	0	0	0	0	0	0	0	**726**
2.1 Verkeer en vervoer	0	0	0	0	5.293	145	0	0	0	0	**5.148**
2.4 Economische Havens en waterwegen	0	0	80	3	0	0	0	0	0	0	**77**
2.5 Openbaar vervoer	0	0	0	0	29	0	0	0	0	0	**29**
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	0	0	451	143	0	0	0	0	0	0	**308**
3.4 Economische promotie	0	0	681	360	0	0	0	0	0	0	**321**
4.2 Onderwijshuisvesting	0	0	0	0	0	0	954	31	0	0	**923**
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	0	0	0	0	0	0	1.634	487	0	0	**1.147**
5.1 Sportbeleid en activering	0	0	0	0	0	0	233	0	0	0	**233**
5.2 Sportaccommodaties	0	0	0	0	0	0	2.054	828	0	0	**1.226**
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticip	0	0	402	0	0	0	0	0	0	0	**402**
5.4 Musea	0	0	35	1	0	0	0	0	0	0	**34**

5.5 Cultureel erfgoed	0	0	27	20	0	0	0	0	0	0	**7**
5.6 Media	0	0	0	0	0	0	505	0	0	0	**505**
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	0	0	0	0	2.237	141	0	0	0	0	**2.096**
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	0	0	0	0	0	0	2.335	59	0	0	**2.277**
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	0	0	0	0	0	0	979	0	0	0	**979**
6.21 Toegang en eerstelijnsvrz WMO	0	0	0	0	0	0	71	0	0	0	**71**
6.3 Inkomensregelingen	0	0	0	0	0	0	9.064	6.221	0	0	**2.844**
6.4 WSW en beschut werk	0	0	0	0	0	0	3.235	210	0	0	**3.025**
6.5 Arbeidsparticipatie	0	0	0	0	0	0	1.039	1	0	0	**1.038**
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	0	0	0	0	0	0	2.177	575	0	0	**1.601**
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	0	0	0	0	0	0	-19	0	0	0	**-19**
6.712 Begeleiding (WMO)	0	0	0	0	0	0	1.486	0	0	0	**1.486**
6.713 Dagebesteding (WMO)	0	0	0	0	0	0	360	0	0	0	**360**
6.71a Huishuishoudelijke hulp (WMO)	0	0	0	0	0	0	3.949	0	0	0	**3.949**
6.71b Begeleiding (WMO)	0	0	0	0	0	0	536	0	0	0	**536**
6.71c Dagbesteding (WMO)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	**0**
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	0	0	0	0	0	0	345	0	0	0	**345**
6.72a Jeugdzorg begeleiding	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	**0**
6.72b Jeugdzorg behandeling	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	**0**
6.72c Jeugdhulp dagbesteding	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	**0**
6.72d Jeugdhulp zonder verblijf overig	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	**0**
6.73a Pleegzorg	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	**0**
6.73b Gezinsgericht	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	**0**
6.73c Jeugdhulp met verblijf overig	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	**0**
6.74a Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	0	0	0	0	0	0	8	0	0	0	**8**
6.74b Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	**0**
6.74c Gesloten plaatsing	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	**0**
6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal	0	0	0	0	0	0	5.700	0	0	0	**5.700**
6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	0	0	0	0	0	0	3.552	0	0	0	**3.552**

6.791 PGB WMO	0	0	0	0	0	0	148	0	0	0	**148**
6.792 PGB Jeugd	0	0	0	0	0	0	240	0	0	0	**240**
6.811 Beschermd wonen (WMO)	0	0	0	0	0	0	96	0	0	0	**96**
6.812 Maatschappelijke en vrouwenopvang (WMO)	0	0	0	0	0	0	10	0	0	0	**10**
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	**0**
6.82a Jeugdbescherming	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	**0**
6.82b Jeugdreclassering	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	**0**
6.91 Coordinatie en Beleid WMO	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	**0**
6.92 Coordinatie en beleid Jeugd	0	0	0	0	0	0	105	0	0	0	**105**
7.1 Volksgezondheid	0	0	0	0	0	0	1.303	14	0	0	**1.290**
7.2 Riolering	0	0	0	0	4.440	5.444	0	0	0	0	**-1.004**
7.3 Afval	0	0	0	0	2.412	3.158	0	0	0	0	**-746**
7.4 Milieubeheer	0	0	0	0	1.574	30	0	0	0	0	**1.544**
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	0	0	0	0	44	1	0	0	0	0	**43**
8.1 Ruimte en leefomgeving	0	0	0	0	882	66	0	0	105	0	**921**
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	0	0	0	0	334	447	0	0	0	0	**-112**
8.3 Wonen en bouwen	0	0	0	0	2.000	630	0	0	0	0	**1.370**
Totaal	27.796	70.993	1.676	537	19.284	10.630	42.102	8.803	105	0	0

5.4. Organisatieoverzicht

5.5. Actuele beleidsdocumenten

In dit onderdeel zijn de door de bestuursorganen van de gemeente Losser vastgestelde documenten opgenomen. Hierin zijn de inhoudelijke koers (het beleid) en de daaraan verbonden doelen vastgelegd. Deze documenten dienen als basis voor de verdere (financiële) vertaling en uitwerking van regels of procedures.

Beleidsdocument	Jaar van vaststelling
Programma Sociaal domein	
Verordening individuele inkomenstoeslag 2015	2015
Verordening Tegenprestatie	2015
Beleidskader huishoudelijke ondersteuning	2017
Re-integratieverordening gemeente Losser 2024	2024
Protocol calamiteiten binnen de jeugdhulp en maatschappelijke ondersteuning	2023
Privacybeleid Sociaal Domein	2016
Beleidsplan schuldhulpverlening 2018-2021	2018
Regionaal projectplan onafhankelijke cliëntondersteuning	2019
Financiële compensatieregeling Wasservice Losser 2019	2019
Verordening beslistermijn schuldhulpverlening Losser 2021	2020
Afstemmingsverordening Participatiewet, IOAW en IOAZ 2022	2022
Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Losser 2025	2024
Verordening jeugdhulp gemeente Losser 2025	2024
Regeling kinderopvang via sociaal medische indicatie gemeente Losser	2024
Strategische beleidsnota Sociaal Domein	2024
Innovatieplan Sociaal Domein	2025
Regionale visie Beschermd Wonen (BW) en Maatschappelijke Opvang (MO)	2025
Verordening tegemoetkoming onvermijdbaar medisch afval	2025
Programma Wonen en leven	
Categoriseringsplan Wegen op basis van Regionaal uitvoeringsprogramma’s duurzaam veilig	1999
Verordening op de gemeentelijk adviescommissie omgevingskwaliteit gemeente Losser	2023
Uitvoeringsbeleid Wet kwaliteitsborging voor het bouwen	2023
Verordening uitvoering en handhaving (omgevingsrecht) gemeente Losser 2023	2023

Welstandsnota Losser	2013
Antennebeleid	2002
Nota Reclame- en bewegwijzeringsbeleid	2014
Uitvoeringsplan gladheidsbestrijding	
Beleidsplan openbare verlichting	2017
Groenstructuurplan	2016
Algemene Verordening Ondergrondse Infrastructuur gemeente Losser 2016	2016
Verkeer en parkeerplan centrum Losser	2017
Verordening Starterslening gemeente Losser	2026
Omgevingsvisie	2023
Omgevingsplan gemeente Losser	2024
Notitie karakteristieke gebouwen centrum Losser	2018
Nota standplaatsen	2018
Kaders verblijfsrecreatie gemeente Losser	2025
Cultuurvisie	2019
Groenbeheer- en beleidsplan	2022
Beleidsnota Integratie statushouders	2019
Beleidsnota Wegen	2019
Woonvisie 2021 – 2031	2021
Lokale samenwerkingsagenda onderwijs	2023
Nota Herziening Subsidiebeleid 2021	2021
Integraal huisvestingsplan Onderwijs	2021
Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs	2013
Beleidsplan en actieplan eenzaamheid	2021
Speelruimteplan	2021
Subsidieverordening peuter- en VVE arrangementen en inzet HBO medewerker gemeente Losser	2020
Verordening leerlingenvervoer gemeente Losser 2025	2025
Algemene subsidieverordening gemeente Losser	2024
Subsidieverordening Stimulering Detailhandel gemeente Losser 2020 – 2023)	2020
Erfgoedverordening gemeente Losser 2024	2023
Verordening nadeelcompensatie Losser 2024	2023
Verordening houdende bepalingen over het verwerken van hemelwater	2022
Subsidieverordening gemeentelijke monumenten Losser 2007	2007
Afvalstoffenverordening gemeente Losser 2010	2010

Preventie en handhavingsplan middelengebruik.	2025
Grondstoffenvisie	
Klimaatadaptatiestrategie	2026
Water- en rioleringsprogramma	2026
Aansluitverordening riolering	2025
Nota Bodembeheer 2.1	2026
Subsidieverordening voor isolatie van eigen woningen 2024-2026	2024
Circulair Losser	2024
Toekomstvisie Duurzaam Losser 2040	2018
Warmtevisie Noordoost Twente	2020
Integrale Laadvisie	2025
Subsidieregeling Doe-het-zelf aanpak isolatie gemeente Losser	2025
Programma Economie, ondernemen en werkgelegenheid	
Visie toekomstbestendige bedrijventerreinen	2026
Verordening BI-Zone centrum Losser 2027-2030	2026
Verordening BI Zone bedrijventerreinen Losser 2027-2031	2026
Detailhandelsvisie	2020
Winkeltijdenverordening 2013	2013
Marktverordening gemeente Losser 2011	2011
Programma Landelijk gebied	
Landschapsontwikkelingsplan	2008
Gebiedsvisie Noordoost Twente	2012
Casco benadering in Noordoost Twente	2012
Richtlijn hobbymatig houden van dieren	1995
Beleidsnotitie Buitengebied met ruimtelijke kwaliteit	2024
Ontwikkelingsmogelijkheden voor grootschalige zonnevelden in Noordoost Twente	2019
Programma Bestuur en ondersteuning	
Damoclesbeleid Losser 2021	2021
Verbrede nota kapitaalgoederen openbare ruimte 2014-2018	2013
Toetsingskader Evenementen gemeente Losser 2024	2024
Toekomstvisie 2040	2025
Nota vastgoed gemeente Losser	2014

VTH-beleid gemeente Losser 2025-2028	2025
Nota Grondbeleid	2018
Dienstverleningsvisie en ontwikkelsporen	2022
Koersdocument Toekomstbestendig Lossers Hoes	2025
Regionaal risicoprofiel Twente	2020
Integraal veiligheidsbeleid 2021-2024	2021
Regionaal beleidsplan 2021-2024	2021
Regionaal crisisplan	2012
Drank en Horecabeleid 2014	2014
Drank en Horecaverordening	2014
Nota representatie	2022
Beleidskader Verbonden Partijen	2019
Verordening financieel beleid, beheer en organisatie (artikel 212 Gemeentewet)	2023
Verordening controle financiële beheer en organisatie (artikel 213 Gemeentewet)	2023
Nota weerstandsvermogen en risicomanagement	2018
Besluit van de gemeenteraad van de gemeente Losser houdende regels omtrent financiën (Treasurystatuut)	2021
Nota reserves en voorzieningen	2025
Verordening onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid	2004
Algemene Plaatselijke Verordening	2021
Coalitieakkoord-2026-2030	2026
Urgentieverordening gemeente Losser	2025
Woningbouwafspraken gemeente - provincie	2021
Inkoop- en Aanbestedingsbeleid Gemeente Losser	2019
Referendumverordening	2015
Inspraakverordening	2007
Verordening straatnamen en nummers	2025
Dronebeleid	2026